Leto V., štev. 208 | Ljubljana, sreda, 3. septembra 1924 | Poštnina pavšalirana. | Cena 2 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20·— Din
za inozemstvo 30·— „
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:
Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842

Ljubljana, 2. septembra.

SLS, opremljena z vso vladno močjo, ne prinaša svojim volilcem nobenega pozitivnega uspeha. Pač pa bridka razočaranja. Kajti gg. klerikalni ministri morajo to blagoslavljati, kar so prej preklinjali. Davčni vijak pritiskajo z vso močjo, izjavljajo se za oboroževanje, o vrnitvi vojakov v domače garnizije si ne upajo niti ust odpreti.

Zato pa so klerikalci — da se Vlasi ne dosjete — z največjo vnemo začeli zopet svirati na plemensko struno. Kadar so klerikalci v zadregi, takrat so najbolj vneti za razpravljanje «slovenskega problema». Jugoslovenska ideja jim je na poti ob vsakem koraku. Proti njej skušajo, ker z vero ne gre več, izigrati slovensko zavest, kakor da bi si ta dva čuta morala nasprotovati.

Najprej je začela smešna žabjomišja vojna proti besedam in črkam. Kdor bo rekel «šumarska direkcija» mesto «gozdno ravnateljstvo», ta pride radi izdajstva pod obtožbo. Iz šolskih knjig mora Jugoslovenstvo ven. Na Hrvatskem se ne sme predavati zgodovina celega naroda, ampak gojiti se mora le hrvatski tradicijonalizem in proslavljanje sterilne preteklosti hrvatskega plemstva, ki se je stoletja bratilo z Madžari, da je moglo toliko bolj izsesavati ljudstvo. Tudi šolske knjige v Sloveniji se morajo spremeniti. To se pravi: tiskati se morajo v «Katoliški», pardon v — «Jugoslovenski tiskarni», če pa so tiskane v «Učiteljski», so protinarodne. In končno je začela SLS dajati lekcije o narodnem — čutu in ponosu.

Odkar se govori o Slovencih, vselej je njihovi kulturi in narodni zavesti stregel po življenju rimski klerikalizem. Tako ni bilo le v časih Cirila in Metoda, v časih literarnega poleta ob reformaciji, tako je bilo skozi vse 19. stoletje. Klerikalizem je ljuto naskakoval slovenski nacijonalizem in zatiral vsak pokret slovenskega duha. Kolikor so postali Slovenci zavedni, postali so to **kljub** satanski antinacijonalni akciji klerikalizma. Kar je bilo v starejši dobi duhovnikov, ki jih spoštujemo kot narodne borce, so stali izven vrst modernega klerikalizma. Mahničevo prokletstvo nacijonalne ideje je zadelo tudi nje. Vse narodno delo preteklih desetletij za vzbujenje narodne zavesti od Sokolstva do manjšinskega dela je zadelo na sistematsko intrigo in pasivni odpor klerikalstva.

Nočemo razpravljati danes o boju klerikalizma zoper slovansko bogoslužje. Opozarjamo samo na Mahniča in celokupno klerikalno ideologijo, ki je narodni ideji odrekala etično podlago, nazvala jo pagansko in jo zasmehovala. Vsi odločno narodni možje so bili od probujenja Slovencev v boju s klerikalstvom. Klerikalizem in avstrijakantstvo sta bila do osvobojenja identična pojma. In tako ni slučaj, da je SLS pred 10 leti organizirala dobrovoljstvo za Avstrijo, denuncirala, da spravi narodne može v zapor in bila sploh Efijalt Slovenstva. Ta umazana družba, ki ni danes za obrambne namene ne da pare, pač pa je od nekdaj prepuščala vse žrtve za nacijonalne namene naprednim slojem, si upa zdaj dajati lekcije naprednjakom, in to lekcije o ljubezni do naroda.

Kakor se je ob vseh velikih peripetijah našega naroda instinktivno pojavljala jugoslovenska zavest in ideja, kakor so bili največji sinovi našega naroda orijentirani jugoslovenski, tako je vsem duševno pritlikavim ali pa od tujstva otrovanim elementom pridržano biti eksponent separatizma. Na Hrvatskem je to idejo na vso moč držal pred vojno dr. F r a n k, pri nas pa klerikalci, ki so šele potem, ko je izginil strah pred Avstrijo, postali — Slovenci, in sicer Slovenci v nasprotju z jugoslovensko orijentacijo.

Zanimivo je dejstvo, da je vse ono, kar je bilo do prevrata mlačno ali pod vplivom klerikalne Mahničevske ideologije, po prevratu instinktivno pograbilo plemenski separatizem. Vsi Slovenci pa, ki so bili nacijonalno zavedni že prej, ti so danes orijentirani v jugoslovenski nacijonalizem. Ta evolucija nacijonalistov je čisto naravna, dočim je nova faza klerikalnega naziranja na naš narodni problem **navadna demagoška poteza.** Vse, kar našo svobodo sovraži, od Arnavtov in Madžarov do Nemcev, Bolgarov in Italijanov, odkrito in iskreno simpatizira z Radićevo in klerikalno borbo z Jugoslovenstvom, in to je dejstvo, ki da misliti.

Danes vsak pameten človek vé, da Jugoslovenstvo in naš širokogrudni jugoslovenski nacijonalizem ne ogrožata ni Srbstva, ni Slovenstva, ni zavesti Hrvatstva, ne ogrožata naše kulture, ne pisma, ne književnih jezikov. Nobena kulturna enota ni izgubljena ali zmanjšana, ako naša zavest narodne solidarnosti ne objema le Slovencev, ampak v enaki meri i Srbe i Hrvate. Ničesar nismo s tem odložili, temveč razširili in ojačili smo, kar je obstojalo. Vsemu je treba dati pogoje, da se izkristalizira do najvišje popolnosti. Ne gremo s Hrvati in Srbi skupaj do odpovedi pogodbe, od danes do jutri, nismo aritmetična vsota, mi smo enota, z neminovno solidarnostjo navezani na veke skupaj na življenje ali smrt.

Vsi veliki narodi so potrebovali dolgo dobo, da so se razvili v močne jedinice in da je zavest solidarnosti prodrla v mase. Nič ni pomagalo klerikalstvu v Italiji, da se je obupno borilo proti italijanskemu državnemu in narodnemu jedinstvu. Jugoslovenstvo je že tu in kakor je svoj čas Slovenstvo prebolelo nezavedneže in provinčne patriote, **tako bo Jugoslovenstvo prebolelo separatistično reakcijo,** ki hoče Slovencem natveziti, da so izdajalci Slovenstva in njegovih interesov, če se s Srbi in Hrvati čutijo kot del enega edinstvenega naroda. Stoletja so nas razjedinila, zdaj je čas, da se zbližujemo čim naglejše. Z osvobojenjem je ta veliki proces pospešen in se premika naprej in on bo, ker je naraven in odgovarja življenskim interesom nas vseh, **prodrl in pregazil vse pritikave reakcionarje,** ki mu v službi tujih idej skušajo zastavljati pot.

Ofenziva radikalov proti vladi

NAPOVED NAJOSTREJŠE BORBE. — SKLICANJE GLAVNEGA ODBORA IN POSLANSKEGA KLUBA NRS. — KRALJ ZOPET ODLOŽIL POVRATEK V BEOGRAD. — ZANIMIVI KOMENTARJI. — VSAK DAN NOVE RADIĆEVSKE ZADREGE.

Beograd, 2. septembra, p. V zadnjem času so se vršili med voditelji radikalne stranke razgovori o nadaljnji taktiki NRS. V teh razgovorih je bilo doseženo popolno soglasje in se v zvezi z njimi tudi osobito opozarja na izjave predsednika skupščine Jovanovića na okrožnem sestanku NRS., kjer je poudarjal absolutno potrebo jednotnega nastopa stranke in s katerega sestanka je bil Pašiću poslan brzojavni pozdrav z izrazi neomajnega zaupanja. Po vrnitvi Pašića iz Zaječara in po njegovem sestanku s kraljem v Nišu je opažati v vodstvu radikalske stranke posebno živahnost. Veliko pozornost je vzbudil uvodnik «Samouprave», ki napoveduje najostrejšo borbo režimu. Pod naslovom «Radikalna stranka in novi režim» piše glavno glasilo NRS.: Ker Davidović ni dobil odobrenja od naroda, da dela z Radićem ter drugimi separatisti in partikularisti ter da razvira temelje naše države in ker vrh tega Davidović in njegovi tovariši brez ženiranja nameravajo izvršiti še večje perturbacije v državi, se radikalni stranki nalaga dolžnost, da opusti svojo vlogo gledalca in kritika ter da preide v pravo in otvoreno borbo z vsemi onimi, ki bodisi odkrito ali tajno rušijo ono, kar se je ustvarilo z najtežjimi in najdražjimi žrtvami. Radikalna stranka se ni nadejala, da bo morala započeti tako borbo. Vsled nevarnosti pa, v kateri se nahaja država in ako hoče ostati verna svojim tradicijam, programu in svojim obetom, ki jih je dala narodu, je dolžna, da oceni vsa sredstva in vse načine, kako poraziti republikansko-boljševiško-separatistično,nacijonalni režim. Meseca septembra se bo sestal glavni odbor in poslaniški klub NRS., da se dogovorita o akciji in borbi, ki se naj izvede najenergičneje. Ta borba se bo vodila na dveh frontah, v parlamentu in v narodu. V parlamentu bo NRS. porabila vsa sredstva, da prepreči gaženje ustave in načrte separatistov in boljševikov. V narodu bo radikalna stranka v vseh krajih priredila velika zborovanja, s katerih se bo čul odločen in močan protest proti današnjemu režimu. Najbolj se v radikalni stranki pretresa vprašanje sklicanja velikega mitinga pristašev NRS. ter drugih prijateljev narodnega jedinstva in braniteljev ustave.

V zvezi s to ofenzivno napovedjo vzbujajo vesti o odnošajih med vlado in krono še posebno pozornost. Kralj je svoj povratek iz Topole v Beograd znova odgodil ter se povrne po najnovejših poročilih v nedeljo ali pa šele začetkom prihodnjega tedna. Pripoveduje se, da je vlada na vladarjevo mizo nagrmadila cel kup ukazov, ki pa dosedaj po večini niso bili podpisani. Danes dopoldne od 10. do 11. se je mudil pri Davidoviću minister dvora Jovanović. Pripoveduje se, da je imel nalogo, informirati se pri ministrskemu predsedniku, kakšno stališče namerava vlada zavzeti napram zahtevam Radića glede zasedanja Lige Narodov. Te zahteve so v ostrem kontrastu z instrukcijami, ki jih je prejel g. Marinković od min. sveta. Značilno je, da širijo radićevski krogi vest, da je vlada pristala na Radićeve zahteve ter premenila navodila, ki jih je dobil g. Marinković. Ta vest je sicer neverjetna, toda značilna za Radićevo prepotenco. Vsekakor je stališče našega zunanjega ministra pri Ligi narodov zelo otežkočeno ter je tudi napram našim ožjim zaveznikom iz Male antante ustvarjen mučen položaj.

Vsled zastoja v ukazni politiki vlade postaja nezadovoljstvo v Davidovićevem klubu vedno večje. Na zahtevo nekaterih članov je pa jutri sklicana seja kluba, na kateri se bo razpravljalo o političnem položaju.

V vladnih krogih se govori o rekonstrukciji ter bi imel odstopiti minister pravde dr. Hrasnica, katerega naj bi nadomestil posl. Sahib Baljić iz Spahovega kluba.

Seja min. sveta se danes ni vršila.

Velika klerikalna intriga proti Sokolstvu

Beograd, 2. septembra, r. Klerikalci so pričeli akcijo, da bi se dovolilo vojakom, da so lahko člani orlovskih organizacij, češ kar je priznano Sokostvu, to mora pod režimom sporazuma veljati tudi za orlovske organizacije. V resnici gre za veliko klerikalno intrigo, ki naj pretrga dosedanje prisrčne odnošaje med Sokolstvom in vojsko. S svojo zahtevo, da se vojaki pripustijo v orlovske organizacije, hočejo izzvati prepoved sodelovanja med vojsko in Sokolstvom, ker računajo, da se vojaška uprava pod pritiskom te zahteve ne bo mogla braniti drugače nego s splošno prepovedjo sodelovanja vojske pri telovadnih organizacijah. Klerikalci se dobro zavedajo, da je njihova zahteva gola provokacija. Medtem ko Jugoslovenski sokolski savez sprejema v svoja društva vsakega člana našega naroda, brez ozira na plemena in vere, naj bo iz te ali one pokrajine, samo ako pristaja na idejo narodnega in državnega edinstva in ako se strinja s slovanskimi in človečanskimi tendencami sokolskega gibanja, dotlej so orlovske organizacije izključno rimsko-klerikalne organizacije, ki služijo plemenskemu in verskemu separatizmu ter so le eksponent politične stranke in njegove politike.

PROTI RADIĆEVIM KLEVETAM.

Beograd, 2. septembra. r. »Politika« priobčuje izjavo Koste Todora, bivšega bolgarskega poslanika v Beogradu, ki proglaša za laž Radićevo izjavo, da sta »Todorov in Obov Pašićeva plačanca«. G. Radić s takimi izjavami podpira protinarodno delo Cankovljeve vlade na Bolgarskem. Todorov izjavlja, da bo dal Radiću priliko, da pred sodiščem dokaže svoje trditve.

SEJA FINANČNO - EKONOMSKEGA KOMITETA.

Beograd, 2. septembra. r. Nocoj je imel v finančnem ministrstvu sejo ekonomsko-finančni komitet ministrov. Odobril je pravilnik o porabi in upravi tihotapskega fonda ter je sklenil, da se regulira obveza prometnega ministra glede popravila vagonov, nadalje da se odkupi zemljišče pri Sremski Mitrovici za potrebe kaznilniških zavodov. Nato je komitet sklenil, da se cena sladkorja v državni tovarni na Belju zenači s cenami ostalih sladkornih tovarn. Izjema bo samo za državne uradnike, ki bodo dobivali sladkor po ceni, ki velja za prodajo na debelo.

ZA ZVEZO SUŠAK-LJUBLJANA.

Beograd, 2. septembra. p. Danes je posetila prometnega ministra večja deputacija meščanov s Sušaka, ki je zahtevala, da se čimprej izpolni obljuba, da se razširi pristanišče v Sušaku, da se poveča kolodvor in Sušaku sploh posveti čim večja pozornost, posebno kar se tiče železniške tarife. Isto je deputacija zahtevala tudi od Davidovića. Deputacija se osobito zavzema za izgraditev direktne zveze Ljubljana-Sušak, da bi se na ta način izvoz iz Slovenije preko Ljubljane usmeril na *naše* morje.

BOLGARSKA ZVEZA Z RADIĆEVCI

Beograd, 2. septembra. p. Cicvarićev «Beograjski dnevnik» dolži bolgarskega poslanika na našem dvoru g. Vakarevskega, da ima v zadnjem času najintimnejše zveze z radićevci. V soboto je Vakarevski potoval do Zagreba skupaj s Predavcem in tremi drugimi radićevci. Med potjo so ves čas konferirali in ko so prišli v Zagreb so radićevci izstopili. Vakarevski pa se je takoj vrnil v Beograd. Baje se ti izprehodi g. Vakarevskega od Beograda do Zagreba v zadnjem času zelo pogosto ponavljajo.

Konstituiranje komisij Zveze narodov

MARINKOVIĆ PREDSEDNIK KOMISIJE ZA DOLOČEVANJE DNEVNEGA REDA, DUCA PREDSEDNIK KOMISIJE ZA RAZOROŽITEV IN GARANCIJSKI PAKT.

Ženeva, 2. septembra. s. Danes se je šest komisij Zveze narodov konstituiralo sledeče: Prva komisija za juridična in ustavna vprašanja, predsednik sir Lyttleton Geroom (Avstralija), druga komisija za tehnično organizacijo Zveze narodov, predsednik zunanji minister republike Panama Garay, tretja komisija za vprašanje razorožitve, predsednik rumunski zunanji minister Duca, četrta komisija za proračunska vprašanja, pred sednik japonski poslanik v Bruslju Adatei, peta komisija za humanitarna in socialna vprašanja, predsednik danski poslanik v Berlinu Zale, šesta komisija za politična vprašanja, predsednik finski zunanji minister Enckl. Predsedniki teh komisij so obenem podpredsedniki plenarne skupščine. Poleg teh bo plenarna skupščina izvolila še šest podpredsednikov in sicer Leona Burgeoisa (Francija), lorda Palmoora (Anglija), Salandro (Italija), Skryzinskega (Poljska), Tang Sai Fu (Kitajska) in Urriutio (Kolumbija).

Največjo vlogo na sedanjem zasedanju bo igrala tretja (razorožitvena) komisija, ki si je izbrala za predsednika rumunskega zunanjega ministra Duco, za podpredsednika pa na predlog češkoslovaškega zunanjega ministra grškega zunanjega ministra Politisa. Na dnevnem redu te komisije, ki se bo bavila z vprašanjem razorožitve trgovine z orožjem in municijo, kemičnimi vojnimi sredstvi ter z načrtom splošnega garancijskega pakta, je bilo na predlog norveškega delegata Langea stavljeno tudi vprašanje omejitve oborožitev v smislu resolucij dosedanjih štirih zasedanj Zveze narodov.

Prva, ustavno - pravna komisija, je izvolila danes popoldne petčlanski pododbor. Za predsednika pododbora je bil izvoljen brazilijanski delegat Cervandez, za člane sir Cecil Hurd (Anglija), Leon Babinski (Poljska) in po en zastopnik Poljske in Venezuele.

NAŠI DELEGATI V KOMISIJAH.

Ženeva, 2. septembra. r. V komisijo za določitev dnevnega reda je bil izvoljen naš minister za zunanje stvari dr. Marinković. V pravno komisijo je bil izvoljen dr. Radoslav Polić, v tehnično komisijo dr. Leonid Pitamic in dr. Šumenković, v komisijo za razoroževanje dr. Marinković, dr. Kumanudi in general Kalafatović, v finančno komisijo dr. Kumanudi in dr. Pitamic, v humanitarno Novaković in dr. Pitamic, v politično dr. Šumenković. Izvolitev dr. Marinkovića je napravila v angleških in francoskih krogih povoljen vtis. Smatra se, da se je situacija naše države z ozirom na njen prestiž v inozemstvu znatno poboljšala. Nocoj je dr. Marinković imel daljšo konferenco z grškim delegatom Politisom.

Danes se je med delegati govorilo, da se pričakuje prihod zastopnikov sovjetov, ki ne bodo službeno sodelovali pri delu Društva narodov, temveč se bodo udeležili samo kot opazovalci. V krogih delegatov se dalje govori, da bo prihodnje leto vstopila v Zvezo narodov tudi Amerika in da bo event. sprejeta.

HERRIOT SE UDELEŽI JUTRIŠNJE SEJE.

Ženeva, 2. septembra. [illegible] konferiral danes z Amerikanci, ki so sestavili načrt glede razorožitve. Popoldne je bil sprejet od predsednika Motte, nakar je konferiral z bivšim francoskim ministrskim predsednikom Briandom. Kakor se govori, se Herriot udeleži jutrišnje seje Zveze narodov. Francoska kolonija je priredila njemu na čast zvečer svečan banket. Jutri bo Herriot gost ženevskega občinskega sveta.

MACDONALD NA POTU V ŽENEVO.

Pariz, 2. septembra. j. Angleški ministrski predsednik Macdonald je danes opoldne na svojem potovanju v Ženevo dospel v Calais, odkoder je ob 3. popoldne nadaljeval svojo pot. Pred svojim odhodom iz Londona v Ženevo je izjavil, da pomeni njegova navzočnost na zasedanju Zveze narodov njegovo trdno prepričanje, da bo mogla Zveza narodov storiti mnogo dobrega. Ideja glede razsodišča bo kot nekak pakt o medsebojni obrambi tvorila podlago za rešitev vsakega mednarodnega konflikta.

Pariz, 2. septembra. j. Angleški ministrski predsednik Macdonald se je danes ob sedmih peljal skozi Pariz. Na kolodvoru ga je pozdravil kolonijalni minister Daladier, ki zastopa zunanjega ministra za časa njegove odsotnosti.

FRANCOZI IN RAZOROŽITVENI NAČRT.

Pariz, 2. septembra. r. V komentiranju programa dela skupščine Zveze narodov naglašajo francoski listi potrebo, da se vprašanje razorožitve stavi v direktno zvezo z vprašanjem medsebojne pomoči, tako, da bo pakt o vzajemni pomoči vseboval tudi določbe o redukciji oboroževanja. Francoska delegacija in tudi sam predsednik Herriot s svojim osebnim ugledom bo šel za tem, da bo v paktu vsebovano tudi vprašanje francoske sigurnosti, ker bi dobila s tem Francija od vseh držav Zveze narodov garancije, da bo njena teritorialna sigurnost zavarovana proti vsem zunanjim neprijateljem.

PROTESTI NAŠE VLADE RADI ZAHTEVE PO AVTONOMIJI MAKEDONIJE.

Rim, 2. septembra. l. Rimska agencija «Roma» javlja, da je poslal macedonski komitet Zvezi narodov memorandum, v katerem zahteva slobodo in avtonomijo. Bolgarska vlada je po svojem delegatu zaprosila, da se stavi to vprašanje na dnevni red Zveze narodov. Jugoslovenska vlada je proti temu koraku bolgarske vlade protestirala in Cankova opozorila, da bo ta korak bolgarske vlade pokvaril dobre odnošaje z Bolgarijo.

Priprave za evakuacijo desnega brega Rena

IZPRAZNITEV DOSEDANJE CARINSKE MEJE.

Dortmund, 2. septembra. s. Odhod francoskih državnih uradnikov z njihovimi rodbinami je pričel. Sinoči je odšlo v Francijo mnogo rodbin francoskih vojakov in uradnikov. 10. septembra se ukine pobiranje carin na carinski meji med zasedenim in nezasedenim ozemljem, 20. septembra pa se izvrši popolna izpraznitev dosedanje carinske meje, tako, da bo stopil v veljavo na vsem desnem bregu Rena nemški carinski sistem.

Berlin, 2. septembra. j. Pooblaščenec od reparacijske komisije imenovanega generalnega agenta za reparacijska plačila, ameriški odvetnik Leon Fraser, je danes dospel iz Pariza v Berlin ter takoj pričel prvo razpravo v okvirju Dawesovega načrta. Od nemških državnih oblasti je dobil 20 milijonov mark, s katerimi se je pri državni banki otvoril konto za generalnega agenta. V hotelu Adlon se je pripravil provizoren urad za generalnega agenta Yonga, ki dospe semkaj v četrtek.

Državljanska vojna na Kitajskem

Pariz, 2. septembra. j. Semkaj dospele vesti o položaju na Kitajskem so zelo resne. Čete generala Lu Yang Ksianga so pretrgale železniško progo Nangking-Shanghai ter nadaljujejo pohod proti Shanghaiu. Obe vojski plenita po ozemljih, ki jih zasedeta. Francoski križarki «Colmar» in «Jules Ferry» sta bili odposlani v Shanghai. Francoski avizni čoln je stacioniran na reki Tsiant-Sien, da brezžičnim potem vzdržuje zvezo med francoskim poslanikom v Pekingu in vrhovnim poveljnikom francoskih vojnih ladij, admiralom Frochotom.

TRGOVINSKA POGAJANJA MED POLJSKO IN RUSIJO.

Varšava, 2. septembra. j. Predrazgovori med poljskimi in ruskimi zastopniki za trgovinsko pogodbo med obema državama se ne bodo vršili v Moskvi, temveč v Rigi.

GRŠKA NAM JE ODPOVEDALA TRGOVINSKO POGODBO.

Beograd, 2. septembra. r. Med našo državo in Grčijo je obstojala začasna trgovska pogodba, ki se je podaljševala vsake tri mesece. Sedaj je grški poslanik v Beogradu v imenu svoje vlade odpovedal to pogodbo. Postopanje grške vlade je izzvalo v naših krogih začudenje, ker sedaj ni mogoče skleniti definitivne pogodbe, ker je naša vlada zaposlena s pripravami za trgovinske pogodbe z Avstrijo, Češkoslovaško in Ameriko. Pogajanja z Avstrijo se pričnejo 11. t. m.

PEKLENSKI STROJ V LENINOVEM MAVZOLEJU.

Varšava, 2. septembra. j. Kakor se javlja iz Moskve se je v Leninovem mavzoleju našel peklenski stroj, ki pa ni eksplodiral.

SMRT PRIJATELJA NAŠEGA NARODA.

Beograd, 2. septembra. p. V Bukarešti je umrl minister dvora Misir, velik prijatelj našega naroda.

Glavni problem letošnjega zasedanja Lige Narodov

Ljubljana, 2. septembra.

V pondeljek je pričelo v Ženevi V. redno zasedanje Lige narodov, ki je posebno pomembno, ker mu prisostvujeta Herriot in Macdonald, voditelja obeh merodajnih članic Društva narodov in pa ker je na dnevnem redu eno najvažnejših vprašanj nove organizacije držav: problem razorožitve in zaščite pred neosnovanimi napadi.

Na lanskem zasedanju Lige narodov je bilo v razpravi vprašanje, kako uvesti v prakso glavne določbe pakta Lige narodov, ki stremijo za tem, da se kar najbolj onemogočijo oboroženi konflikti med državami in da se oboroževanje, ki odvzema narodom toliko dragocenih sredstev za kulturni in gospodarski napredek čim največ omeji.

Omejitev oboroževanja je bistveno odvisna od rešitve vprašanja, kako zaščititi vsako državo, da ne postane žrtev osvojevalnega napada s strani močnejšega ali bolje oboroženega soseda. Vse države, ki so članice Lige, so sicer obvezane, da svoje spore predvsem predložijo ali arbitraži (razsodniku) ali mednarodnemu sodišču v Haagu ali pa svetu Lige narodov. Toda sankcije ni nobene in država, ki hoče vojno, bo našla vedno sredstev dovolj, da izigra predvidene instance Lige narodov. Lanski spor med Italijo in Grško je v tem oziru zelo poučen.

Glavna garancija, ki jo daje Liga narodov svojim članicam, je v čl. 10. Pakta. Tu je rečeno, da bodo člani Lige narodov medsebojno spoštovali in čuvali proti vsakemu zunanjemu napadu teritorijalno integriteto in sedanjo politično neodvisnost. **V slučaju napada, pretnje ali opasnosti napada se bo Svet (odbor) Lige narodov pobrigal za sredstva, s katerimi bi se osigurala izvršitev te obveze.**

Tolmačenje tega člena 10. Pakta je že vsa leta sem predmet živahnih razprav in interpretacij. Ali je s Paktom petrificirana teritorijalna integriteta držav, ki so članice Lige? Ali so zaključki Sveta Lige narodov v smislu člena 10. absolutno obvezni? In kako ter v kateri obliki se ima izvršiti predvidena medsebojna pomoč?

Kanadska delegacija je lani predložila interpretacijo, ki glede prvega vprašanja naglaša, da se je treba v vsakem slučaju ozirati na posebne geografske in druge prilike vsake države, glede drugega vprašanja pa prepušča ustavni vladi vsake dežele, da presodi, v koliko je dolžna z oboroženo silo braniti integriteto drugih članov Lige narodov. Ta interpretacija ni bila osvojena, ker je Perzija glasovala proti in vprašanje je ostalo odprto.

Odgovor na tretje vprašanje je navidezno dan v čl. 16. Pakta. Ako član Lige narodov brez ozira na obveznosti iz čl. 12., 13. ali 15. (ne da bi predložil svoj spor arbitraži, mednarodnemu sodišču, Svetu Lige narodov) prične vojno, potem so ostali člani Lige narodov dolžni, da takoj prerušijo z njim vse stike trgovske, finančne in osebne ter preprečijo njegove stike tudi z državami, ki niso članice Lige narodov. Člen 16. predpisuje torej popolno blokado. Angleška vlada je lani k določbam čl. 16. predlagala spremembe, ki pa niso bile sprejete, temveč odložene na letošnje V. zasedanje Lige.

Izhodišče vsega problema je obseg in učinkovitast pomoči, ki jo more nuditi Liga narodov svojim članicam pri obrambi njihove eksistence. Ako je ta problem rešen, potem ne bo težko izvesti po vsem svetu kar najznatnejšo redukcijo vojnih sredstev. Lani je bil predložen Ligi narodov **projekt o splošni garancijski pogodbi**, ki je po dolgih diskusijah v posebni komisiji in po obširnem referatu ministra Beneša bil v plenumu Lige narodov odobren kot predlog, o katerem se naj izjavijo vlade vseh držav, ki so včlanjene v Ligi narodov. Dr. Beneš je formuliral problem pravilno tako-le: omejitev oboroženja je odvisna od pogoja, da Liga vsakemu svojemu članu, kadar bi bil napaden, pride na pomoč z vsemi sredstvi.

Garancijski pakt proglaša napadalno vojno za mednarodni zločin. Kdor ga zagreši, proti temu se morajo dvigniti vsi. Toda kako se naj ugotovi, kdo je napadalec in kakšna naj bo procedura, da ne bi napadalec medtem, ko se vodi ta ugotovitveni proces, napadenega že podjarmil?

Zedinjene države severne Amerike, ki niso včlanjene v Ligi narodov, so izdelale predlog, ki skuša urediti to vprašanje.

AMERIKANSKI PREDLOG.

Ameriški načrt mednarodne pogodbe, s katero naj bi se določile podrobnosti, kedaj se sme proglasiti vojna za napadalno in nezakonito, in kateri načrt je bil predmet Herriotovim pogajanjem z Američani v Londonu, določa v svojem prvem členu, da je vsaka napadalna vojna **mednaroden zločin.** Vsaka država, ki prične vojno v napadalnem in ne zgolj obrambnem namenu, je mednaroden zločinec. Za vse mednarodne zločine je pristojno mednarodno razsodišče. Vsak podpisnik pogodbe ima pravico, sklicevati se na to razsodišče. Kdor odkloni izrek tega razsodišča, tega bodo drugi smatrali za napadalca. Kdor se ne podvrže izreku tega razsodišča tekom štirih dni po nostrifikaciji obtožnice, tega bodo smatrali prav tako za zločinca in napadalca, kakor ono državo, ki je izrek razsodišča odklonila. Proti napadalcu se izvajajo finančne in gospodarske sankcije, kakor tudi trgovinska blokada. Za grožnjo z vojno se smatra tudi prekomerno oboroževanje. Zato naj bi se ustanovila pri Zvezi narodov stalna posvetovalna razorožitvena konferenca, koje člane vzdržujejo vse države, vsaka sorazmerno toliko, kalikor znaša višina njenega vojaškega budžeta.

Kadar bo večina pogodbenih držav podpisala ta protokol, bi pogodba stopila takoj v veljavo. Američani so dodali še tri resolucije o razoroženju in o ustanovitvi gori omenjene razorožitvene konference ter protokol za podpis pogodbe, katero smejo podpisati tudi takšne države, ki še niso članice Zveze narodov. Razorožitvena konferenca pa bi sestavila tudi stalen komite strokovnjakov.

ČEŠKOSLOVAŠKI POMISLEKI.

Češkoslovaški tiskovni urad objavlja dopis ministra Beneša generalnemu tajniku Zveze narodov, siru Drummondu, v katerem je iznešeno mnenje čsl. vlade z ozirom na predlog tretje komisije o razoroženju s skupnim garancijskim paktom. Češkoslovaška **usvaja ta predlog kot bazo**, dokler se ne najde kak boljši in enostavnejši, toda s sledečimi pridržki: V slučaju napada naj Zveza narodov z večino (in ne soglasno) odloči, kdo je napadalec in kaki ukrepi se imajo podvzeti proti njemu. Češkoslovaška ima pomislike tudi proti tako zvani demilitarizaciji zon, ker se ta stvar čisto drugače pokazuje v malih kot v velikih državah, ki so tako prostrane, da ne morejo biti na enkrat poplavljene od sovražnega navala. Po mnenju češkoslovaške vlade je treba še posebej proučiti tudi vprašanje o posebni pomoči kake druge države oni, ki bi bila napadena. V tej smeri bi Zveza narodov moralo ustanoviti, da je napadena država svoje oboroženje omejila po prevzetih obveznostih. Češkoslovaška vlada bo v vsakem teh vprašanj predložila drugi tekst, ki bi po njenem mnenju mogel popraviti prvotni projekt. Dalje je še cela vrsta principijelnih pomislekov, ki so morda še važnejši. Pogodba o medsebojni pomoči ne more biti koristna: a) ako se zahteva enodušnost članov sveta pri odločitvi, katera stran je bila napadena; praktično se niti zamisliti ne more, da bi se v slučaju resnega konflikta mogla doseči taka enodušnost; b) ako se v slučaju napada ne dela z največjo hitrostjo; postopek, predviden za svet Zveze narodov izključuje hitrost tudi v vprašanju odločitve, kdo je bil napaden, kakor tudi v vprašanju vojaških in drugih ukrepov proti napadalcu. V zaključni besedi naglaša dr. Beneš misel specijelnih pogodb med državami kot najmočnejše obrambe proti napadom od tretje strani.

Demontiranje železniških tirov v Sloveniji

Dobre tračnice s prog ljubljanske direkcije prenašajo na Hrvatsko, nova železnica Ormož-Ljutomer pa naj dobi stare pokvarjene tračnice!

Na raznih postajah v Sloveniji je bilo med vojno položeno veliko novih železniških tirov z novimi tračnicami moderne sestave, kakor to zahtevajo tukajšnje razmere, tako n. pr. v Dravljah pri Ljubljani, v Zalogu, a ljubljanskem polju in drugod. Mnogo teh naprav je še sedaj na svojem mestu in tudi v uporabi, dasi ne več v iste svrhe, za katere so bile med vojno zgrajene. Kakor čujemo, je odredilo prometno ministrstvo, da se morajo ti tiri s tračnicami in pragi v skupni izmeri 15.000 m tekočega tira, to je 30.000 m tračnic z vsemi pripravami odstraniti ter prepeljati na Hrvatsko za novo polaganje na ondotnih progah, baje pri Novski; proge v Sloveniji pa naj prejmejo v zameno iz Hrvatske stare tračnice in priprave slabejše sestave, ki so že tako obrabljene, da tamkaj niso več uporabne. Iz teh slabih tračnic se naj baje dogradi tudi nova proga Ormož-Ljutomer.

Neglede na gorostasnost, da se gradi tir **nove** proge s starimi tračnicami, moramo temu ravnanju z vso odločnostjo ugovarjati. Nepojmljivo je, iz kakega razloga je prometno ministrstvo izdalo to odredbo. Tračnice, ki jih hoče ministrstvo prometa na slovenskih progah odstraniti, so težkega sistema, ki odgovarja zahtevam naših gorskih prog. Kaj naj počno proge v Sloveniji s tračnicami, ki se jih na hrvatskih progah odstranjuje, ker tamkaj niso več uporabne, ker so preslabe in povrhu že izrabljene? In kaj pomeni tir nove proge iz starih tračnic? Razven tega je znano, da tudi na obstoječih progah v Sloveniji vlada pomanjkanje rezervnih tračnic, in je tem manj utemeljen ta korak ministrstva za promet, ker se jemlje iz območja ljubljanske direkcije takorekoč zadnjo rezervo.

Ker se z odstranjevanjem še ni začelo, je še čas, da se ta udarec na izdatnost celokupnega omrežja ljubljanske direkcije, še pravočasno prepreči in zato pozivljamo merodajne faktorje k energični obrambi.

Politične beležke

+ **Hinavci!** Včerajšnji «Slovenec» je napisal pod naslovom «Narodna samozavest» uvodnik, v katerem opisuje, kako narodnozavedni so Srbi, kar so pravkar znova dokazale slavnosti ob priliki ustoličenja pravoslavnega patriarha v Peči. V svoji stari hinavščini reklamira «Slovenec» narodno zavest pri Slovencih le za klerikalce, napredne ljudi, ki so bili toliko narodno zavedni, da brez njih Slovenci danes ne bi imeli s Hrvati in Srbi skupaj svoje države, pa psuje, češ, da so «nacionalne» kreature. Tako se drzne pisati glasilo tiste stranke, ki je svoj temelj postavila na načelo, da je *narodnost greh*, to piše škofov list, ki, odkar izhaja, ni bil drugemu posvečen kot razdoru med Slovenci ter uničevanju narodne samozavesti. V Avstriji so bili klerikalci po svoji ogromni večini tik do preobrata petolizniki rabeljskih nam Habsburžanov ter najjačja opora germanizatornega dunajskega režima, ki so ves svoj vpliv porabljali samo zato, da so Slovencem vbijali v glavo suženjstvo in pasjo udanost pred Nemci. Treba pogledati samo 10 let nazaj na šole v Sloveniji, da se vidi, kako se je tu vzgajala narodna samozavest Slovencev pod pritiskom in vplivom Dunaja in Rima. Klerikalci menijo, da smo že čisto pozabili, kake zločine so oni počeli ob začetku svetovne vojne kot avstrijski špijoni in ovaduhi nad Slovenci in kaj so delali pred tem in za tem, da uničijo Slovencu narodno zavest in napravijo iz njega rimskega helota. Nobena nacionalna organizacija ni bila klerikalcem sveta in še celo Ciril Metodovo družbo so uničevali, kakor še danes skušajo uničiti sokolske in druge nacionalne organizacije, katerih naloga je krepiti narodno samozavest. Odkar obstoji klerikalna stranka je narodnost in narodno samozavest Slovencev *samo zlorabljala v svoje strankarske namene ter za cilje rimskega papeštva, ki ležijo izven interesnih sfer slovenskega ljudstva.* Klerikalizem piska na narodno samozavest Slovenca, ako je ta pripravljen valjati se po trebuhu pred rimskim hlapcem. Zato je ni večje hinavščine, kakor jo kažejo klerikalci, če govore o narodu, narodnosti in narodni zavednosti Slovencev. Škofov list bi se moral zavedati, da nobenega naroda ne tvorijo le pobesnela politikujoča duhovščina in nacionalno nezavedna masa ljudi, ki slepo drvi za njihovimi izven naroda stoječimi stanovskimi interesi. Ako bi se «Slovenec» tega zavedal, bi ne mogel pisati take predrznosti, kakor jo je, ko pravi, da je «častna» naloga vsega slovenskega naroda, da iz jasnega življenja izloči vse take protinarodne izrodke, ki se sramujejo svojega naroda in ga izdajajo», pri tem pa s prstom kaže na vse neklerikalne Slovence. «Propalice», v katerih so še «sledovi resničnega avstrijakantstva» so med Slovenci samo klerikalci. Taki so bili, taki so in tako bodo!

+ **Vsi bodo zadovoljni.** Kakor smo poročali že v pondeljek je posetila ministrskega predsednika Davidovića deputacija hišnih posestnikov ter mu izročila resolucijo, s katero zahtevajo hišni posestniki, da se sedanji stanovanjski zakon, ki izteče z 31. decembrom *ne podaljša* in tako omogoči hišnim posestnikom slobodno razpolaganje s stanovanji. G. Davidović je odgovoril deputaciji, da mora to vrlo važno vprašanje rešiti ministrstvo socialne politike ter da je povoljno rešenje tako za hišne posestnike, kakor za najemnike v teku.»

+ **Kdo bo delal revolucijo?** «Slovenec» nekaj namiguje o revoluciji. Očividno si klerikalci zopet želijo človeške krvi, ker vejo, da krvoprelitje vedno njim prav pride. Kadar govori klerikalec o revoluciji, je treba vedeti, da črna gospoda ne bo stala v prvih bojnih vrstah, pač pa v prvih vrstah med bojnimi hujskači. Tako je bilo vedno. L. 1914. so voditelji klerikalne stranke z vsemi maziljenimi gospodi vred na vse pretege gnali Slovence v strelske jarke. Večjih hujskačev ni bilo od njih v celi rajnki Avstriji. Slovenski možje in fantje so v svoji zaslepljenosti ubogali in drveli v vojno celo prostovoljno. Od slovenske duhovščine pa niti eden ni prijel v roke puške. Vsa črna gospoda se je lepo skrila na varno. Le malokdo je šel za feldkurata, vsi drugi so si meli roke po farovžih, potem ko so Slovence spravili v avstrijsko mesnico. Odkar obstoji slovenski rod, ni še nikdar toliko Slovencev izgubilo življenja in zdravja in nikoli ni bilo tolike nesreče kot so jo z vojnim hujskaštvom prizadejali klerikalci Slovencem. In po žalostnih trboveljskih dogodkih! Kdo je prelival kri? Ali črna gospoda? Klerikalci so le živeli od žrtev, kakor hijene, ki odkopujejo mrtvece, da pridejo do hrane. Zato pa naj «Slovenec» nikar ne napoveduje in naj ne žuga z revolucijo, ker škofovo kliko se da nagnati z mokro cunjo. Slovenski kmet in delavec pa nista več tako nespametna da bi se še kedaj dala od klerikalcev nahujskati za usodne in nepremišljene boje. Najmanj pa proti lastni državi, ki se klerikalcem le radi tega ne dopade, ker ni izključno njihova.

Predno daš delati obleko, si oglej najnovejše modne liste, ki so v veliki izberi na razpolago v knjigarni Tiskovne zadruge, Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte.

Porote

Včeraj je pričelo jesensko zasedanje porotnih sodišč v Novem mestu in Celju prihodnji teden pa sledi še zasedanje porotnih sodišč v Ljubljani in Mariboru.

Novo mesto, 2. sept.

CERKVENI TAT.

Porotno zasedanje je bilo otvorjeno z razpravo proti komaj 26-letnemu delavcu Antonu Štojsu iz Rajca, že staremu znancu na sodiščih.

V noči od 18. na 19. decembra 1919. je bil v župno cerkev v Veliki dolini izvršen vlom in ukradena monštranca, obhajilni kelih in mali kelih, v katerem so bile hostije, ki jih je tat raztresel po altarju. Istočasno je izginil iz kristije mašni kelih. Vloma je bil takoj osumljen Anton Štojs, ki se je takrat skrival doma kot vojaški ubežnik. Dne 29. decembra so ga aretirali in prepeljali v vojaške zapore v Ljubljano. Hišna preiskava pri Štojsovih je imela popoln uspeh. V slamnati kopici za hišo so našli orožniki del keliha in ciborija, v hiši sami pa rdeč kamenček, ki je bil izluščen iz ukradene monštrance. Pol leta po tatvini so dobili otroci pod podom Janeza Štojsa v Rajcu lunico od monštrance, 8. decembra 1923., torej čez tri leta, pa je na lovu eden izmed gonjačev v Štojsovem gozdu potegnil iz luknje pod nekim štorom strohnelo vrečo, v kateri so bila tri stojala od ukradenih kelihov in še več drugih ukradenih predmetov. Anton Štojs je bil poleg tega obtožen, da je v noči od 5. na 6. novembra 1923. v Rigoncih v brežiškem okraju ukradel posestnici Mariji Cvetkovičevi okoli 40.000 kron vredno brejo kravo.

Obdolženec trdovratno zanika krivdo pri obeh tatvinah. Toda preiskava je spravila na dan toliko obremenilnih okolnosti, da je njegova krivda nedvomno dognana. Porotni razpravi je predsedoval senatni predsednik dr. Polenšek, votanta sta bila dr. Hrašovec in Hočevar. Obtožbo zastopa dvorni svetnik dr. Kremžar, zagovarja dr. Ivanetič. Radi zaslišanja novih prič je bila razprava preložena.

*

Celje, 2. septembra.

UBOJ.

Tretje porotno zasedanje, na katerem se bo razpravljalo o osmih kazenskih slučajih, je otvoril danes predsednik celjskega okrožnega sodišča, dvor. svet. dr. Kotnik.

Kot prvi se je zagovarjal 24-letni oženjeni posestnik Franc Drofenik iz Stojnega sela radi hudodelstva uboja. Do tega ga je privedla jeza in nesrečni slučaj. Dne 3. junija je prišel namreč k obtožencu iz pol ure oddaljene vasi Sečevo orat njegov svak Franc Lončarič, ki je po izpovedbi prič v pijanosti zelo prepirljiv. Po dokončanem delu sta oba prihodnji dan popivala pri sadjevcu, s katerim se je Lončarič nekoliko opijanil ter začel sitnariti in zmerjati Drofenika. Obtoženec je šel nato v Zg. Sečevo k Lončaričevemu očetu, da bi se pritožil radi njega. Nazaj grede pa srečа Lončariča, ki je gnal kravo proti domu ter peljal za roko svojega 2-letnega nečaka. Med obema je prišlo takoj zopet do prepira in prerivanja, tekom katerega se je obtoženec tako silno razjezil, da je s svojim odprtim nožem začel brez vsakega pomisleka suvati v Franca Lončariča in mu zadal 6 lahkih in 3 težke telesne poškodbe. Po zdravniškem izvidu je bila smrtna poškodba na želodcu. Lončarič je imel še toliko moči, da se je privlekel do neke hiše, odkoder ga je odpeljal njegov oče z vozom na svoj dom, kjer je drugo jutro umrl.

Obtoženi Drofenik je svojo krivdo skesano priznal. Pri razpravi je napravil vtis duševno nekoliko zaostalega človeka, ki se v hipni zmedenosti in jezi ne zaveda svojega dejanja. Porotniki so vprašanje glede hudodelstva uboja potrdili z 8 proti 4 glasovom, istočasno pa s 6 glasovi potrdili, da je izvršil obtoženec dejanje v duševni zmedenosti, nakar je bil Drofenik oproščen.

KRVAVI LIKOF.

Po končanem zidarskem delu so pili dne 16. maja zidarji pri posestniku Antonu Koletiju v Orehovem — likof. Med njimi sta bila tudi oče Jožef in sin Ivan Seničar. Na sosedovem dvorišču Ivana Perca sta se nahajala gospodar in Franc Vouk, ki je igral na harmoniko. Ko so med 18. in 19. uro odšli vsi zidarji po Perčevem dvorišču proti domu, je prišlo do pretepa. Pri tem je udaril nekdo Ivana Perca s trdim predmetom na desno stran prsi ter mu presekal desno ključnično odvodnico. Poškodba je bila smrtna in je Perc nekaj minut nato tudi umrl.

Zanimivo pri slučaju je, da je prevzel po izvršenem hudodelstvu vso krivdo nase sin Ivan Seničar ter se trudil dokazati, da je on ubijalec Ivana Perca in ne njegov oče. Pri tem pa se je zapletel opetovano v protislovja, tako, da obtožnica izključuje njegovo krivdo in to tembolj, ker so verodostojne priče izpovedale, da je pritekel k Ivanu Percu šele tedaj, ko je dobil ta že udarec in ko je že trikrat žaklical: «Jezus Marija!»

Tudi pri današnji glavni razpravi obtoženi oče Seničar svoje dejanje trdovratno taji, vendar se je sinu odreklo vsako pričevanje. Ker so priče neizpodbitno dokazale, da je izključena vsaka krivda sina in izpovedale za očeta zelo obremenilno, so porotniki stavljeno vprašanje glede uboja soglasno potrdili. Na podlagi krivdoreka je porotno sodišče obsodilo Seničarja nato na 5 let težke ječe.

*

PRVI MAJ PRED SODIŠČEM.

Razprava proti komunistom.

Včeraj se je vršila pred ljubljanskim deželnim sodiščem razprava proti komunističnemu voditelju dr. Lemežu in sedmorici njegovih sodrugov radi zločina po čl. 1. zakona o zaščiti države, ki so ga v smislu obtožnice zagrešili s svojimi govori na praznik 1. maja. Sodnemu senatu je predsedoval višji deželnosodni svetnik Antloga, votanti so bili nadsvetnika dr. Kaiser in Mladič ter sodnik Sajovic. Obtožbo je zastopal drž. pravd. dr. Mastnak, obtožence je zagovarjal dr. Adlešič. Razprava se je vršila ob obilni udeležbi občinstva in je trajala tri ure.

Obtožnica je očitala prvoobtožencu dr. Milanu Lemežu, da je o priliki delavskega shoda dne 1. maja t. l. na Turjaškem trgu v Ljubljani napadal našo državo in v nji obstoječi družabni red v daljšem govoru, češ da «stoji Jugoslavija na čelu reakcije, ker skuša z izjemnimi zakoni, kakor z zakonom o zaščiti države sedanji kapitalistični režim ohraniti, kar pa je le dokaz njene slabosti, kajti močna vlada ne potrebuje nobenih izjemnih zakonov, za njo stoji ljudstvo. Povsod se javlja mogočna volja revolucionarnega proletarijata za osvobojenje od kapitalističnega duha». Nadalje je navedel današnjo Rusijo za vzgled, kako mora proletarijat vztrajati na svojih zahtevah v boju za svoje pravice. Koncem govora je podal svojim poslušalcem sledeče bojne parole: «Proti buržujski diktaturi!» «Vso oblast delavnemu ljudstvu», «naj živi enotna fronta mednarodnega proletarijata», «Za delavsko kmečko vlado, za svobodo vseh narodov Jugoslavije» in končno «Naj živi delavsko kmečka sovjetska republika Rusija!»

Pri razpravi je dr. Lemež odločno tajil, da bi bil vzklikal sovjetski Rusiji, pač pa je priznal, da so ostale navedbe obtožnice točne. Zanikal je, da bi se bil s tem pregrešil proti zakonu o zaščiti države, ker ni z ničemer ščuval na krvoprelitje ali nasilje in ni niti govoril ze komunizem, temveč le za razredno zavednost proletarijata. Tekom svojega daljšega zagovora je pojasnil, da beseda «revolucionaren» ne pomeni «nasilen», temveč le «razredno zaveden» in da torej z vzklicem «Naj živi revolucionarni prvi maj!» ni pozival k nasilnemu prevratu.

Lemeževi soobtoženci so stali pred sodiščem radi raznih vzklikov pri manifestacijskem sprevodu dne 1. maja. Tako očita obtožnica Matiji Gorenjcu, da je klical «Živio revolucionarna mladinska organizacija!» V svojem zagovoru pa je obtoženec to odločno zanikal in tudi priče se niso mogle točno spomniti njegovih besedi. Ostali obtoženci Rajko Oštere, Ivan Brodar, Anton Rožič, Albin Kristan in Franc Peterkovič so bili obtoženi sličnih dejanj, ki so jih pa pri zaslišanju povečini zanikali.

Priče, pol. komisarja Kokalj in Gril, detektiva Barič in Pavlič ter stražnik Jurjevec niso zamogli več točno reproducirati govora dr. Lemeža in tudi glede vzklicov niso mogli v vseh slučajih podati decidiranih izjav. Poslednji obtoženec Ivan Merjasec je pravzaprav po naključju zašel v to družbo, ker si je brez vsakega namena kupil Leninov znak in ga nosil, dokler ga stražnik ni pozval, da naj ga sname, kar je tudi takoj in brez obotavljanja storil, ker niti ni vedel, koga znak predstavlja.

Po kratkem govoru državnega pravdnika, ki je predlagal kaznovanje vseh obtožencev, je povzel besedo zagovornik dr. Adlešič. V svojem govoru je poudarjal, da so bile vse inkriminirane besede izgovorjene v tem smislu, da naj se proletarijat zavedno in po parlamentarni poti bojuje za svoj cilj, nikakor pa ne, da naj poskuša nasilnim potom doseči svoj namen. Senat je po daljšem posvetovanju objavil oprostilno sodbo iz razloga, da obtoženci z navedenimi vzklici niso pozivali na nasilno uveljavljenje drugega družabnega reda in da cel shod ni imel tega namena, ker bi sicer policija ne dala zanj dovoljenja.

Borza

2. septembra:

CURIH: Beograd 6.825, New-York 531.25, London 23.87, Pariz 28.80, Milan 23.55, Praga 15.925, Budimpešta 0.0070, Bukarešta 2.60, Sofija 3.87, Dunaj 0.007475

TRST: Beograd 29 do 29.30, Dunaj 0.0315 do 0.0325, Budimpešta 0.028 do 0.031, Praga 67.40 do 67.75, Bukarešta 10.75 do 11.25, Pariz 122.25 do 122.75, London 101.40 do 101.60, New-York 22.50 do 22.65, Curih 424 do 426, dinar 29 do 29.30, aK 0.0315 do 0.0325, dolar 22.45 do 22.60, 20 zlatih frankov 87.50 do 88.50, uradni tečaj zlate lire 435.51.

DUNAJ: Devize: Beograd 910 do 914, Berlin 16.850 do 16.950, Budimpešta 91.40 do 93.40, Bukarešta 347 do 349, London 319.000 do 320.000, Milan 3154 do 3166, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3867 do 3883, Praga 2130 do 2140, Varšava 13.620 do 13.720, Sofija 515 do 519, Curih 13.365 do 13.415; **valute:** dinarji 909 do 915, dolarji 70.460 do 70.860

PRAGA: Beograd 43.60, Dunaj 4.71, New-York 33.95, Curih 638.50.

BERLIN: Beograd 5.42, Praga 12.565.

LONDON: Beograd 357, Pariz 82.7750, New-York 449.22, Dunaj 320.000.

NEW-YORK: Beograd 130, London 448.62, Pariz 541.75, Dunaj 14.12, Praga 300.25.

Naši kraji in ljudje

Mariborska nemška kandidatna lista

Nekoliko karakteristike.

Maribor, 1. septembra.

Za občinske volitve v Mariboru je nemška stranka vložila listo, ki je verna slika pred- in povojnega «nemštva» ob državni meji in specijalno v Mariboru. Par nemških mogotcev, katerih očetom je naš narod nanosil bogastvo in par nemških odvetnikov, ki živijo od nekaterih zavodov in od naše nezavednosti ter dolga vrsta od njih gospodarsko odvisnih ljudi, deloma nastavljencev, v družbi trgovcev in obrtnikov večinoma slovenskega imena in pokolenja, ki so se med našim nezavednim ljudstvom toliko opomogli, da se spričo naše notranjepolitične strankarske neurejenosti upajo postaviti v sovražno fronto proti našemu narodnemu življu v nacijonalni državi, — to je podoba mariborskega nemštva v zrcalu kandidatne liste.

Kako malo je pri tem pristnega nemštva in kako veliko izzivajoče predrznosti, nas pouči natančnejši pogled na imena kandidatov.

Nosilec liste je odvetnik dr. Mühleisen, rojen Ljubljančan, čigar žena je rojena Slovenka iz okolice Sv. Barbare v Slov. goricah, ki se je šele od njega naučila dobro nemški. Pred prevratom je bil baje radi svoje žene v nemških krogih neupoštevan, prevzel pa je v novi državi duševno vodstvo Nemcev, ker drugemu njihovemu voditelju dr. Oroslu ne kaže, da bi se eksponiral. Tiha voda, ki bi rada mostove podirala! D. Orosel, sin slovenskega rodoljuba, sam sicer ne kandidira, pač pa cela njegova odvetniška pisarna: kompanjon dr. Blanke, katerega oče v Ptuju kot tiskarnar in knjigar živi izključno od Slovencev, ter uradniki Nasko, Hošič in Lorber, oba rojena Slovenca.

Polnoštevilno je zastopana mariborska veleindustrija. Scherbaumov velemlin reprezentirajo solastnik Gustav Scherbaum, prokurist Skube in nadmlinar Oskar Baum, rodom Čeh iz Prage. Franzov velemlin in tovarno testenin pa že poprej omenjeni lastnikov zet dr. Blanke (prava Wahlverwandschaft) in nadmlinar Pihler, rodom Slovenec s Huma pri Ormožu. Pivovarna Götz kandidira svojega tovarniškega vodjo Potučnika, pivovarnar Tschelligi pa kandidira sam.

Organizator nemške stranke je stavbenik Julij Glaser, po rodu Slovenec iz Ruš, soustanovitelj in odbornik klerikalne obrtne strokovne zveze, osnovane proti slovenskemu obrtnemu društvu. Stavbenik Kiffmann in vinska veletržca Pfrimer in Hausmaninger gotovo niso obogateli in ne živijo sedaj samo od nemških strank. Tip nemškega zagrizenca je vpokojeni notar dr. Wiesthaler, pred prevratom najhujši germanizator v Slovenski Bistrici. Na slovenske stranke, zlasti bolnike v okolici, ne reflektirata več zdravnika dr. Frank in dr. Thalmann, pa tudi zobozdravnik dr. Valentincig, dasi je zdravnik delavske zavarovalnice (ker baje še nimamo dovolj slovenskih zobozdravnikov!?).

Sledi dolga vrsta trgovcev, takorekoč cela Gosposka ulica: Miheličrodom iz Središča: Korman, rodom iz Sv. Lovrenca na Pohorju; Greiner, ki je spravil ribarsko društvo v nemškonacijonalne vode; Platzer, ki se je pred prevratom bahal, da se takoj izseli, če postane Maribor «srbski»; Büdefeld, Billerbek, Jeglič, Nedog, nadalje Lotz (iz Vojvodine), Badl, Baumeister, Felber, Hartinger, Gulda, Greif, Urban (ki je po prevratu delal dobičke s protekcijo bivšega okrajnega glavarja dr. L.); Lininger (ali je to tisti, ki ga je leta 1919. obtožilo državno pravdništvo radi veleizdaje?).

Še žalostnejša je lista obrtnikov, skoraj samih rojenih Slovencev, ki so pozabili, da je bila vojna in prevrat: čevljar Beranič, rodom s Ptujskega polja, na čigar predlog je nemško obrtno društvo sklenilo, da noben mariborski obrtnik ne sme sprejeti v uk slovenskih vajencev, ključavničarji Sirak, Schell («prva jugoslovenska tovarna železnih blagaju»!), Meglič, Krajnc, pek Robaus (angažiran pri Gospodarski zadružni banki in v «Kristalu» in v najtesnejših stikih z dr. Jerovškom); kleparja Riha, Ussar; slikar Zorko; mizarji Mesarič, Drofenik, Graber, Eissl; urar Seiler; kolar Perglez; tehtničar Ussar; izvošček Lininger.

Ali blagajnik Janežič pozna tistega Janeschitza, ki je bil, ovit v nemško zastavo, med aranžerji nemške demonstracije meseca februarja 1919?

In Rupert Eissl, mizar in sodni cenilec, ki kljub neznanju državnega jezika še vedno hodi na sodne cenitve in vleče lep zaslužek. Mož je korajžen, ker se je postavil na čelo liste namestnikov. Ali bo mar skušal doseči nemški uradni jezik na magistratu in v drugih uradih. To izzivanje je mogoče samo pri nas in pri malomarnosti sodne uprave, ki še v petih letih po prevratu ni imela časa, imenovati pri mariborskem sodišču slovenske izvedence in cenilce.

Celo kandidatno listo pa drži skupaj ne samo nemška nadutost, ampak v prvi vrsti slovenska mlačnost, kajti če bi vsi naši ljudje tudi v gospodarskem življenju poznali samo naše zavedne ljudi, nemška lista niti mogoča ne bi bila.

Erzbergerjev morilec Tillesen v Zagrebu?

Dne 26. avgusta 1921 je bil v Badenu umorjen vodja nemškega centruma, znani politik Matija Erzberger, ki se je že med vojno odlikoval po svoji miroljubnosti in je imenom Nemčije tudi podpisal protokol o premirju. Umorila sta ga člana reakcijonarne nemške organizacije, Hackenkreuzlerja Schulze in Tillesen, katerima pa se je posrečilo ubežati in ju zasleduje nemška policija zaman že tri leta. Šele v prvi polovici preteklega meseca je izsledil neki madžarski novinar na posestvu vodje «Probujenih Madžarov», Gömbösa, nedaleč od Budimpešte dva skrivnostna Nemca, ki sta bila tamkaj v službi kot upravitelja. Madžarski novinar je izjavil, da sta to Erzbergerjeva morilca. Razkritje je napravilo ogromno senzacijo in učinkovalo v javnosti kot bomba. Nemška vlada je potom svojega poslaništva v Budimpešti takoj zahtevala izročitev obeh Gömbösovih upraviteljev, ki sta se izdajala za Försterja in Meyerja. Poseben detektiv iz Berlina je v resnici v enem izmed obeh spoznal svojega nekdanjega sošolca Schulzea, dočim je dozdevni Meyer očividno s pomočjo madžarskih oblasti čez noč izginil. Sedaj se vrše med obema vladama pogajanja glede izročitve uboja Erzbergerja osumljenega Henrika Schulzea, ki pa še niso končana. Za Meyer-Tillesenom je bila izdana tiralica.

Meyer - Tillesen v Zagrebu?

Dne 27. avgusta je bil izročen zagrebški policiji zagoneten tujec, ki je izjavil, da je Heinrich Starke, rojen pri Zwikau na Saškem, bivši aktivni praporščak nemške regularne vojske. Pozneje je stopil v organizacijo Hackenkreuzlerjev, katere glavni vodja je general Ludendorff in je l. 1923. aktivno sodeloval pri znanem Hitlerjevem puču v Monakovem. Bil je zato zaprt do 9. januarja 1924, nakar se je preselil v Dresden. Starke priznava, da stremi njegova stranka za povratkom cesarja Viljema in uničenjem komunizma, ki se je močno razpasel na Saškem. Meseca maja je dobil nalog, da odide s 30 ljudmi v poljsko Gornjo Šlezijo in organizira tamkaj nemško nacijonalistično propagando. Ko je izvedel ukaz, se je vrnil na poljsko-nemško mejo v mesto Rosenberg. Tu pa je dobil nenadoma obvestilo, da mu je policija na sledu, nakar je ostavil svoje tovariše in pobegnil preko Poljske na Madžarsko.

V Budimpešti. Beg v Jugoslavijo.

Prišedši v Budimpešto, se je zglasil pri nekem majorju nemške vojske, ki je za časa Erzbergerjevega umora pobegnil na Madžarsko. Toda major mu je svetoval, naj čim prej zbeži iz Budimpešte, češ, da nemške oblasti marljivo stikajo po Madžarskem za Erzbergerjevimi morilci. Zato je 19. aprila pri Veliki Kaniži prekoračil mejo in prispel v Zagreb, hoteč stopiti tam v službo. Ker pa se mu to ni posrečilo, je odšel takoj proti Sušaku. Ne poznavajoč jezika in kraje, je nekaj dni begal po Kastavščini, dokler ga niso 22. avgusta pri Sv. Mateju jugoslovenski orožniki radi sumljivosti aretirali in izročili zagrebški policiji.

Kdo je zagonetni Starke?

Razven krstnega lista pri Starkeju niso našli nobenih drugih listin. Ni izključeno, da je tajinstveni tujec Erzbergerjev morilec Tillesen, ki je pobegnil pred nemškimi detektivi iz Gömbösovega posestva, kjer je fungiral kot upravitelj Meyer. Najbrže je nameraval v Italijo, kar pa se mu je izjalovilo. Seveda so vse to za enkrat samo kombinacije in bo šele natančnejša policijska preiskava prinesla več jasnosti v ta misterijozni slučaj.

Upoštevan gost . . .

Ljubljana, 2. septembra.

Čisto gotovo je, da je nemogoče, da bi postal France R. drugačen, kakršen je. To ve vsa njegova družina to vedo njegovi znanci in prijatelji in to ve policija, kjer je France star in «upoštevan» gost. Čez dan preslikava sobe po mestu in posluša brige ter skrbi starih mamic, mladih deklet, oženjencev in neoženjenih, zvečer pa zavije v gostilno in pripoveduje novice, da strmi svet. Po enajstih se znajde v kavarni, kjer govori še več. Ko pa zmanjka soldkov, se obesi na eno ali drugo družbo ter prične z moledovanjem za «štamprlčke». Nato postane običajno siten in v nadlego gostom in kavarnarju. Končno stopi opotekajoč se zopet na trdo cesto in pričnejo se «špasi», čisto njegovi «špasi». Zdaj nahruli žensko, potem se zakadi zopet v kako mirno družbo, naposled pa pride izza ogla policaj in Francelj — no Francelj odide na policijo. Drugi dan pa ustavlja po mestu prijatelje in znance svoje vrste in s skrivnostnim obrazom pripoveduje: «Ti kaj se mi je že zopet včeraj pripetilo!»

Tako tudi včeraj. France je zopet sitnaril okrog po raznih lokalih, potem pa se je znašel na ulici in opazoval razsvetljena okna hiš doli za vodo. Kajti Francetu bije v prsih srce za milo devičico Francko, ki je šivala pozno v noč in si pripravljala novo obleko, toda bržkone zato, da bo všeč Lojzetu, Ivanu ali Tončku, samo ne Francetu. France pa si je mislil drugače... Hodil je okrog hiše in klical, toda ni našel odziva. Čul se je samo šivalni stroj, potem pa je pričela ugašati svetilka in France se je stiskal v temi pod kostanjem. Isti hip pa je prisvetil izza ogla stražnik in France, ki ima menda že prirojen respekt pred možmi postave, se je zdrznil in jo urezal dolgih korakov v noč, potem pa skočil na betonski obok ob Ljubljanici, počenil ter čakal. «Vlomilci vlomilci!» je čul še klice za seboj in ko je pokukal iz zavetja, je videl da se podi za stražnikom in za njim tropa žensk ter moških. To ga je tako presenetilo, da je glasno zaklel, s čimer je opozoril nase stražnika in celo družbo. «Vlomilec» France pa je bil nato v triumfu prepeljan na stražnico, salutiral in javil: «Tukaj sem! Nisem vlomil in ne maram vlomiti, še celo k Francki ne, ker vem, da ima raje Lojzeta. Malo sem pijan, zato me kar spravite tja, kamor ste me že večkrat...!»

Dopisi

VIČ. Da vidim narodne noše, sem šel gledat v nedeljo birmo na Vič. Slovesni maši je sledila škofova pridiga, ki pa je bila vse prej kakor primerna slovesnemu dnevu. Najprej je pohvalil škof društva in korporacije, ki so se udeležile njegovega sprejema, nato pa po stari navadi udrihal po naprednih časopisih in javno povedal, da on podpira SLS. Šele na koncu se je spomnil edino zveličavne katoliške vere. Navzoči birmanci in birmanke so zdehali, ker niso razumeli čudne pridige, odraščeni ljudje pa so se očito spogledovali. Pridiga je trajala nad pol ure in smo bili veseli vsi, ko je končala, sicer bi se gotovo prižnica od samega poskakovanja po njej podrla. Birmancev je bilo 230.

RADOVLJICA. Sokolsko društvo priredi v nedeljo dne 7. t. m. svoj redni telovadni nastop. Po vlaku ob 15. uri sprevod članstva od kolodvora na telovadišče, ob 16. uri telovadni nastop, nato ljudska veselica v Sokolskem domu. Sodeluje sokolska godba z Jesenic. Prireditev se vrši ob vsakem vremenu.

LITIJA. Dne 19. avgusta je dobil neki obrtnik iz Šmartna obvestilo davčnega oblastva v Litiji glede plačila dohodninskega davka. Pritožba proti odmeri davka je bila glasom obvestila dopustna do 16. avgusta, obvestilo pa je prišlo šele 19. avgusta. Opozarjamo davčno oblast, naj pouči podrejene organe, da se davčna obvestila dostavljajo naslovljencem točno in pravočasno, da ne bodo utrpeli interesirani vsled tega škode.

SODRAŽICA. Vse naše pristaše, ki so vpisani v volilni imenik, obveščamo, da se vršijo občinske volitve dne 7. septembra od 7. ure dop. do 5. ure pop. na volišču v občinski pisarni. Udeležite se gotovo volitve in spustite kroglico v prvo skrinjico. Naše volilno geslo je: Koristno, stvarno in trezno gospodarstvo v občini. Kdor se strinja z našim geslom, ta je v našem taboru. Volite torej vsi, ki ste za svobodno in napredno gospodarstvo, naše kandidate, ki so možje čistih rok in veščaki v vsaki stroki in bodo svoje zmožnosti gotovo posvetili v korist občine ter delili enake pravice vsakemu posameznemu občanu brez vsake politike in osebnega sovraštva. Vsi torej v boj za prvo skrinjico! — Kraj. pol. org. Jug. demokratske stranke.

LOKA PRI ZIDANEM MOSTU. V nedeljo smo pokopali 27-letnega posestnika Lojzeta Krapeca. Pokojnik je bil vnet član požarne brambe, ki ga je tudi korporativno spremila k večnemu počitku. Na grobu mu je pevski zbor iz Loke zapel ginljivo žalostinko, načelnik Jenčič pa se je poslovil od pokojnika s kratkim govorom. Blag mu spomin!

KRŠKO. «Naprejček», o katerem smo pred kratkim pisali, ga zopet lomi. Ne samo da po svojem revolverju trga poštene krške obrtnike, odkriva sedaj še svojo gnilobo s tem, da se huduje nad svojimi upniki. 29. avgusta je bil kar štirikrat zarubljen in sicer od davčne oblasti in treh privatnikov. Tak listič, ki propagira socialni klerokomunizem, osta ne pa oblasti in poštenim ljudem denar dolžan, bi bilo treba že davno spraviti iz javnosti. Dolg delati je lažje kot težko zasluženi denar povrniti. Z veseljem bomo Bernotu 1. oktobra zapeli labudnico; — takrat se namreč preseli iz Krškega v — vsemirje. Tam mu tudi ne bo treba niti žvižgati, niti klavir igrati, kakor navaja v svojem listu z dne 31. avgusta v članku «Utrinki».

SLOV. BISTRICA. Podružnica SPD priredi dne 6. t. m. ob pol 20. uri v hotelu Beograd koncert (komorna glasba), pri katerem sodeluje rodbina Vodošek-Hanser in g. dr. Jagodič.

LOČE PRI KONJICAH. Da se ne pozabi! Na tukajšnji nemškutarski listi za občinske volitve, ki je bila sicer razveljavljena, je kandidiral tudi gostilničar Mihel Essich. Moža šteje železniška uprava med svoje dobavitelje lesa. Vprašamo ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani, ali bi ne bilo umestno, da bi se ozirala pri dobavah najprej na narodne lesne tvrdke, katerih ne manjka, ne pa posluževati se raznih prekupčevalcev in celo takih, ki so bili od nekdaj strupeni sovražniki našega naroda, čeprav so slovenskega rodu. Niti danes jim ne da miru germansko čuteča žilica, pač pa jim dišijo denarci, s katerimi jih krmijo naše državne uprave. Upamo, da se bo pod novim ravnateljem državnih železnic tudi to sčasoma izboljšalo in da bodo nemškutarski dobavitelji kljub zvezam, s katerimi se bahajo, odleteli v ozadje, kjer je njih prostor.

Začetek šolskega leta

Državna dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Šolsko leto prične v ponedeljek, 15. t. m. s sv. mašo ob 9. uri v Križanski cerkvi. Nato pričnejo pouk. — Ponavljalni izpiti se vrše v dneh 12. in 13. septembra. Spored je objavljen na črni deski. — Vpisovanje je za vse letnike zaključeno in se ne sprejme noben učenec in nobena učenka več.

Meščanska šola na Jesenicah. Vpisovanje se bo vršilo 10. t. m. Ponavljalni in drugi izpiti bodo 10., 11. in 12. t. m. V soboto 13. t. m. bo ob 8. uri na Savi skupna šolska maša. Redni pouk prične 15. t. m.

Meščanska šola v Vojniku. Vpisovanje 10. in 11. septembra, ponavljalni izpiti 12. septembra, šolska maša 13. septembra in redni pouk 15. septembra.

Ali propada rezbarska obrt v Sloveniji?

Ena izmed najlepših obrti, ki se goje v Sloveniji je gotovo rezbarska obrt. Gojila se je pri nas že od pamtiveka in je dosegla razmeroma zelo visoko stopnjo. O tem pričajo kipi svetnikov, ki krase oltarje v cerkvah in kapelicah po vsej Sloveniji, o tem pričajo rezljane klopi, vrata, okvirji, spovednice itd. Ta obrt je izšla zares iz naroda, saj je znano, da dobimo v mnogih krajih naše ožje domovine s spretno roko rezljane okraske na predmetih vsakdanje uporabe v kmetski hiši. Kdo ne bi poznal naših gorenjskih preslic, žličnikov, vivčkov in mnogo drugih predmetov, ki kažejo vsi lepoto domače ornamentike, ki pa pričajo tudi, kako ljubijo Slovenci ravno rezbarske okraske. Ko se je svoj čas ustanovila umetno-obrtna šola v Ljubljani, je bilo čisto naravno, da so se ustanovitelji ozirali na potrebe gojenja te obrti pri nas in da so poleg drugih oddelkov ustvarili tudi oddelek za lesno in kamneno kiparstvo na tem zavodu, a oddelek, ki je ostal tudi v sedanji tehniški srednji šoli, je od tedaj vzgojil že veliko število spretnih rezbarjev in kiparjev in marsikateri med znanimi slovenskimi umetniki je začel svoje izobrazovanje baš v tem oddelku.

Toda zadnja leta se je pričelo število učencev opasno krčiti, tako da preti nevarnost, da bo usahnil. Kaj je temu vzrok? Gotovo je, da ima omenjena obrt velikega sovražnika v industriji, posebno v tirolski industriji cerkvenih predmetov, ravno tako je razumljivo, da je danes očetu na deželi težko vzdrževati sina v Ljubljani, ko so se podpore in stipendije, ki so se svoj čas delile nadebudnim dijakom, skrčile vsled valutnih stresljajev ali so ponehale. Vendar tiči velik vzrok v tem, da mnogim za to poklicanim osebam ni znano, da ta oddelek ekzistira in kakšen namen ima. Učiteljstvo in duhovništvo na deželi bi bila v prvi vrsti poklicano, da vspodbudi stariše za risanje talentiranih dečkov, ki so končali ljudsko šolo na ta oddelek. Marljivim učencem se obeta v tej stroki prav lep zaslužek. Žalostno bi bilo, če bi med nami propadla ta lepa umetna obrt, ki tako ugodno povzdiguje našo kulturno stopnjo v mestu in na deželi.

V informacijo pa morajo dostaviti, da se na imenovanem oddelku Tehniške srednje šole goji tudi modeliranje in da se bodo odslej izobraževali gojenci tudi v štukaterstvu, stroki, ki je pri nas ravnotako potrebna, kakor je pomanjkanje domačih sil občutno. Vpisovanje na omenjeni oddelek se vrši v Tehniški srednji šoli dne 4. septembra 1924.

Omenjamo končno, da se v kiparski oddelek morejo vpisati tudi absolventi nižje ali višje srednje šole in da jim služi ta šola, kot dobra predizobrazba za poznejši poset umetniške akademije.

Kulturni pregled

Poslovilni koncert g. Sevastjanova. Režiser g. Vasilij Sevastjanov praznuje letos 25 letnico svojega delovanja v operi. Bil je angažiran v Odesi, pozneje je postal stalen član carske moskovske opere in je kot tak pel vse vloge dramatičnega, oziroma junaškega tenorja v ruskih in tujih operah. Leta 1911. je ustanovil v Petrogradu svoje lastno operno gledališče, za katerega se je zanimala poleg ruske tudi francoska in nemška kritika. Od leta 1920. živi g. Sevastjanov v Jugoslaviji kot operni režiser. Najprej je bil v Zagrebu, potem je prišel v Osijek in naposled v Ljubljano, odkoder odhaja v Beograd. Za slovo priredi g. Sevastjanov 9. t. m. v ljubljanskem opernem gledališču poslovilni koncert, ki bo obenem skromen jubilej njegovega dela. Občinstvo na ta večer opozarjamo.

Dve predstavi v ljubljanskem Narodnem gledališču. O priliki bližnjih dveh kongresov, ki se vršita v Ljubljani, bosta v Narodnem gledališču dve predstavi, in sicer se uprizori povodom kongresa vseslovanske agrarne omladine v petek, dne 5. septembra v opernem gledališču opera «Gorenjski slavček», v soboto, dne 6. septembra pa uprizori stolna dijaška kongregacija Shakespearjevo žaloigro «Macbeth». Vstopnice za obe predstavi so od danes naprej v predprodaji pri dnevni blagajni v opernem gledališču.

Poziv gledališkim abonentom. Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani vljudno opozarja vse abonente lanske sezone, da so jim lanski sedeži na razpolago samo do vštevši sobote dne 6. t. m. ter prosi abonente, ki reflektirajo na abonma v sezoni 1924.-25. in na lanska mesta, da se sigurno do sobote prijavijo v veži dramskega gledališča od 9. do 12. dopoldne in od 3. do 5. popoldne. Abonma se plača v šestih obrokih. Prvi obrok je položiti ob podpisu prijave.

Člane Strokovnega udruženja jugosl. oblikujočih umetnikov ponovno opozarjamo na čitalnico tega udruženja, ki je spojena z Glasbeno čitalnico. (Poslopje Glasbene Matice, 2. nadstr., vrata 25). V tej čitalnici so članom na vpogled sledeče revije: Zbornik za umet. zgodovino, Volné směry, Stýl, Časopis československych architektu in Dilo. V teh revijah, ki jih dobiva udruženje večinoma brezplačno od g. gen. konzula dr. O. Beneša, se nahajajo krasne reprodukcije del raznih čeških in slov. umetnikov, med katerimi navajamo samo nekatera imena: Nejedlý, Kubin, Plečnik, Marold, Hynais, Loukota, Hlava, Bubeniček, Sturza, Myślbek in drugi. Zelo zanimive so tudi glasbene revije, ki so članom udruženja istotako na razpolago.

Repertoar beograjskega Narodnega gledališča obsega od 1. do 7. septembra sledeče komade: Požar strasti, Pikova dama, Coppelia, Gjido, Carmen, Tosca, Kralj Lear. Začetek sezone je torej prav dober in srečen.

Nastop slepega igralca Bohuslava na češkem odru. Češki igralec Fr. Bohuslav nastopi v novi gledališki sezoni v pražkem «Švandovem divadlu» in bo igral v neki lastni drami vlogo oslepelega slikarja. Bohuslav je bil pred dobrimi desetimi leti član ljubljanskega gledališča ter je prišel ob svoj vid na fronti.

Renesančno gledališče na Dunaju je prevzel v najem režiser Fritz Feher. S tem je končan dolgotrajen konflikt med gledališko družbo in dr. Robertom, ki se je potezal za to, da bi dobil zavod v svoje roke.

Češka filharmonija v Pragi, o kateri smo že poročali, kakšen program si je sestavila letos, je sedaj definitivno sklenila, da priredi v novi glasbeni sezoni 20 simfoničnih koncertov z različnim sporedom. Koncerti se bodo vršili ob nedeljah popoldne ter se bodo na njih izvajala najmarkantnejša glasbena dela klasičnega in modernega repertoarja.

Tenorist Petar Raićev na Dunaju. V četrtek 28. avgusta je končal svoje gostovanje na dunajski «Volksoperi» komorni pevec, tenorist Petar Raićev. Kritika mu je uspehe priznala v polni meri. Njegova zadnja vloga, s katero se je poslovil od dunajske publike, je bila partija mantovskega vojvode v Verdijevem «Rigolettu».

Slovanski komad na otvoritveni predstavi dunajskega mestnega gledališča. — Dunajsko mestno gledališče otvori letošnjo dramsko sezono 6. septembra s Čirikovo dramo «Sovjetski komisar».

Janačkova «Katja Kabanova» v Berlinu. Češki skladatelj Leoš Janaček je doživel v prošli sezoni na odru berlinske opere velik uspeh s «Pastorko Jenufo». Sedaj pripravlja Velika ljudska opera njegovo «Katjo Kabanovo».

Rihard Wagnerjev spomenik v Lipskem. Že leta 1904. je dobil prof. Maks Klinger naročilo, naj izdela spomenik skladatelja Riharda Wagnerja. Klinger je napravil načrt za pet metrov visoko figuro, ki stoji na močnem podstavku, katerega obdajajo raznovrstni reliefi. Radi Klingerjeve smrti in drugih dogodkov pa je izvršitev spomenika izostala. Sedaj je dobil prof. Hartmann nalog, da mora izdelati spomenik natančno po projektu umrlega slikarja in kiparja. Kamen, iz katerega bo izklesan Wagnerjev kip, je že prispel v Lipsko in tehta 720 meterskih stotov.

Bussonijev «Faust» dokončan. — O pred kratkim umrlem Bussoniju se je splošno mislilo, da je zapustil «Fausta», eno največjih svojih glasbenih del, nedovršenega. Sedaj doznavajo glasbeni krogi iz ust človeka, ki je bil do zadnjega z Bussonijem v tesnih prijateljskih odnošajih, da je kompozicija domala končana ter je ostal v fragmentu le neznaten delec skladbe. Celota radi tega baje prav nič nen trpi ter se bo lahko izvajala.

Mednarodna razstava knjig v Florenci. Na spomlad leta 1925. bo v Florenci velika razstava knjig. Razstava, ki je imela svojo predhodnico v podobnem podjetju pred par leti, hoče pokazati kaj zmorejo na polju grafike vsi kulturni narodi na svetu. Razstavni odbor se je že obrnil na založništva in tiskarne s prošnjo, da mu prijavijo svojo udeležbo in dopošljejo knjige. Razstava bo urejena v slogu svetovnih velesejmov ter se bodo na njej lahko naročale vse razstavljene publikacije.

Domače vesti

* **Rojstni dan prestolonaslednika.** Povodom rojstnega dneva prestolonaslednipa Petra dne 6. t. m. je minister ver v smislu sklepa ministrskega sveta odredil, da se omenjenega dne v vseh cerkvah v naši državi služijo maše za prestolonaslednikovo zdravje.

* **Iz vojnega ministrstva.** S kraljevim ukazom je za šefa kabineta ministra vojske in mornarice imenovan pešadijski polkovnik Vojislav Andjelković, doslej komandant 7. pešpolka kralja Petra I.

* **Pogreb ravnatelja Jakoba Dimnika** se je vršil včeraj navzlic hudemu dežju ob ogromni udeležbi občinstva, ki je pričala o simpatijah in spoštovanju, ki jih je užival pokojni v najširši javnosti, ki pa je bila istočasno tudi manifestantno priznanje njegovih zaslug na polju prosvetnega dela. V sprevodu smo opazili predstavnike prosvetne uprave, učiteljskih organizacij, skoraj vseh ljubljanskih naprednih kulturnih društev, posebno mnogo učiteljev z dežele, šolsko mladino itd. Člani demokratskih organizacij so z zastopniki predsedstva JDS. gg. dr. Žerjavom, posl. Reisnerjem in podpredsednikom Turkom na čelu v posebno velikem številu izkazali zadnjo čast odličnemu somišljeniku. Pred hišo žalosti in ob razhodu pred železniškim prelazom so pevci Glasbene Matice pomnoženi z učiteljipevci pod vodstvom g. Juvanca zapeli v srce segajoče žalostinke. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika viš. šol. nadzornik g. **Gangl** v besedah, ki so izražale vso ljubezen in hvaležnost slovenskih kulturnih pijonirjev do prerano umrlega. Nato so težke grude pokrile, kar je smrtnega na Jakobu Dimniku. Bodi mu večnaja pamjat!

* **Smrtna kosa.** Včeraj opoldne je umrl v Ljubljani g. Andrej **Pöschl**, nadsprevodnik južne železnice. Pogreb po v četrtek ob pol 5. popoldne iz Sv. Petra cesto št. 58 na pokopališče k Sv. Križu. — V petek, 29. avgusta, je preminul v Sodražici g. Ivan **Vesel**, navdušen Sokol in član prost. gas. društva. Pokopan je bil v nedeljo ob številni udeležbi občinstva. Imenom gas. društva se je poslovil od pokojnika načelnik I. Perdan, sokolski prapor pa se je nagnil globoko nad grobom. Blag jima spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* **Poziv vsem, ki se zanimajo za orkestralne instrumente!** Na konservatoriju Glasbene Matice v Ljubljani se bodo v šolskem letu 1924.-25. poučevali razni orkestralni instrumenti, v prvi vrsti violo, čelo, kontrabas, flavta, klarinet, oboa, trobenta, rog in pozavna. Te predmete poučujejo praktični godbeniki, po večini absolventi praškega konservatorija. Ravnateljstvo Glasbene Matice vabi vse, ki se zanimajo za te instrumente, da se vpišejo na konservatorij ter obiskujejo pouk v posameznih instrumentih. Ko pouk absolvirajo, jim je zagotovljen siguren in dober zaslužek kot poklicni godbeniki v raznih orkestrih.

* **Skupščinarjem Ciril Metodove družbe!** Zaupni shod delegatov se vrši ob 9. uri v mali dvorani Narodnega doma v Celju. Dostop imajo vsi oni družbeni člani, ki imajo na veliki skupščini posvetovalno in glasovalno pravico. Podružnični zastopniki se posebno opozarjajo, da morajo imeti potrdilo od podružničnega predsednika, da imajo pravico zastopati podružnico.

* **Za westfalske Slovence.** Na predlog našega generalnega konzula v Düsseldorfu je minister za socijalno politiko odobril kredit v znesku 200.000 Din za podporo onim delavcem, ki se žele vrniti v domovino.

* **Zlet Orjune v Novi Sad.** Z ozirom na sklep Direktorija, da se udeleže velikega zleta vseh Orjun čim večje deputacije vseh Oblastnih odborov, pozivlja Oblastni odbor Orjune za Slovenijo vse mestne Orjune, da odpošljejo na ta zlet svoje delegate. Naši delegati odpotujejo iz Ljubljane v petek 5. t. m. z osebnim vlakom ob 18 in 40 minut, ne pa v soboto, dne 6. t. m. ob 12.10 kot je bilo javljeno v okrožnici posameznim organizacijam. Vozna cena je polovična, in sicer proti članski izkaznici ter proti potrdilu o udeležbi zleta s strani zletnega odbora. Voznina za osebni vlak iz Ljubljane do Novega Sada in nazaj znaša 194 Din. Prenočnina v Novem Sadu je brezplačna, dnevna hrana (kosilo in večerja) 18 do 20 Din za osebo. — Oblastni odbor.

* **Kranjske novice.** V sredo je umrla gospa Marija Pavlin, soproga poštnega poduradnika. Zapušča več nepreskrbljenih otrok. Blag ji spomin! — Pred par dnevi je nastal v tovarni «Vulkan» požar, ki pa je bil takoj lokaliziran. Škoda ni velika. — V soboto priredi kolo jugoslovenskih sester v Narodnem domu umetniški večer v dobrodelne namene. — V Narodnem domu se z naglico izdelujejo stranski prostori, ki bodo v par tednih že uporabni.

* **Nameščenje istrskih učiteljev v Srbiji.** Ker je italijansko ministrstvo prosvete odpustilo iz službe večje število učiteljev slovanske narodnosti iz Istre, ki so se preselili v našo državo ter so ostali brez sredstev, je naše ministrstvo prosvete sklenilo, da se ti učitelji namestijo na izpraznjena mesta po Srbiji. Razpored je že izgotovljen in bo te dni podpisan.

* **Geometrska šola v Beogradu.** V geometerski odsek državne srednje tehnične šole se sprejme letos 100 učencev. Šola traja dve leti. Učenci dobe do 700 dinarjev mesečne podpore, risarji razen tega še tozadevne potrebščine. Sprejemajo se kandidati, ki so absolvirali vsaj šest razredov srednje šole ali kake druge šole, ki odgovarja zahtevami izobrazbi. Šolsko leto prične 15. oktobra, vpisovanje pa 1. oktobra. Absolventi šole dobe plače po 2. uradniški kategoriji. Interesenti se opozarjajo na tozadevni razpis v 198. številki «Službenih Novin» z dne 1. septembra 1924.

* **Obveznice o vojni škodi.** Med ljudstvom se širijo vesti, da se bodo obresti od obveznic o vojni škodi plačevale le 10 let, češ da imajo te obveznice le za 10 let kupone. Generalna direkcija državnih dolgov izjavlja, da so te vesti neistinite in tendencijozne in da jih širijo spekulanti, da bi prišli v posest teh obveznic po kolikor mogoče nizki ceni. Po členu 3. zakona o izplačilu vojne škode se te obveznice amortizirajo v 50. letih. Kadar bodo kuponi porabljeni, prejmejo lastniki na podlagi talona novih 20 kuponov in tako naprej tako dolgo, dokler ne dobe vseh 50 kuponov.

* **Kolkovanje orožnih listov.** Generalna direkcija posrednih davkov v Beogradu je odredila, da je plačati od 15. novembra 1923. naprej za vsako koledarsko leto od vsakega komada strelnega orožja, za orožni list po 50 Din. Pristojbina se bo izterjala za vse orožne liste, ki so bili izstavljeni po 15. novembru 1923.

* **Avstrijski žigi in znaki pri nas prepovedani.** Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani razglaša: Po naročilu ministrstva trgovine in industrije se prepoveduje v okolišu ljubljanske in mariborske oblasti uporaba vseh žigov, znakov in varstvenih znamk domačih tvornic, ki se poslužujejo v svojih znakih avstrijske ali ogrske krone ali grbov. To se daje javno na znanje in ravnanje.

* **V korist ubogemu vojnemu slepcu,** ki se je potom našega lista obrnil na usmiljena srca, da bi mu z darovi pripomogli do ure za slepce, je zapel v veseli družbi operni tenorist g. Leopold Kovač arijo iz opere «Aide», nakar se je nabralo 250 Din. Denar naj se dvigne v upravi «Jutra» v Prešernovi ulici.

* **Griža na Belju.** Na velikem državnem posestvu Belje se je pojavila griža, ki je v zadnjih dneh zahtevala štiri žrtve, bolnih pa je še 45 oseb. Sanitetna oblast je ukrenila potrebno, da se prepreči nadaljnjo širjenje bolezni. Selo Brestovac, kjer se je pojavilo največ slučajev, je po orožnikih zaprto in je pristop nemogoč.

* **Železniška nesreča v Zagorju.** Med premikanjem vlaka je prošlo nedeljo na postaji Zagorje ob Savi padel pod vlak delavec Ivan Drnovšek. Kolo mu je odtrgalo levo nogo.

* **Smrt brata in sestre.** V selu Badarovcu pri Bitolju se je pripetila te dni velika nesreča. Dvajsetletni posestnikov sin Peter Mirković je čistil svoj samokres, ni pa opazil, da je nabasan. Pri čiščenju se je samokres nenadoma sprožil in Mirkovićeva 16 letna sestra Marica se je smrtno zadeta zgrudila na tla. Petra je nesreča tako prestrašila, da si je pognal kroglo v glavo ter ostal na mestu mrtev. Med vaščani je tragični dogodek povzročil splošno sožalje.

* **Roparski umor v Martecu.** Neznani štirje mladi moški, ki so jih opazili ljudje dne 22. avgusta okrog 19. ure v gozdu pod Martincem pri Radni, so napadli naslednji dan posestnika Franca Klenavška v njegovi hiši, mu ukradli 1400 Din ter ga umorili. Polastili so se tudi srebrne ure, last hlapca Janeza Klenovška v vrednosti 750 Din, nato pa izginili v gozd. Orožniška stanica, ki je bila obveščena o umoru, je pričela sicer takoj z zasledovanjem, vendar pa se doslej še ni posrečilo izslediti nobenega izmed napadalcev.

* **Žeparji v Kočevju.** Žepni tatovi so se pojavili tudi v Kočevju in prav pošteno pogospodarili posebno ob priliki sejma, ki se je vršil 25. avgusta. Ukradli so Mariji Malešič iz Kolenče vasi 3200 Din, Mariji Kresse iz Salske vasi 135 Din in Mariji Lackner iz Knežje Lipe tri hranilne knjižice, in sicer dve glaseči se na njeno ime v znesku 257.87 Din in 5000 dinarjev ter tretjo na ime Jurij Lavretič, na kateri je bilo naloženo 7007 Din. V zadnji se je nahajalo tudi 237 Din gotovine.

* **Tatvine v Zidanem mostu.** — Dne 26. avgusta je bil na tovornem kolodvoru izpod voza brzovlaka ukraden generator za električno razsvetljavo v vrednosti 6000 Din. Železniška policija je eruirala tatu v osebi železniškega ključavničarja P. Ž. iz Zagorja, ki si je hotel na svojem domu napeljati električno luč. Izročen je bil sodniji v Laškem. — V noči od 28. na 29. avgusta je bil na tovornem kolodvoru iz zaprtega vagona ukraden zavoj manufakturnega blaga, težak 11 kg. Blago je bilo namenjeno iz Laškega v Ljubljano. — V četrtek ponoči so hoteli neznani zlikovci vlomiti v gostilno g. Kukca v Radečah. Toda ropot, ki so ga povzročili s pobijanjem šip, je zbudil gospodarja, ki jih je takoj pregnal, nakar so zlikovci zbežali v smeri proti pokopališču. — V petek ponoči je bil g. Koželju v Radečah ukraden iz hleva vol. Orožništvo zasleduje tatu.

Novi tečaji za strojepisje, stenografijo in knjigovodstvo (posamezni pouk) začnejo na Ant. Rud. Legatovi šoli v Mariboru dne 1. oktobra in trajajo štiri mesece. Pojasnila in vpisovanja v trgovini s pisalnimi stroji **Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7,** telefon 100.

Iz Ljubljane

u— **Kolo jugoslovenskih sester v Ljubljani** ima jutri v četrtek 4. septembra ob 16. uri redno odborovo sejo.

u— **Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** Pevci in pevke se priglašajo za pričenjajoče se poslovno leto še danes dne 3. t. m. ob 18. uri v sobi št. 6 poslopja Glasbene Matice, Vegova ulica 7. Kakor že objavljeno, morajo novi pevci izkazati primerno teoretično izobrazbo, glasovno pa se bodo preskusili. Vaje bodo letos bržkone vedno ob 8. uri zvečer. Dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer se bo vršil sestanek vsega zbora v pevski dvorani, da se razgovorimo vse podrobnosti. — Odbor.

u— **Društvo za zgradbo sokolskega doma v Šiški** priredi v nedeljo dne 7. septembra veliko vrtno veselico na vrtu gostilne Valjavec na Frankopanski cesti. Pri prireditvi sodeluje domžalska godba, pevski zbor Narodne čitalnice itd. Za okrepčilo bo vsestransko poskrbljeno. Kdor se hoče dobro in ceno zabavati, naj pride v nedeljo v Šiško.

u— **Društvo «Soča»** prične novo sezono v nedeljo dne 7. t. m. z izletom na Šmarjetno goro pri Kranju. Odhod z vlakom ob 6.40 zjutraj do Bitnja. Od tu peš skozi Crngrob, kjer je ogled znamenite cerkve in dalje na Šmarjetno goro. Izletniki, ki se odpeljejo s poznejšimi vlaki, izstopijo v Kranju. Med drugim bosta zabavala izletnike tudi dva pristna domača originala iz Selške doline, katerih enega poznamo že od lanskega izleta. Poleg članov so vabljeni tudi vsi prijatelji društva.

u— **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Prošli teden se je rodilo v Ljubljani 26 otrok (13 moškega in ravno toliko ženskega spola), umrlo pa je 8 moških in 7 žensk, skupaj torej 15 oseb in sicer: 3 osebe za jetiko, 2 za rakom, 1 za pljučnico, 1 za grižo, 1 za srčno hibo, 5 oseb vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov, 2 pa vsled slučajne smrtne poškodbe. Na nalezljivih boleznih je obolelo 7 oseb: 3 na dušljivem kašlju, 2 na griži, 1 na davici in 1 na trebušnem legarju.

u— **Dijaške gospodinje** imajo v četrtek ob 4. uri popoldne redni mesečni sestanek pri «Novem svetu».

u— **Policijske prijave.** Od pondeljka na torek so bili prijavljeni policiji sledeče slučaji: 1 tatvina, 2 prestopka kaljenja nočnega miru, 10 prestopkov cestnega policijskega reda, 3 prestopki prekoračenja policijske ure, 1 telesna poškodba, 1 prestopek nedostojnega vedenja, 1 prestopek zglaševalnih predpisov in 3 prestopki pasjega kontumaca. Aretacije so se izvršile tri in sicer 1 radi pijanosti in razgrajanja ter 2 radi vlačuganja.

u— **Aretacija dolgoiskanega goljufa.** Friderik Grosman je trgovski potnik in je kot tak potoval za različne tvrdke po deželi. Svoječasno je bil v istem svojstvu zaposlen v Zagrebu, kjer pa je pred kakimi 8 meseci poneveril nekemu trgovcu večje zneske in odtlej neznano kam izginil. V pondeljek, okrog enih zjutraj pa je bil aretiran na glavnem kolodvoru na podlagi tiralice zagrebške policijske direkcije ter spravljen v zapor, da se pozneje zagovarja za svoje grehe.

u— **Našla se je pred 14 dnevi ženska ročna torbica z nekaj denarja. Dobi se pri g. Kodelja, Prisojna ulica 7, II.**

Iz Maribora

a— **Jubilej narodnega obrtnika.** Pred 20 leti je prišel v Maribor reven in skromen, a tem bolj resen in narodno zaveden češki urarski pomočnik, g. Fran Bureš. Vstopil je v službo pri Nemcu Fernbachu, obenem pa tudi v mariborska narodna društva. Kmalu si je toliko prištedil, da je otvoril na Aleksandrovi cesti lastno urarsko obrt, kar je bilo za takratno slovensko manjšino v Mariboru uprav velikanski dogodek. S solidnim delom si je kmalu utrdil kot edini slovenski urar eksistenco, čeprav so ležali na njegovem pultu vedno češki in slovenski časopisi. Njegovo neumorno delo po prevratu mu je omogočilo, da se je te dni preselil v Vetrinjsko ulico v sredino mesta, kjer si je opremil krasno moderno urarsko delavnico in prodajalno v prejšnji mediciariji Nemca Duheka. Tega narodno - gospodarskega napredka v Mariboru se veselimo tem bolj, ker je g. Bureš vsa leta neumorno deloval v neštetih narodno - gospodarskih institucijah in povsod z velikim uspehom zlasti v obrtni zadrugi in kot predsednik Češkega kluba. Prepričani smo, da bo narodno občinstvo g. Bureša tudi v novem lokalu radi njegove narodne zavednosti in solidnosti pridno obiskovalo. G. Bureš je član mariborskega občinskega sveta in tudi za nove volitve kandidat narodnega bloka.

a— **Nenadna smrt.** Čevljarski mojster Vinko Lenartič v Mariboru se je s svojim 13-letnim sinkom udeležil prošlo nedeljo izleta v Št. Peter. Na potu ga je zadela kap; obležal je mrtev. Truplo so prepeljali v Maribor. Ko se je Lenartičeva žena, ki se je bila zjutraj odpeljala v Zgornjo Radgono k pogrebu nekega sorodnika, vrnila zvečer v Maribor, je našla svojega moža na mrtvaškem odru.

a— **Mariborska porota prične dne 9. septembra.** Doslej so razpisane razen že objavljenih slučajev še sledeče razprave: 10. t. m. Martin Turk, umor; 11. t. m. Alojzij Keuc, posilstvo in Jernej Falež, posilstvo; 12. t. m. Miha Rašl, uboj, Josip Kukovec, uboj.

a— **Drobiž.** Te dni so pričeli zopet redni koncerti v Grajski kleti v znani mariborski družabni atrakciji. — Restavrater g. Šlahta nas obvešča, da bo imel te koncerte odslej dnevno. — Restavracijo v Narodnem domu je prevzel znani narodni bojevnik iz Koroške g. Andrej Oset.

a— **Dve.** Policija je aretirala neko Evino hčerko, ker je v blaženih trenutkih objemanja na ulici svojo slučajno žrtev olajšala za denarnico s precejšnjo vsoto denarja. — Pri drugi Evini družici pa je postal «on» žrtev. «Ona» ga je ovadila, da jo je hotel na poti iz Kamnice posiliti. On pa trdi, da je bil popolnoma pijan in se ničesar ne spominja s svoje rajže iz Kamnice.

a— **Kot nadležen tujec** je na podlagi razsodbe policijskega komisariata v Mariboru za vedno izgnan iz naše države 25-letni mesarski pomočnik Avgust Lierzer, doma iz Eichberga v okraju Leibnitz.

Iz Celja

c— **Meseca avgusta so umrli v Celju:** V mestu: Vrečko I., 6 ur star, otrok trgovca. — Koželj Antonija, 65 let, mestna reva. — Watzlawek Marija, 74 let, zasebnica. — Matič Ernestina, 23 let, hči trgovca. — V javni bolnici: Fajdiga Ivan, 61 let, rudar pri sv. Krištofu. — Čuček Marija, 64 let, žena trgovca na Humu ob Sotli. — Brate Jernej, 29 let, brzojavni delavec v Moravčah. — Kukovec Anica, 13 let, hčerka stavbenika v okolici Celje. — Prevoršek Karel, 19 let, pomožni delavec v Trnovljah. — Marinič Cecilija, 33 let, žena brezposelnega pri sv. Jurju pod Humom. — Kukovec Vinko, 13 let, sin stavbenika v okolici Celje. — Frankovič Martin, 2 leti, sin steklarja na Humu ob Sotli. — Mavrer Marija, 45 let, žena livarja v Štorah. — Godicl Jože, 55 let, posestnik v Petrovčah. — Zupanc Marija, 67 let, žena delavca v okolici Celje. — Komerički Mihael, 32 let, zasebni uradnik v Celju in Gracel Franc, 3 leta, sin dninarice v Šmartnem ob Paki.

Iz Primorja

* *Italijanska vlada ukine odredbe glede sekanja gozdov na Krasu.* Vsled odloka o razpolaganju z lastnino v obmejnih krajih, so bili lastniki gozdov na Notranjskem zelo občutno oškodovani. Za les, ki so ga spomladi posekali na svojem zemljišču so morali plačati ogromne denarne globe ter založiti kavcije. Radi teh dejstev je obmejno prebivalstvo vložilo pri rimski vladi odločne proteste in tržaški poslanec Suvich je te dni dobil od držav. podtajnika v ministrskem predsedstvu obvestilo, da se bo o omejitvi zasebne lastnine razpravljalo na eni prihodnjih ministrskih sej ter da bo vlada gotovo določila obmejnega odloka ukinila ter jih omilila, tako da ne bo več vzrokov za pritožbe.

* *Slovenska društva v Julijski Krajini zopet dovoljena.* Italijanski notranji minister Federzoni je poslal poslancu Besednjaku pismo, v katerem mu na njegovo svoječasno vprašanje, kaj je z izobraževalnimi društvi na Primorskem, sporoča, da vzpostavlja slovenska kulturna in druga društva, katera so bila svojčas suspendirana. Vsakemu društvu je sedaj dovoljeno obnoviti delovanje ne da bi to bilo treba javiti prefektom. Prebivalstvo v Julijski Krajini je to rešitev pozdravilo z veseljem.

* *Sestanek občinskih tajnikov iz Julijske Krajine v Trstu.* V nedeljo 31. avgusta se je vršilo v Trstu zborovanje občinskih tajnikov, na katerem se je sklenilo poslati deputacijo k notranjemu ministru v Rim radi asimilacije občinskih tajnikov. Vlada je namreč zahtevala, da se morajo občinski tajniki v novih pokrajinah podvreči posebnemu izpitu.

* *Skrivnosten strel.* V nedeljo zvečer so šli štirje mladi fantje iz Lonjerja proti Trstu. Od popotovanja utrujeni so legli v travo na nekem travniku in ko so tako počivali, je nenadoma počil nekje v ozadju strel in krogla iz revolverja je zadela enega izmed četvorice, po imenu Facchina, v trebuh, ter ga nevarno ranila. Ranjenca so morali tovariši prepeljati v tržaško bolnišnico, orožništvo pa sedaj raziskuje kako je moglo priti do tega nepojasnjenega dogodka.

* *S strehe je padel* 39letni zidar Anton Visintin, ki je popravljal neko hišo v Vižnjanu. Njegov padec je bil tako močan, da si je mož težko pretresel možgane ter zadobil tudi druge opasne notranje poškodbe.

IZJAVA.

Z ozirom na notico v »Narodnem Dnevniku« z dne 2. septembra t. l. izjavljam, da nisem identičen z g. Alojzijem Dolinarjem, mehanikom.

Vekoslav Dolinar,
uradnik drž. železnice v Ljubljani.

Poslano.*

vsem cenj. lesnim trgovcem v dobrohotno uvaževanje.

V včerajšnjih dnevnikih naznanja tv. ITIS, d. z o. z. v Ljubljani, da ne fungiram več kot njen prokurist. Ker ne navaja pravega vzroka mojega izstopa, nego nasprotno vsakogar pred menoj prav podlo svari, tako da bi utegnilo pod tem svarilom trpeti moje dobro ime, smatram za potrebno, da v obrambo svoje časti nekoliko pojasnim vzrok svojega izstopa iz navedene tvrdke. Predvsem mi je pribiti, da sem bil na lastno zahtevo razrešen funkcije prokurista gori imenovane družbe, v kateri nisem hotel več sodelovati, ker sem moral žalibog v kratkem času po svojem vstopu v navedeno družbo spoznati in tudi bridko izkusiti, kako daleč je že zaslovelo ime družbe. Ker se nikakor nisem mogel strinjati z načinom kupčevanja enega izmed imetnikov, sem izstopil. Naj gg. trgovci izvolijo sami presoditi, kdo je pošten in pred kom bi bilo svarilo umestno.

Izidor Taussig
zastopnik tv. Molina & Mencarelli. Roma,
Ljubljana, Metelkova ulica 1.

* Za vsebino uredništvo ne odgovarja.

Izjava

Podpisani odbor ne prevzame nikake garancije za obveze s katerekoli strani, ki niso potrjene z lastnoročnim podpisom brata predsednika in tajnika ali pa blagajnika. Dalje ponovno razglaša, da ni nihče, brez izjeme, pooblaščen pobirati prispevkov v prid organizacije, če se ne izkaže s tiskano nabiralno polo podpisanega odbora, ki mora biti točno opremljena z žigi in lastnoročnimi podpisi pristojnih odbornikov. Pozivamo vse organizacije, člane in somišljenike, da se tega predpisa točno drže. V interesu organizacije je, da se takoj javi odboru vsakogar, ki bi se tega predpisa ne držal. Le na ta način se pritisne na prste različnim lopovskim izkoriščevalcem naše organizacije. Nabiralne pole pa so na razpolago vsem našim organizacijam in članom. Blagajnik jih vodi v točni evidenci in bo zahteval od vsake oddane pole točen obračun.

Oblastni odbor «Orjuna», Ljubljana

Radio termalno kopališče Laško
odprto vse leto 4597/a
po 1. septembru 50% popusta.

Zopet so došli najnovejši modni listi za dame in gospode. Dobe se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

DAMA 567/a
se najhitreje moderno in okusno počeše z uporabo

lasnega obročka

Vedno velika izbera vpletk (kit). Priporočam se za vsa lasna dela kakor tudi za barvanje sivih las z «L'Oreal Hene», tudi v modnih barvah

M. Podkrajšek
frizer za dame in gospode,
Sv. Petra cesta 32.

Restavracija Grajska klet
Maribor Božomir Šlachta
od srede 3. septembra t. l. vsaki dan
— KONCERT —
salonskega orkestra Začetek ob 20.
1909a

Potrtim srcem naznanjamo žalostno vest, da je naš ljubljeni dobri oče oziroma stari oče, gospod

Andrej Pöschl

nadsprevodnik juž. žel.

danes dne 2. septembra ob pol 12. uri previden s sv. zakramenti za umirajoče preminul.

Pogreb blagega pokojnika se vrši v četrtek popoldne ob pol 5. uri iz hiše žalosti, Sv. Petra c. 58, na pokopališče k Sv. Križu.

Pokojnika priporočamo v blag spomin.

Zalujoči ostali

Iz življenja in sveta

Grozna tragedija v Avčah

Ena oseba mrtva, troje težko ranjenih

V soboto 30. avgusta zvečer je pretresla vasico Avče na Kanalskem vest o strašnem zločinu, katerega je povzročil nastop gostilniškega najemnika Luszickega, ki je zadnjega pol leta vodil gostilno gospe Gabrijelčičeve.

Luszicky, ki je živel v kraju s svojo ženo Katarino, je rodom Poljak, ter je prišel v Italljo iz naše države. Najprej je imel v najemu gostilno v Postojni, potem je bil solastnik nekega hotelskega podjetja v Vipavi in končno je prišel v Avče. Gospa Gabrijelčičeva je imela v lastni hiši trgovino in gostilno. Ker pa sama ni mogla priti v okom poslu, ki sta ga zahtevali obe podjetji, se je odločila, da odda gostilno v najem. Luszicky se je ponudil in pogodil z njo in je podjetje kmalu prevzel.

Sprva mu je šlo dobro. Kmalu pa so začeli zahajati v njegov lokal najrazličnejši ljudje, vsled katerih so nastale razne opazke in namigovanja. Izcimili so se prepiri, prepirom so sledile ovadbe in končno so orožniki iz Ročinja sporočili politični oblasti, da bi trebalo lokal zapreti. To se je na njihov predlog kmalu izvršilo.

Koncesija gostilne pa se je še vedno glasila na ime ge. Gabrijelčičeve, ki je imela hčerko Gabrijelo, poročeno z učiteljem v Avčah, g. Gorjupom. Lastnica lokala je zato podvzela primerne korake, da bi se ji dovolila zopetna otvoritev gostilne. Po dolgem moledovanju sem in tja je oblast prošnji ugodila. Stavila pa je pogoj, da mora Luszicky izginiti in da mora podjetje preiti v druge roke. Tu so se pojavila prva nasprotja med najemnikom in lastnico. Gospa Gabrijelčičeva je hotela vso stvar rešiti mirnim potom ter je nagovarjala Luszickega, naj ji vrne lokal proti odškodnini 2000 lir. Luszicky pa je bil s to ponudbo nezadovoljen. Vsota se mu je zdela premajhna. Hotel je izsiliti vsaj 12 do 15.000 lir odškodnine.

31. avgusta je potekel kontrakt med Gabrijelčičevo in najemnikom. Zato se je par dni pred potekom pogodbe hči lastnice, ga. Gabrijela Gorjupova podala v Gorico, da se za vsak slučaj pogovori o zadevi s svojim advokatom. To se je zgodilo v redu. Gospa se je vrnila iz Gorice v Avče v soboto ob osmih. Šla je takoj k svoji materi, gospé Gabrijelčičevi, in ko se je pogovorila s svojimi domačimi o vsem, kar ji je nasvetoval odvetnik, se je oglasila pri Luszickem, njena mati, lastnica podjetja. Mož pa ni hotel razumeti dejanskega stanja. Izvijal se je na vse načine in je dejal, da mu odškodnina v znesku 2000 lir ne zadostuje in da zahteva najmanj 15.000 lir. Drugače je izjavil, ne zapusti stanovanja in ne izroči gostilne nikomur.

Kmalu nato je potrkala na vrata gospa Gorjupova v družbi svoje sestre prof. Klavdije. Ta dogodek je Luszickyja strašno razburil. Pognal mu je kri v glavo in mož je hotel dami zapoditi iz sobe trdeč, da nimata nobenega opravka pri njem. Tekal je nervozno gor in dol, vil roke in jecljal nerazumljive besede. Končno pa je segel v žep ter bliskovito privlekel na dan revolver, katerega je naperil proti gospe Gabrijelčičevi. Stara gospa je odprla usta da bi zakričala, a v tem trenutku je že prodrla kroglja njena lica nad usti. Če bi bila šla le 1 cm višje, bi prestrelila možgane in gospa bi bila obležala mrtva. Tako pa je bila samo težko ranjena. Zgrudila se je vsa krvava na tla. Gospa Gorjupova, katero je dogodek prestrašil, je zavpila: «Kaj vam je vendar storila moja mati?!» Luszicky ni odgovoril z besedo, temveč z novim, strašnejšim strelom. Krogla je šla skozi usta gospe Gorjupove, ki se je z groznim krikom sesedla na posteljo ter obležala mrtva. Luszicky je medtem besnel naprej in je hotel ustreliti še prof. Klavdijo Gabrijelčičevo, ki se je pa rešila z begom. Mesto nje je zadela krogla ženo Luszickyga Katarino. Nato je morilec pomeril samokres še proti sebi in izprožil v glavo. Krogla mu je prebila lice na eni strani ter obtičala nad drugim očesom vsled česar bo gotovo izgubil vid. Vse to se je izvršilo v taki naglici in zmedi, da ljudje v prvem hipu niso mogli priti na jasno, kako se je zgodila cela stvar. Šele potem, ko se je profesorica Klavdija vrnila z učiteljem Gorjupom, je bilo mogoče doznati podrobnosti te strahovite tragedije.

Poleg morilca so našli samokres, s katerim bi bil zločinec gotovo še dalje streljal, če se mu ne bi bil ustavil petelin v revolverju. Okrajni zdravnik dr. Canonieri, ki je z avtomobilom prihitel na mesto nesreče, je mogel ugotoviti samo smrt nedolžne ge. Gorjupove, ki je izdihnila radi izkrvavitve. Morilčeva žena Katarina se je zvijala na tleh v groznih bolečinah. Krogla ji je šla skozi desne prsi. Iz Gorice se je pripeljal Zeleni križ, ki je Luszickega in njegovo ženo obvezal ter ju spravil v bolnišnico kjer sta težko ranjena v zdravniški oskrbi in pod policijskim nadzorstvom. Kmalu nato se je pripeljala na lice mesta sodna komisija, ki je sestavila o dogodku natančen zapisnik. Grozen zločin je napravil na celo kanalsko dolino najglobljі vtis. Ljudje ne morejo zapopasti, kako je moglo priti do strašne tragedije. Pogreb nesrečne žrtve ge. Gorjupove se je vršil v pondeljek in je bil velikanski. Udeležilo se ga je nešteto ljudi iz cele kanalske doline.

* * *

O morilcu pripovedujejo, da je bil v začetku svojega prihoda v Avče dostojen človek in da mu ni mogel nihče nasprotovati dokler ga niso nekega večera napadli kanalski fašisti pod vodstvom svojega načelnika Tazzolija, da širi prevratne ideje in da je v službi protiitalijanske propagande. Ta napad je postal za Luszickyga usoden. Oblasti so mu zapretile z izgonom ter mu zaprle najeto gostilno. Da doseže zopetno otvoritev lokala ter ustavi preganjanje od strani svojih nasprotnikov, pa se je Luszicky uklonil. Vpisal se je v fašistovsko stranko. Poslej je igral zelo dvolično vlogo. Med domačini je veljal za fašistovskega vohuna in izzivača. Ljudje so se ga radi tega ogibali. Strašnega dogodka je torej pravzaprav kriva fašistovska propaganda, ki je zasejala v Julijski Krajini že toliko nemorale.

Podnebje

Najbolj zdravo podnebje je brez dvoma oceansko, ker se temperatura ne izpreminja znatno. Razlika med dnevno in nočno toplino je pravtako malenkostna kot med poletno in zimsko. Morski zrak je posebno dobro ubranjevalno sredstvo zoper obolenja dihal, ker ni prahu; vsled nasičenosti z ozonom pa posebno dobro vpliva na živce, srce in krvni obtok.

Izmed vseh celin ima najboljši klima otok Teneriffa od Kanarskega otočja na zapadni obali Afrike. Tam je podnebje docela enakomerno: mila zima, hladno poletje, suh, čist, brezvetern zrak. Teneriffa predstavlja mal kontinent zase, ker se na njem nahajajo gorovja in doline v najrazličnejših višinskih legah, tako da si lahko vsakdo izbere najprilagodnejši prostor. Epidemije in druge bolezni so na tem otoku skoroda tako neznane kot slana, vihar ali megla.

Nič manj oblagodarjeno je podnebje Nove Zelandije, le da pri silnem raztezku obeh otokov ni tako enotno kot na Teneriffi. Ob kanadski zapadni obali se nahaja otok Vancouver, ki je znan po razsežnih, gostih smrekovih gozdovih. Za oslabelo živčevje ni prikladnejšega podnebja. Pa tudi jetika in sorodne obolelosti so v tej srečni deželi neznane.

Idealno podnebje ima angleški otok Wight. Zadnji rešilni pristan za najbolj težko obolele pa je avstralski otok Tasmanija ki ima menda najbolj zdravo in najlepše podnebje na zemlji.

Zakaj spimo slabo na levi strani?

Znano je, da spimo nemirno in nas preganjajo hude sanje, ako ležimo in zaspimo na levici. Po spancu se potem tudi često pojavijo bolečine v hrbtu. Vse to izvira iz lege srca. Če teži celo telo na levi, kjer je večina srca, se nagne srce nekoliko na levo. Pri tem pa pritiska na želodčno prepono; nadalje se preveč raztegujejo velike žile, ki vodijo od srca, in se razdražijo živci, ki peljejo k srcu.

Razen tega pa je večina ljudi desničarjev in se pri njih vsled tega bolj razvije leva plat možgan. Da pa se možgani odpočijejo, je treba, da se pojavi v njih malo pomanjkanje krvi. Kri pa odteka od možgan tem lažje k srcu, čim manj je srce obteženo. Če pa ležimo na levi strani, ovira pritisk na srce dotok krvi iz glave.

Temu se pridružuje še druga ovira. Če leži glava ne levi, se stisnejo žile v glavi, ki vodijo k srcu. Kri se torej ustavlja. Vsled tega pa se ustavlja tudi v levi polovici možgan, ki je ravno najbolj potrebna odtoka. Odtod izvirajo hude sanje in pa onemoglost pri vzbujenju.

Nore stave

Pred kratkim so listi poročali, da je neki mož stavil, da bo od Amsterdama do Marseilla prepotoval vso pot s tem, da se bo venomer prekuceval. Prekucniti se bo moral več kot milijonkrat dokler ne pride na cilj. Na ta način bo napravil na dan približno 5 kilometrov poti.

Podobne norosti so napravili ljudje za stavo že dostikrat. Neki angleški list jih sedaj opisuje. Tako je Kemp, komik Shakespeareove igralske družbe, stavil, da bo preplesal vso pot od Londona v Norwich. Za to pot je rabil več tednov, nazaj grede pa ni rabil peš niti 9 dni.

Dostikrat so ljudje stavili, da bodo daljše poti napravili brez obleke. Mnogo jih je policija hitro prijela. Bistroglavec pa se je izognil tudi ostremu očesu redarjev in vendar zadostil vsem pogojem stave. Kupil si je voz, vzel tla proč in se peljal v pokritem vozilu popolnoma nag skozi ves London, ne da bi ga občinstvo videlo.

Pred 150 leti je stavil možakar, da bo v kadunji, ki jo rabijo mesarji, preplaval Themso in se pomikal naprej samo z rokami. Stavo je dobil.

V Zedinjenih državah so ljudje večkrat stavili, da se bodo peljali v različne več ali manj oddaljene kraje v otroških vozičkih. Najbolj jo je menda pogodil oni gospod v Bostonu, ki se je dal za stavo kot dojenček oblečen s cucljem v ustih in ogromno otroško steklenico za mleko poleg sebe peljati v otroškem vozičku po vseh ulicah velikega mesta. Ljudje so seveda zijali za njim, toda on je dobil stavo in s tem prekosil vse, ki so se mu rogali.

× **Čudna pota strele.** Med hudo nevihto v noči med 27. in 28. avgustom je udarila strela v Schöneringu na Gornjem Avstrijskem v lipo zraven gostilne Wurm. Od tam je skočila na hišo, prebila streho, prišla v prvo nadstropje, zažgala ondi v sobi oblanje, prodrla strop in ga zažgala, nakar je izstopila v kotu pritličnе kuhinje. Nato je šla preko stropa na električno napeljavo v predsobi in izšla skozi števec na prosto. Električno napeljavo je popolnoma raztrgala in števec uničila. V prvem nadstropju je vrgla služkinjo, ki je spala v svoji sobi, s postelje in ji osmodila lase. Wurma ki je sedel v kuhinji, je vrgla pod mizo. Naravnost čudež je, da sta ostala oba popolnoma nepoškodovana. Slučajno v gostilni se nahajajoči ribiči so hitro pogasili goreči strop in preprečili hujši požar.

× **Velika železniška nesreča.** Na progi med Multanom in Lahoerom v Indiji sta trčila skupaj dva vlaka. Doslej so izvlekli na dan 67 trupel. Sklepajo, da mora biti pod razbitimi vagoni še kakih 20 potnikov. Ranjeni sta 102 osebi, med njimi 53 težko.

× **Ogromen požar na Cipru.** Katastrofalen gozdni požar divja že več dni v okraju Pafu na Cipru. Gori pokrajina, dolga kakih 25 in široka 10 kilometrov. Več tisoč ljudi je zaposlenih pri gašenju, pa doslej brez uspeha. Uničenih je več državnih mlinov in podjetij. Več vasi je zgorelo do tal. Pogrešajo tudi več oseb.

× **Dvigalo v letalu.** Te dni je bilo dograjeno ogromno letalo za francosko vojsko, ki ima razen drugih novotarij tudi dvigalo za ljudi. Na aeroplanu sta namreč dve ploščadi za strojnice, ena na površju, druga pa pod aparatom. Ako napade sovražno letalo moža pri gornji strojnici, potem ga lahko spuste na spodnjo ploščad, ne da bi zapustil svoj sedež in obratno.

Socijalna politika

Države pijančevanja

Nedavno je izšla zanimiva statistika, ki dokazuje, da stoji Bavarska v potrošnji piva na prvem mestu na celem svetu. Povprečno vzeto, popije vsaki Bavarec na leto 255 litrov piva. V Holandiji odpade letno po 207 litrov na poedino glavo. Sorazmerno mnogo piva se popije tudi v Angliji.

Kar pa se tiče močnih pijač: likerjev, konjaka in žganja, stoji Nemčija na prvem mestu, kajti tu se popije letno pol milijarde litrov teh pijač. Za Nemčijo sledi Francija z letno potrošnjo 300 milijonov litrov. Pred uvedbo zabrane alkohola se je popilo v Zedinjenih državah 285 milijonov litrov spirituoz. V Angliji se porabi letno le 75 milijonov litrov vina, v Nemčiji pa v isti dobi 350 milijonov litrov vina. Največja je potrošnja vina v Franciji, kjer se popije letno štiri milijarde litrov vina. To znaši, da pride na vsakega prebivalca letno okoli 100 litrov vina.

Za našo veselo Jugoslavijo ni nobenih statističnih podatkov. Nedvomno pa je, da zavzemamo «dostojno» mesto med državami pijančevanja in da ne zaostajamo mnogo za navedenimi vinoljubnimi državami. Kar se tiče naše države je gotovo samo to, da znaša potrošnja piva komaj tretjino od potrošnje vina in žganja.

Ti podatki pričajo jasno, koliko ogromnega bogastva uničijo alkoholne pijače. Ako bi izračunali izdatke vseh držav za alkoholne pijače, bi dobili številke, kojih veličine ne bi si mogli niti predstavljati.

Kongres medn. strokovne organizacije rudarjev

Od 4. do 9. avgusta t. l. se je vršil v Pragi 17. kongres omenjene organizacije. Program razprav je bil sledeči: 1.) Delovni čas, 2.) zavarovanje rudarjev, 3.) mezdne pogodbe, 4.) varstvo delavcev in rudarska inspekcija, 5.) referat proti vojnam, 6.) mednarodno gospodarstvo s premogom.

Kongresa so se udeležili delegati iz 13 držav; tudi Jugoslavija je bila zastopana. Referenti so bili iz Anglije, Francije, Belgije in Češke (k točki 4). Otvoritvi kongresa je prisostvoval češkoslovaški minister javnih del, ki je v pozdravnem govoru omenjal, da njegovo delovanje stremi za socijalizacijo premogovnih rudnikov in da v tem oziru posebno zanima razvoj tega vprašanja na Angleškem.

K posameznim referatom je kongres sprejel posebne resolucije, in sicer se je v resoluciji k prvi točki programa ostro izrazil proti nemški in poljski politiki, ki hoče z vsemi sredstvi uničiti pridobitve 8 urnika. Delovni čas je urediti po vzorcu države, ki izkazuje najkrajši delovni čas. Resolucija zahteva tudi ratifikacijo konvencije o 8 urniku.

V resoluciji k točki drugi je važno, da naj se v pokojninskem zavarovanju starostna doba zniža na 50 let in starostna renta prizna po 25 letnem službovanju v rudnikih. Poklicne bolezni je istovetiti z obratnimi nezgodami. Pospeševati je sklepanje mednarodnih pogodb o vzajemnosti zavarovanja. To zahtevo je stavila tudi letošnja konferenca za izseljeniška vprašanja v Rimu.

K tretji točki se uveljavlja zahteva uzakonitve minimalnih mezd in obvezna veljavnost kolektivnih pogodb.

Rudarska inspekcija naj se reorganizira v tem smislu, da bodo inspekcijo vršili od rudarjev voljeni in od države plačani inspektorji.

Organizacijo distribucije premoga je postaviti na mednarodno podlago na ta način, da se ustanovi nekaka mednarodna prodajna centrala, ki bi s svojim delovanjem tudi znatno pripomogla k ublažitvi krize brezposelnosti.

V podkrepitev strokovne organizacije je kongres upravnemu odboru priporočil, da izdaja četrtletno splošen pregled o stanju rudarske industrije v posameznih državah. V slučaju stavk ima nastopiti energična mednarodna moralna in finančna pomoč. Onemogočiti se ima uvoz premoga v deželo stavke in se v to svrho stopi v stik z organizacijo transportnega delavstva. Tudi mednarodne stavke niso izključene.

Ugotovilo se je, da je organizacija radi prevratnega delovanja komunistov močno trpela.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu je v sporazumu z zastopniki zdravnikov izdelal službeni pravilnik za zdravnike - uradnike pri tem uradu in njegovih krajevnih organih in istočasno tudi pravilnik za pogodbene zdravnike. V koliko so pri teh pravilnikih sodelovale tudi zakonite uprave posameznih okrožnih uradov, nam ni znano.

Prepoved stavk nemškemu državnemu uradništvu. Osrednja organizacija državnih uradnikov v Nemčiji je na zahtevo vlade svoja štatutarna določila izpremenila v tem smislu, da je besedi, «da se bo v dosego zahtev uradništva posluževala vseh sredstev strokovnih organizacij» vnesla besede, «da se bo posluževala vseh ustavnih sredstev». V tej stilizaciji je obsežena po mnenju organizacije same popolna prepoved stavk. Kakor znano, se je glede tega vprašanja v Nemčiji dolgo časa vršila ostra diskusija.

Zakon o obratnih sosvetih na Norveškem. Posebna komisija je izdelala novelizacijo zakona iz leta 1920. Po novem zakonu ima delovati v vsakem obratu, ki zaposluje nad 20 delavcev obratni sosvet, sestavljen po načelu paritete iz delavcev in zastopnikov delodajalcev. Sosvet ima vršiti kontrolo obrata in biti soudeležen na upravi, oddajati ima svoja mnenja v vprašanjih, ki se tičejo delovnega reda, ustanavljanja socialnih institucij, higijene v podjetju, discipline, delovnih metod, mezd, tarifov, delovnega časa, imenovanja pred delavcev in odpuščanja delavcev, ukinitve in omejitve obratovanja. Ta delikatni zakon je predmet ostrih debat in se ga splošno označuje kot plod sosednega ruskega boljševiškega razpoloženja, ker zakon skoro nikjer ne omenja tudi dolžnosti delavcev v obratu.

Amb. Bierce — J. Joseph Renaud:

Kačje oči

«. . . Številne in verodostojne priče potrjujejo, da imajo kačje oči magnetično moč, kateri se je nemogoče ustavljati . . .»

Ko je Harker Brayton prečital ta stavek, se je nasmehnil. Našel ga je slučajno v stari naravoslovni knjigi, ki jo je čital zvečer v svoji sobi.

— Kako so mogli ljudje verjeti takim neumnostim? je pomislil in nehote spustil knjigo iz rok.

Tedaj pa je v temnem kotu sobe nekaj vzbudilo njegovo zanimanje.

V senci pod posteljo je zapazil dve žareči točki, drugo tik druge . . . O, brigal se je silno malo zanje! . . . In pobral je knjigo in mirno čital dalje.

Toda nekaj trenutkov pozneje je vsled nekakega nagona povesil knjigo in poiskal z očmi, kar je bil videl . . . Obe svetli točki sta še vedno bili tu: bili sta še bolj izraziti kot prej in svetili sta se zelenkasto.

Sicer pa sta bili preveč v temi, da bi mogel Brayton Harker, ki ju je gledal le s površnim zanimanjem, spoznati njih naravo. Spet je čital dalje. Nenadoma pa mu je prečitani stavek vdihnil misel, pri kateri se je stresel . . . Knjiga mu je padla iz rok na tla . . .

Sedaj je Brayton, ki se je napol dvignil, pazljivo strmel v temo pod posteljo, kjer sta se obe točki navidezno bolj močno svetili. Kmalu na je zapazil pri eni posteljni nogi zvite maroge kače, katere oči sta se svetili.

Strahovita ploskaglava, ki se je dvigala malo nad koncentrične maroge, je fiksno zrla proti njemu . . . Oči nista bili več dve navadni svetli točki: gledali sta namenoma vanj.

. . . Harker Brayton je bil gost znamenitega znanstvenika, doktorja Druringa se je predvse zanimal za želbil obenem laboratorij, muzej in «kačji vrt». Znanstveni okus doktorja Druriga se je predvsem zanimal za želve in kače! . . .

Njegova žena in hčerke so se silno bale tega «kačjega vrta» in niso nikoli stopile vanj. Videle so te strašne goste samo, kadar jih je profesor nagačene postavil za okrasek v predsobo, vežo ali v kadilnico . . . Za okrasek? Gotovo, po doktorjevem mnenju, a ne po njihovem; kajti silno so se bale teh ostudnih plazilcev, posebno, ker so jih že nekolikokrat našle — žive! — izven «kačjega vrta» na različnih mestih v hiši, kjer je bila njih prisotnost silno nevarna.

* * *

Mr. Brayton se ni preveč vznemiril vsled tega, kar je ravnokar zapazil. Zdrznil se je od začudenja in studa . . . Prva njegova misel je bila, da bi zvonil. Služabniki še niso šli spat. Prišli bodo in kačo ulovili in ubili.

Toda čeprav je zvončena vrvica visela poleg njega, se ni zganil. V resnici ga je bolj vznemirjal čudni dogodek kot nevarnost, ki mu je pretila.

Te vrste kač ni poznal, tudi dolžine ni dobro razločeval . . . Kakšna je bila nevarnost? Ali ga bo morda pičila do smrti, ali pa ga stisnila in zadavila? . . . Vsekakor je bil ta stvor odveč, prokleto odveč v tej mirni sobi.

Brayton se je dvignil. Umaknil se bo, nazaj stopajoč do vrat, počasi, da ne vznemiri kače in je ne bo spustil iz oči . . .

In če bi ga strašni plazilec zasledoval? . . . Kaj zato! Zagrabil bi za eno azijskih sabelj, ki vise na zidu . . .

Brayton je torej dvignil desno nogo, da začne svoj previdni umik. Toda dvignil jo je samo, kajti občutil je globok, čudovit odpor proti temu gibu . . . odpor, ki bi si ga bil rad razložil . . .

— Saj vendar nisem strahopetnež in čeprav ni nikogar tu, se instinktivno obotavljam umakniti se! . . .

Desno nogo je imel še vedno v zraku in z eno roko se je opiral na naslonjalo stola, da ne izgubi ravnotežja.

— To je pa že preneumno! . . . Hočem napraviti velik korak nazaj! . .

Dvignil je nogo malo višje in jo krepko postavil na tla, malo p r e d drugo nogo . . . Da, p r e d! . . . Kako se je to zgodilo? Ni si znal tega razložiti.

Takoj je skušal umakniti se z levo nogo . . . Z istim uspehom: leva noga se je postavila p r e d desno . . .

Njegova roka je krčevito stiskala stol, ki je bil že korak z a njim . . . O, stiskala ga je strahovito! . . . Ni ga hotela izpustiti . . . bila je vsa bela.

Hudobna kačja glava pa se je še vedno dvigala nad zvite maroge . . . Ni se bila zganila, toda oči so bile sedaj migljajoče električne zvezde.

Brayton, ki je bil strašno bled, je dihal hripavo, sunkoma. Ni mogel drugače, spet je storil korak naprej . . . še enega . . . vlekel je stol za seboj . . . stol, ki ga je naenkrat izpustil in ki je z ropotom padel na mizino nogo . . . Oči kače sta bili dve solnci . . . dve solnci, ki sta plamteli v vseh barvah, se neskončno večali . . . in se spet manjšali . . .

Naenkrat vse izgine . . . Silno se je udaril po obrazu . . . Kaj se je zgodilo? . . . Padel je bil na tla, na obraz . . . Iz nosa in ustnic mu teče kri.

* * *

Nekaj minut leži otrpel, z zaprtimi očmi, usta mu dihajo v prah na tenki preprogi . . . Potem se mu pa počasi vrne zavest in spozna, da je ta padec, ki mu je usmeril oči drugam, prekinil fasciniranje . . . Rešen je! . . . Samo tja ne sme več pogledati in lahko bo zbežal.

Toda pregrozna je misel na kačo, ki je brezdvomno čisto blizu, zvita v klopčič in pripravljena na skok . . . Da, pregrozna . . . Groza v tej meri pa je postala privlačna . . . ne more se je otresti . . . videti hoče, vedeti . . .

Dvignil je glavo in obrnil oči proti neusmiljenemu pogledu in spet je postal suženj, igrača, uboga človeška stvar, pasivno podvržena grozni zveri.

Ležal je na trebuhu, meter proč od žarečih oči, dvignil se je na komolce in se je skušal poriniti nazaj . . . Pene so se mu prikazale na ustnicah . . . Sklonil se je nazaj in metal noge z ene strani na drugo — a čim bolj se je premikal, tem bolj se je bližal kači . . . obupno se je upiral s komolci, a neprestano se je pomikal z njimi naprej . . .

. . . Doktor Druring in njegova soproga sta sedela v salonu, ko je strašen krik zadonel po hiši. Naglo sta se dvignila. Doktor je tekel po stopnjicah navzgor. Na hodniku, pred Braytonovo sobo so stali služabniki, ki so tudi začuli krik. Vstopili so v zboru.

Brayton je ležal z obrazom na tleh, do ram skrit pod posteljo. Potegnili so ga nazaj in ga obrnili na hrbet . . . Bil je mrtev. Rdeče pene so mu okrvavele obličje . . . V njegovih široko odprtih očeh se je kazal tak izraz groze, da so se služabniki preplašeni umaknili.

— Brezdvomno srčen napad! je dejal zdravnik, ki je pokleknil poleg telesa.

Slučajno pa mu je pogled ušel pod posteljo.

— Moj Bog, kaj pa dela to tukaj?

Stegnil je roko, zagrabil kačo in je vrgel še zvito na drugi konec sobe, kamor je padla z mehkim šumom in ostala nepremično na tleh.

Bila je to nagačena kača. Njene oči sta bila dva bakrena žeblja.

(Prevel P. V. B.)

Gospodarstvo

Svetovni žitni trg

Položaj na žitnih tržiščih Zedinjenih držav se je nekoliko spremenil. Tendenca je postala malo čvrstejša in cene beležijo lahen dvig. Vzrok temu ni prav jasen. Iz Argentinije so sicer prispele neugodne vesti, drugače pa je položaj v glavnem takšen, da bi moral povzročiti nazadovanje cen. Ker Evropa malo povprašuje, je pričakovati zopetnega oslabljenja cen. Veliko pomanjkanje denarja v Evropi nikako ne bo dovoljevalo previsokih cen, kar se itak že opaža na večini evropskih tržišč.

Na Dunaju so prošli teden cene slabele in šele koncem tedna se je tendenca lahno učvrstila. V Budimpešti je beležiti trajno nazadovanje cen. Preokret tendence je nastopil dalje na češkoslovaških tržiščih, kjer je naprej znatno padla cena ječnemu radi nenadne rezerviranosti izvoznikov in pivovarn. Oslabljena tendenca na tržišču ječmena je vplivala tudi na ceno pšenice, ki pa ni nazadovala v isti meri kakor ječmen. Le turščica, ki je v prvi polovici prošlega tedna izgubljala na ceni, je v drugi polovici izgubljeno zopet dohitela in deloma prekoračila. Ruska žetev menda vendarle ni tako slaba, kakor so jo pred tedni napovedovale različne vesti. Sovjetski statistični osrednji urad ceni žetev Rusije na 2600 milijonov pudov (43.3 milijona ton). Izvozni kvantum se taksira s 150 milijoni pudov.

Na naših tržiščih so koncem prošlega tedna cene precej nazadovale, zlasti pšenici. Čvrsta je bila le turščica, ker so založe že omejene. Padec cen je v zvezi z zboljšanjem dinarja. Nakupovanje za domači konzum je bilo prošli teden prilično, dočim za inozemstvo ni bilo znatnejših zaključkov.

Iz položaja na svetovnih tržiščih je razvidno, da letos kljub slabši svetovni žetvi prehrana ne bo trpela, ker je še iz lanskega leta veliko zalog. Značilno je, da Evropa, katere žetev baš povzroča minus v svetovni žetvi, doslej tako malo povprašuje po prekomorskem žitu.

S hmeljskega tržišča

(Poročila Hmeljarskega društva v Žalcu)

Žalec (Savinjska dolina), 2. septembra. Deževno vreme je večkrat motilo obiranje poznega hmelja, ki se bliža svojemu koncu. O hmeljski kupčiji ni kaj poročati; kupec in prodajalec čakata na boljše razpoloženje. Malenkostne množine so se kupovale po 7000 do 7500 Din za 100 kg. — Društveno vodstvo.

Petrovac (Bačka), 23. avgusta. Zadnje dni je bilo vreme prav nestanovitno. Radi tega je postalo mnogo hmelja rdečkastega, in sicer v nekaterih legah bolj, v drugih manj. Kobule so sicer lepo doraščene in imajo obilo lupulina. Nekateri hmeljarji pričakujejo prav izdatne letine ter upajo pridelati na 1 oralu 400 do 500 kg hmelja. Predvčerajšnjim je zopet deževalo in nevihta je podrla mnogo drogov. Ena tretjina vsega hmelja je rdečkasta in bojimo se, da bi se ta bolezen širila in tako škodovala kakovosti hmelja. V starih nasadih šele dozorevajo kobule. Hmeljska kupčija se še ni oživela, dasi je prispelo že precej prekupcev. Hmeljarji ne silijo k prodaji. Za 100 kg svežega hmelja plačujejo sedaj po 1300 Din, za 100 kg suhega pa 5200 do 5400 Din. V okoliških nasadih je stanje isto kot pri nas. Lepega vremena si hmeljarji želijo. — Hmeljarsko društvo.

Vendenheim (Alzacija), 27. avgusta. Dež, nevihte in mrzle noči škodujejo že tretji teden hmeljski rastlini. Okobulenje se je sicer lepo izvrševalo, vendar pa bosta finost in barva blaga manj prikupljivi. Tudi se bojimo, da se bo mrčes zopet prikazal. Z obiranjem bomo začeli šele začetkom septembra.

Hersbruck (Bavarska), 28. avgusta. Dež in veter, veter in dež, solnca pa nič! Posledice tega vremena se kažejo tudi v naši okolici. Dosedaj lepi hmelj postaja lisast in bojimo se, da pozni hmelj ne bo normalne velikosti. Pri teh vremenskih razmerah se tudi množina letošnjega pridelka ne dá oceniti. — «Allg. Brauer- und Hopfenzeitung».

Nürnberg (Bavarska), 1. septembra. Neznaten promet. Le najboljši hmelji so v ceni precej nespremenjeni, drugi za 20 zlatih mark cenejši pri 50 kg.

Žatec (Češkoslovaška), 30. avgusta. Dva dni imamo že lepo vreme. Obiranje je v polnem teku in bo končano šele koncem prihodnjega tedna. Uspehi so prav zadovoljivi, blago iz obvarovanih krajev in leg je lepo zelene barve in najboljše kakovosti. Nujno bi rabili stanovitno lepo vreme. Kupčija je v polnem teku in je že do 1000 stotov prodanih po 1800 do 1950 Kč za 50 kg. — Pri mirnem nakupovanju na kmetih je razpoloženje čvrsto, cene pa stanovitne. — **L. 1925. bo ušivo leto!** V nizkih legah se je namreč letos med obiranjem prikazala hmeljska ušica, iz česar se s precejšnjo sigurnostjo sklepa, da bo leto 1925. «ušivo». — Savez hmeljarskih društev v Žatcu.

Nauk za naše hmeljarje: Vse obrati, skrbno sušiti in sortirati, pravilno basati in hraniti; kar letos ne gre — ali bi ne šlo v denar, bo pa prihodnje leto šlo!

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (2. t. m.). **Pšenica:** baška, nova, 20 vagonov 355 do 360; za september 370. Turščica: 5 vagonov 285 do 287.5. Fižol: 3 vagoni 440. Otrobi: banatski 205. Tendenca za pšenico nestanovitna, za ostale proizvode mirna.

Dunajski goveji sejem (1. t. m.). Dogon 3491 glav; od tega iz Jugoslavije 609 komadov. Prvovrstni voli so cene obdržali, dočim so ostali živini padle za 500 do 1000 aK pri kg. Za kg žive teže notirajo v tisočih aK: voli 13 do 20 (izjemoma do 25), biki 13 do 16.5, krave 12.5 do 15.5, slaba živina 8.5 do 12.5.

Sarajevski trg (30. t. m.). Cene na drobno so bile nastopne: sladkor: sipa 21, v kockah 23, v grudah 23; riž 9 do 13; fižol 7 do 12; ješprenj 8; kava 48 do 56; čebula 4; jajca (komad) 1.50; oves 3.50 do 4; krompir 2; češplje sveže 8; grozdje 7 do 10; jabolka 4 do 7 Din za kilogram.

= **Povečanje nadavka (ažija).** Iz Beograda poročajo, da je s 1. t. m. stopilo v veljavo povišanje nadavka (ažija). Nadavek se bo odslej mesto 1 : 9 računal 1 : 10. To se je torej zgodilo v smislu izjave dr. Spaha, da se bo nadavek višal polagoma.

= **Pogodna tarifa za prevoz lesa,** ki je bila v veljavi tekom poletne sezone in ki se naj bi s 1. oktobrom zopet ukinila, bo po izjavi prometnega ministrstva zastopnikom zagrebške Trgovske in obrtniške zbornice, podaljšan. S tem je ustreženo želji ljubljanske in zagrebške Trgovske in obrtniške zbornice. Dalje bo po izjavi prometnega ministra v najkrajšem času sklican tarifni odbor, in sicer takoj po nastopu službe novega šefa komercijalnega oddelka obratne direkcije državnih železnic dr. Markovića.

= **Proučevanje načrtov novega trgovinskega zakona.** Iz Beograda poročajo: Seja zakonodajnega odbora pri ministrstvu pravde za proučevanje načrtov novega trgovinskega zakona, čekovnega in meničnega prava je preložena na 1. decembra, ker še niso končana vsa potrebna dela. Sekcija za proučevanje omenjenih načrtov sestoji iz nastopnih članov: odvetnik Gjorgje Nestorović, vseučiliščni profesor dr. Velizar Mitrović, vseučiliščni profesor dr. Milorad Stražnički in vseučiliščni profesor dr. Milan Škerjas. Novi načrt trgovinskega zakona je izdelan na podlagi srbskega trgovinskega zakona. Posebna pozornost se bo posvečala izdelavi čekovnega in meničnega prava. Za načrt novega čekovnega prava služi kot podlaga v Hrvatski veljavno čekovno pravo.

= **Nova trgovinska pogodba in druge konvencije z Zedinjenimi državami.** V ministrstvu za zunanje posle so začele delo komisije za izdelavo raznih projektov, kakor konzularne konvencije, konvencije o državljanstvu, konvencije o vzajemnem izročanju krivcev, konvencije o sodni pomoči, ki se bodo sklenile med našo kraljevino in Zedinjenimi državami. Zadevna pogajanja se bodo vršila v Beogradu. Verjetno je, da bo ob priliki teh pogajanj podpisana tudi nova trgovinska pogodba z Zedinjenimi državami. Za predsednika komisije, ki bo vodila pogajanja, je določen dr. Rybář.

= **Inozemske brodarske družbe in lombardiranje blaga.** Inozemske brodarske družbe, ki delujejo na našem delu Donave, so začele lombardirati blago naših izvoznikov, natovorjeno v šlepih. Za lombard v tuji valuti zahtevajo 11—13 odstotne obresti, a za posojilo v dinarjih 16 odstotne obresti. Na blago dado posojila v znesku 70 odstotne njegove vrednosti. Za eventuelni padec v ceni si zasigurajo garancijo.

= **Dohodki glavnih carinarnic v prvi dekadi avgusta t. l.** so znašali skupno 39,233.594 Din. Največ dohodkov je imela carinarnica Zagreb južni kolodvor in sicer 9,023.841 Din; potem slede carinarnice: Beograd železniška postaja 4,535.978 Din, Beograd Sava 3,187.376 dinarjev, Ljubljana 3,127.819 Din, Maribor 2,805.244 Din, Subotica 1,846.988 Din Novi Sad 1,623.678 Din, Skoplje 1,609.493 Din; ostale glavne carinarnice izkazujejo zneske pod 1 milijonom Din. Dohodki glavnih carinarnic od 1. aprila do 10. avgusta t. l. znašajo skupno 563,135.065 Din napram 556,556.540 Din v enakem času prošlega leta.

= **Osnovni pojmi modernega bančništva in borništva.** Pod tem naslovom je izšla knjiga, ki v lahki poljudni obliki in z mnogimi praktičnimi primeri podaja prepotrebnih naukov trgovcu, obrtniku, kmetovalcu in sploh vsakemu podjetniku, dijaku trgovskih šol in vsakemu najmanjšemu kapitalistu. Knjiga obsega 192 strani. Spisal jo je prof. dr. Grünichstaedten-Czerva, a za naše razmere priredil in glede na baš ustanovljeno ljubljansko borzo dopolnil jo je dipl. agr. A. Jamnik. Knjižica stane le 20 dinarjev s poštnino vred. Naročila in denar je pošiljati na naslov: dipl. agr. A. Jamnik, Ljubljana, Knafljeva ulica 15. I. Knjigo najtopleje priporočamo.

= **Fuzija denarnih zavodov v Bosni.** Prva srpska štedionica, d. d. v Prijedoru je prevzela aktiva in pasiva Srpske zanatlijske banke, d. d. v Prijedoru. V to svrho je povišala svojo delniško glavnico od 2 milijonov na 3,250.000 dinarjev.

= **Načrt za Italijansko-jugoslovensko-madžarsko banko v Beogradu.** »Corriere Adriatico« poroča, da se vrše v Milanu pogajanja za ustanovitev Italijansko-jugoslovensko-madžarske banke. Pri zavodu bi bila udeležena tudi Banca Commerciale Italiana. Realizacija tega načrta je odvisna od rezultata pogajanj za posojilo v znesku 800 milijonov lir, ki ga naj bi dobila Jugoslavija.

= **Dobava hrastovega rezanega lesa.** Ekonomsko odelenje direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 7. septembra ponudbe glede dobave hrastovega rezanega lesa ter hrastovih plohov in lesov. Natančnejši podatki so v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

= **Pred slabo vinsko letino v Italiji.** Po dosedanji cenitvi bo pridelek vina letos dokaj manjši, nego je bil lansko leto. Ceni se, da bo znašal 44 milijonov hl napram 53 milijonom hl v prošlem letu.

= **Fuzija dveh dunajskih bank.** Časopisje poroča, da se pripravlja fuzija med dunajskimi denarnimi zavodi med Anglo - Austrianbank in Centraleuropäische Länderbank.

= **Obtok novčanic v Madžarski** je v tednu od 17. do 24. avgusta padel za 69.5 milijarde na 3427.5 milijarde mK. Menična zaloga je narasla za 34.4 milijarde.

= **Izvoz sladkorja iz Nemčije.** Iz Berlina poročajo: Od 4 milijonov centov sladkorja, ki so dovoljeni za izvoz, so se doslej izdala izvozna izkazila za nekaj preko polovice.

= **Zboljšan položaj ameriške industrije jekla.** Iz Newyorka poročajo, da je dobila industrija velika naročila tračnic in tovornih vagonov. Jeklarski trust je zopet vzpostavil delo v tvornici tračnic Gary, ki že dalje časa ni obratovala.

Borza

2. septembra:

LJUBLJANA. Notirajo:

na blagovnem tržišču: deske, 20, 25, 35 mm, od 20 cm napr. širine, monte, franko meja 0 do 700; remeljni polovičarji, 35-70, I., II., III., franko meja 710 do 0; trami, 4-5 od 4 do 10 m dolžine, 5-6 od 4 do 10 m dolž., 4-5, 5-6 od 5 do 10 m dolž., 4-4, 4-5 od 6 do 10 m dolž., franko meja 450 do 0; hrastovi plohi, neobr., monte, od 2 m dolž. napr., 30 mm deb., franko meja 0 do 1340; bukovi hlodi, I., II. od 2 m dolž. napr., 30 cm deb., franko nakl. postaja 240 do 0; železniški pragi hrast., franko nakl. post., za komad 20 do 0; suha bukova drva, do 10 odst. okroglic, franko nakl. post., 3 vagoni 28 do 29 (28); pšenica: domača, par. Ljubljana 390 do 0, baška, 74 do 76 kg, par. Ljubljana 0 do 425, slavonska, par. Ljubljana 0 do 397.5; turščica, baška, par. Ljubljana 0 do 345; oves, baški, par. Ljubljana 0 do 335; ajda, siva, stara, I. a, po vzorcu 300 do 350; ječmen, pivovarski, 64 kg, par. Ljubljana 0 do 475; pšenična moka: «6», par. Ljubljana 0 do 450, «7», par. Ljubljana 0 do 400; suhe gobe po kakovosti 48 do 53 do 0; krompir, zdrav, suh, franko nakl. postaja 110 do 0; jabolka, obrana, franko nakl. postaja 0 do 195; seno, I. a, sladko, prešano, franko Ljubljana 75 do 0; vino, belo, dolenjsko, štajersko, hrvatsko, po vzorcu, franko nakl. postaja 635 do 0;

na vrednotnem tržišču: Vojna škoda 119 do 0, Celjska posojilnica 200 do 0, Ljubljanska kreditna 220 do 0, Merkantilna 118 do 122, Praštediona 916 do 0, Slavenska 0 do 105, Strojne 150 do 165, Trbovlje 480 do 500, Vevče 123 do 130, zadolžnice Kranjske deželne banke 0 do 93.

ZAGREB. Na efektnem tržišču tendenca nespremenjena. — Istotako je bila v devizah nespremenjena tendenca. Tečaji vseh deviz so dalje padli. Blaga je bilo zadosti. Promet je bil danes nekoliko živahnejši. Podoba je, da nizki tečaji konvenirajo kupcem. Nastopila je tudi Narodna banka, ki je dajala posamezne čeke. Trgovalo se je največ v devizah na Dunaj, Italijo, Prago in Švico. Notirajo devize: Amsterdam 3085 do 3115, Dunaj 0.1081 do 0.1101, ček 0.108 do 0.11, Bruselj 407.5 do 412.5, Budimpešta 0 do 0.1025, Bukarešta 36.75 do 39.75, Italija izplačilo 342.97 do 345.97, ček 342.42 do 345.42, London izplačilo 347.4 do 350.4, ček 346.44 do 349.44, New-York ček 76.71 do 77.71, Pariz 417.5 do 422.5, Praga 232 do 235, Švica 1460 do 1470, ček 1460 do 1470; valute: dolar 75.75 do 76.75, aK 0.1086 do 0.1106, Kč 228.5 do 231.5, francoski franki 412.5 do 417.5, mK 0.098 do 0.1; efekti: bančni: Trgo 32 do 33, Eskomptna 120 do 121, Kreditna 122 do 124, Hipo 63 do 64, Jugo 110 do 113, Ljubljanska kreditna 230 do 240, Praštediona 915 do 920, Slavenska 104 do 105; industrijski: Eksploatacija 110 do 112, Šečerana 990 do 1000, Slavonija 88 do 90, Strojne 150 do 0, Vevče 125 do 130; državni: 7 odst. posojilo 64 do 65, agrarne 22.5 do 25, Vojna škoda 109.5 do 111.

BEOGRAD. Tečaji deviz so padli povprečno za 3 točke. Poslovalo se je na curiški bazi 6.85. Povpraševanje je bilo precejšnje. Po borzi je bila tendenca še nestanovitnejša. Notirajo devize: Amsterdam 2940 do 2970, Dunaj 0.1092 do 0.1095 Bukarešta 38 do 38.5, Ženeva 1457 do 1463, London 347.75 do 348, Milan 344 do 344.25, New-York 77 do 77.25, Pariz 413 do 415, Praga 232.25 do 232.5; valute: levi 0 do 57, francoski franki (srednji) 416, Kč 0 do 232.5; efekti: 7 odst. posojilo 67 do 67.5, agrarne 25.75 do 26, Vojna škoda 125.5 do 126.5; termini: Ženeva za okt. 1467.5, New-York za nov. 79, za okt. 78, London za 10. t. m. 348.5, Praga za sept. 232 do 232.25.

Sokol

Sokolsko društvo v Št. Vidu nad Ljubljano priredi 7. septembra, točno ob 4. uri popoldne na Frnadovem in Jagrovem vrtu javen nastop in veliko ljudsko veselico s sodelovanjem godbe dravske divizije, kamor sokolska društva in prijatelje Sokola najvljudneje vabimo. Nastop domačega društva je prav marljivo pripravljen in bo nudil došlim najlepši užitek. Kot gostje nastopijo: Škofja Loka, Medvode, Ježica in Kamnik. Dohodi in odhodi vlakov iz Ljubljane in Gorenjskega so kar najugodnejši; ker je drugi dan praznik, bo za odhod Ljubljančanom turistovski vlak ob pol 24 uri najprikladnejši. Kdor ljubi naravo in pošteno veselje, ta nas gotovo obišče.

Sokolsko društvo Litija Šmartno proslavi svojo 15 letnico v nedeljo 7. septembra v Šmartnem pri Litiji. Sodeluje godba dravske divizije pod osebnim vodstvom g. dr. Čerina. Nastopi tudi vojaštvo celjskega pešpolka. Sprejem gostov pri opoldanskih vlakih, sprevod z godbo v Šmartno, kjer se vrši ob 15. uri javna telovadba, spojena z veliko ljudsko veselico in bogatim srečolovom. Polovična vožnja proti običajnim saveznim izkaznicam. Vstopnina 5 Din. Prijatelji sokolstva in bratska sosedna društva iskreno vabljeni.

Poljsko Sokolstvo. V Katovicah, v poljski Šleziji se je vršil dne 2. in 3. avgusta velik sokolski zlet, katerega so se udeleže deputacije Sokolstva iz cele Poljske. V povorki je korakalo okoli 7000 Sokolov in Sokolic. Časopisje poroča, da je zlet mnogo pripomogel k popularizaciji sokolske ideje, ki ima v današnjih časih nalogo, da vzgoji zdrava pokoljenja in da ojači državno idejo. — Dne 27. julija pa je imel svoj zlet poljski Sokol v Berlinu. Poseben entuzijazem je izzval pohod srbskolužiškega Sokolstva v narodnih nošah pod vodstvom srbsko-lužiškega publicista Nalke. V svojem pozdravnem govoru je br. Nalka naglašal potrebo slovanske vzajemnosti in opozoril na težave, ki jih imajo lužiški Sokoli v Lužici. — Istočasno z zagrebškim zletom pa je poljski Sokol v Poznanju proslavil 40letnico svojega obstoja.

Sport

SLUŽBENE OBJAVE LNP.

(Iz seje poslovnega odbora 29. VIII.)

Čita se s pravom takojšnjega nastopa za S. K. Ilirija: Černač Vinko. Anulira se finalna tekma mladinskega turnirja Ilirija : Primorje, igrana dne 15. VIII. ter se odredi ponovno odigranje na dan 7. septembra dopoldne. Kazenskemu odboru se izročita Igrača Čamernik (Primorje) radi incidenta v mladinski tekmi 15. VIII. ter Tavčar radi incidenta v tekmi s Strassenb. S. K., Gradec dne 15. 8.

Prvenstvene tekme za leto 1924/25 so izžrebane sledeče:

I. razred: 8. septembra: Celje : Jadran v Celju. 14. septembra: Primorje : Hermes, Jadran : Rapid v Ljubljani, Celje : Ilirija v Celju. 21. septembra: Hermes : Jadran, Ilirija : Rapid v Ljubljani, Maribor : Celje v Mariboru. 28. septembra: Ilirija : Jadran, Hermes : Maribor v Ljubljani, Celje : Primorje v Celju. 5. oktobra: Jadran : Primorje, Hermes : Celje v Ljubljani, Maribor : Ilirija v Mariboru. 12. oktobra: Primorje : Rapid v Ljubljani, Maribor : Jadran v Mariboru. 19. oktobra: Primorje : Ilirija, Rapid : Hermes v Mariboru. 26. oktobra Hermes : Ilirija, Celje : Rapid v Celju, Maribor : Primorje v Mariboru. 2. novembra: Maribor : Rapid.

V jesenski sezoni se tekmuje vedno na igrišču prvoimenovanega kluba, oziroma prvoimenovani klub ima pravico izbire igrišča. V prihodnji pomladni sezoni določa igrišče vedno nasprotni klub. Istotako nosi v jesenski sezoni prvoimenovani klub ter v pomladni sezoni nasprotni klub vso režijo, skrb za reklamo, odgovornost za rediteljsko službo itd. 10 odst. od prebitka vsake prvenstvene tekme je oddati tekom 8 dni podsavezu kot delež JNS in LNP. Rezervna moštva lokalnih protivnikov igrajo svoje prvenstvene tekme vedno kot predigre tekmam I. moštev.

II. razred: 8. septembra: Slovan : Korotan (Kranj), 21. septembra Slovan : Slavija, 28. septembra: Svoboda : Korotan, 5. oktobra: Slavija : Svoboda, 12. oktobra: Slavija : Korotan, 19. oktobra: Lask : Korotan, 26. oktobra: Lask : Slovan, 1. novembra: Slovan : Svoboda, 2. novembra: Lask : Slavija, 9. novembra: Lask : Svoboda.

Vse drugorazredne tekme se vrše v jesenski sezoni v Ljubljani; igrišče in čas določa podsavez. — Tajnik I.

SLUŽBENE OBJAVE LLAP.

(Iz seje upr. odbora z dne 1. septembra.)

Prvenstvo Slovenije se vrši dne 13. in 14. septembra na igrišču S. K. Ilirije; podaljša se termin prijav do *incl. 6. septembra ob 18. uri* z ozirom na to ker je prejšnji termin bil določen ravno v čas tekmovanja za prvenstvo Jugoslavije. Prijave I. S. S. K. Maribor za prv. Slovenije se tudi naknadno sprejmejo. Določi se za prvenstvo Slovenije nastopna vstopnina: Navadne vstopnice 10 Din, dijaške 5 Din in mladinske do 14. leta 3 Din.

S. K. Jadran se kaznuje z globo 100 Din, ker ni izvrševal rediteljske službe na prv. mitingu dne 30. in 31. avgusta. Ako ne bi plačal imenovanega zneska do 11. t. m. v roke blagajničarki LLAP. gospej Pajnič, Sodna ul. št. 4/I., dobi ves klub prepoved starta.

Z ozirom na to, da je lahkoatletska prireditev S. K. Maribor dne 7. in 8. septembra v prvi vrsti propagandnega značaja, dovoljuje se tudi neverificiranim atletom start pri isti.

Verificirajo se s spravom *takojšnjega nastopa* sledeči atleti: Za S. K. *Primorje:* Vučenović Nada, Korn Ana, Arhar Stane, Slamič Herman, Vidic Ciril, Godler Andrej, Kalčič Rudolf. Za S. K. *Ilirija:* Roter Albin, Zupan Oton, Krisch Marija, Erber Lidi, Petan Vida, Kanoni Anica, Bernik Fanči, Vidmar Marija, Oražem Vilko, Jernejčič Anton, Tomažič Bogomir. *Hazena:* S. K. *Ilirija:* Krisch Marija, Vivod Marija, Wider Pavla, Oman Anica, Bernik Fanči, Vidmar Marija, Jezeršek Pavla, Erber Lidi, Češnik Zinka, Kanoni Anica, Wozel Marica, Koch Radoslava, Koch Valentina, Petan Vida, Legan Zofi. Za T. K. D. *Atena:* Zupančič Helena, Petrič Marta, Petrič Marža, Jordan Herma, Tancik Maka, Černe Olga, Ponikvar Ivanka, Schiller Milica, Zanner Frida. — Tajnik I.

Službene objave LNP. (Iz seje u. o. z dne 29. avg.) Delegat LNP g. Kmet na glavni skupščini JNS dne 31. avgusta se je pooblastil, da se izreče proti predlogu I. Hrv. Gradj. ŠK., t. j. proti cepljenju JNS v tri saveze. Dovoljuje se igralcu Batiču V. (Hermes) nastop v prijateljskih in mednarodnih tekmah. Odslej se bo v sličnih slučajih postopalo ostreje, zlasti proti onim ki nimajo pravega vzroka za prestop v drug klub. Tajnik I.

LNP. Seja u. o. se vrši danes v sredo ob 20. v sobi Sportne zveze. Predsednik.

LNP. Danes, 3. t. m. ob 18. seja kazenskega odbora (gg. dr. Kropivnik, Zajc, Lukežič, Cimperman, Pogorelc), ob 19. seja poslovnega odbora, obe seji v Sportni zvezi, Narodni dom. Tajnik II.

O glavni skupščini JNS bomo radi pomanjkanja prostora poročali v jutrišnji številki.

Lask. Sestanek lahkoatletov se vrši 4. septembra ob 16.30 v Narodni kavarni. Vsled važnosti in nujnosti udeležba dolžnost! — Načelnik.

Iz sekcije nogometnih sodnikov. V četrtek ob 20. uri se vrši v kavarni Evropa važna seja odbora sekcije nogometnih sodnikov. Radi važnosti seje je udeležba vseh članov odbora potrebna.

Odbor pokrajinskega tennis-turnirja S. K. Ilirije vabi vse igralce na prijateljski sestanek, ki se vrši danes dne 3. t. m. ob 20. uri v damskem salonu kavarne Emona. Dnevni red: razdelitev daril. — Odbor.

Nogometne tekme za prvenstvo Jugoslavije se prično prihodnjo nedeljo, 7. t. m. V Ljubljani se sestaneta Ilirija in Sarajevski amaterski ŠK., v Splitu Hajduk in Gradjanski ŠK iz Zagreba, v Beogradu Jugoslavija in Slavija iz Osijeka. Subotiški prvak, Somborsko ŠU je v prvem kolu prost. Tekmo med Ilirijo in Saškom sodi zagrebški sodnik Fabris. Na praznik 8. t. m. igra Sašk bržkone v Ljubljani še eno tekmo in sicer ali z reprezentančnim moštvom našega podsaveza ali pa z Ilirijo.

Jugoslovenski koturaški savez. Kolesarska dirka za prvenstvo Jugoslavije se vrši v nedeljo dne 7. t. m. na progi Zagreb-Novo mesto-Ljubljana na 146 km. Zanimanje za dirko je izredno veliko, zlasti ker bodo tekmovali olimpijski dirkači Dukanović, Sović, Kosmatin, Truban. Na progi je opaziti pridno treniranje ter je pričakovati najostrejšega boja. Raz ven imenovanih so prijavljeni prvaki klubov Šolar, Šoštarko in Prošek. Ljubljansko sportno občinstvo bo imelo torej v nedeljo izredni sportni užitek. Cilj je na Dolenjski cesti pri restavraciji gosp. Joško Jelačina. Ker je start v Zagrebu točno ob 6. uri bodo dospeli prvi dirkači na cilj okoli 10.30. Za občinstvo bodo na cilju na razpolago sedeži.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana 2. septembra 1924 — Ljubljana 306 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	760·4	15·8	sev. vzh	oblačno	—
Ljubljana .	14.	758·8	16·2	sever	„	—
Ljubljana .	21.	761·3	13·4	vzhod	„	—
Zagreb . .	7.	760·6	11·0	jugzap.	več. jasno	—
Beograd .	7.	761·9	13·0	vzhod	„	—
Dunaj . .	7.					—
Praga . .	7.	758·9	13·0	jugo zapad	dež	1·0
Inomost .	7.					—

V Ljubljani barometer višji temper. nižja. — Solnce vzhaja ob 5·21, zahaja ob 18·36

Dunajsko vremensko poročilo. Nestalno vreme traja dalje. Temperatura se je včeraj na mnogih krajih dvignila nad 20 stopinj. Oblačenje se močno izpreminja. Davi je bilo nejasno, na nekaterih krajih dež. Neugodno vreme bo trajalo dalje. — **Napoved za sredo:** Slabo vreme, hladno, deloma dež, močni vetrovi.

Letoviščarji na povratku

Letoviščarji se vračajo. Ne le iz naših gorskih letovišč, tudi z morja. Vsak dan pripeljejo parniki na Sušak nove množice, ki so se vkrcale v raznih pristaniščih od Dubrovnika do Kraljevice. Vsem se pozna, da so se naužili južnega solnca: oči se svetijo v čudnem žaru, kot da v njih še odseva morska sinjina, polt je zagorela, lica rdeča, zdravje in radost žari z njih: v rokah nosijo šopke južnih cvetlic kot zadnji pozdrav naše krasne Adrije. Iz koškov in zavitkov pa kipijo vabljivi plodovi južnih gajev in vrtov: grozdje, smokve, hruške — vsega je v izobilju. Zdi se, kakor da se vračajo iz obljubljene dežele.

Na Sušaku je naval. Kaj bi ne bil! Gostje z vse naše obale se shajajo na tem skrajnem ozkem koncu. Pred hotelom «Continental» sede ljudje in se pripravljajo na daljno pot proti domu. Vse lepo je ostalo za njimi, na morju — tu se začne zopet vsakdanje življenje. Na Sušaku še daleko ni vse tako urejeno kot bi moralo biti. Mal kolodvor, ki bi odgovarjal komaj potrebam kakega trga ali vasi, ne more zadostovati takemu prometu kot je zdaj na Sušaku. Okrog in okrog leže kupi lesa, ki čakajo na svoje ladje. Vmes so položene tračnice, ki vodijo do pristanišča in na Delto: in sredi vsega kolodvor brez primernih prostorov za potnike: vse poseda okoli kolodvora in čaka na vlak. K sreči je nekdo postavil barako za garderobo, ki je vedno nabito polna.

Vročina je neznosna; vse išče sence. Končno prisopiha vlak. Naval. Vlak ima pet voz: dva vagona nosita napis: Inspekcioni voz zagrebačke direkcije, v enem vozu je samo prvi razred, za njim se nahaja jedilni voz in samo en — III. razred. Nastane boj za prostore. Nekdo sicer pripoveduje, da pride v Bakru zraven še par voz. — toda vsak misli le nase. Komaj smo dobro v vozovih, že odhajamo. In komaj odhajamo, že vpije nekdo: «Zapirajte okna! Tunel.» To je tisti grozni tunel v obliki osmice, ki skozi svojo serpentinsko luknjo dvigne vlak takoj za precejšnjo višino nad morje. Vsa čast njim, ki so ga gradili, ampak na ventilacijo so pozabili in v vozovih je grozna atmosfera. Kaj šele, če ostanejo okna odprta. En sam oddih se čuje, ko se zopet zjasni. Toda na vse to smo bili pripravljeni, kajti gostje v naših morskih kopališčih imajo samo eno skrb: kako bodo prišli domov. Res je, da pridejo tako ali tako — ampak za tujski promet naše sedanje razmere niso priporočljive. Zato se vsi, ki morejo, vozijo čez Reko in mnogo jih je, ki ne gredo na naša morska kopališča vsled «grozne» vožnje po naših železnicah.

V Bakru res preprežejo še par voz in vsi si znova oddahnemo: zdaj se bomo vozili komodno. Še en pozdrav morju za slovo! Kako lepo se lesketa pod nami Kvarner. Koliko nebeške krasote je na njem!

* * *

Letoviščarji se vračajo, letoviščarji se poslavljajo. Splošno so zadovoljni. Samo ta nesrečni Mars! Pred desetimi leti je zakrivil svetovno vojno, letos svetoven dež. Zato je bila sezona ob morju ravno tako deževna, kakor naša «deželna». Seveda ne popolnoma tako. Malo boljše je bilo — vendar ne tako kakor druga leta. Par dni lepo in — zopet oblaki, vihar, dež. Astronomi so imeli lepo priliko, da so mogli razlagati svojo učenost. Stari gostje so se jezili in pripovedovali o prejšnjih časih, ko je bilo solnce jasno itd. Kljub oviram so dosegle dame s potemnjevanjem polti popolne uspehe. Nekaterim to res krasno pristoja in pravijo, da je tudi zdravo.

V splošnem se more reči, da so bila naša obmorska letovišča polna, dasi ne prenapolnjena. O vzrokih se je že mnogo pisalo. Najbolj so pogrešala čeških gostov, ki so zadnje dve leti napolnili naše kraje in so letos izginili — drugam. Vzroki so razumljivi: prometne zveze, komfort, cene, postrežba, ugodnosti, časopisni napadi. — Te neumestne napade so sicer inscenirali čifutski zagrebški in furtimaški krogi — toda za letos se niso dali popraviti. Govoril sem s češkim gostom, ki je prišel iz Gradeža in ni mogel prehvaliti priaznosti, ki jo izkazujejo Italijani češkim gostom. Celo češke napise so jim dali in povsod jim gredo na roke — cene pa so skoraj nižje kakor pri nas. Kljub temu je bilo pri nas še mnogo čeških gostov in ni dvoma, da se bodo prihodnje leto večinoma zopet vrnili k nam — če se bomo izkazali vredne.

Letos smo za nadomestilo dobili nekaj Nemcev, ki so posebno napolnili Rab. Tudi Poljaki so prišli. Sicer so bili večinoma Hrvati — Slovencev pa letos ni bilo toliko kot prejšnja leta. So slabi časi v deželi.

Navadno je sezona ob našem morju trajala do 15. septembra. Letos se bo končala prej — zaradi Marsa — ako se ne zgodi čudež in se morda izpolni prerokovanje o — lepem septembru. Kdor bi utegnil, bi mogel uživati sadove plodonosne jeseni ob Adriji. Bogata bo letos na vsem: vina in sadja in vsega bo polno. Na Krku, posebno v Omišlju, je n. pr. sedaj čas fig. Na drevesih vse kipi in pada na tla. Ko sem nekoč zjutraj pogledal z okna, sem videl, kako so na sosednem dvorišču metali smokve — prašičkom. Ko bi jih toliko imeli naši otroci. Fige se suše na vseh oknih, na stenah, na zidovju, nabrane pa so tudi na rešete, kakor pri nas, kadar je mnogo koruze. Če greš po poti, srečaš ženske s polnimi jerbasi in da se ti ni treba stegati na drevo — se sklonijo pred teboj in ti ponudijo izbiro. Kolikor hočeš . . . Sploh so to zlati domači ljudje. Na Rabu mi je gospodar v kleti natočil najboljšega vina: «Samo, da boste vedeli, kakšno je» . . . Vse lepo, prijetno, domače.

* * *

Najlepša točka v našem Kvarneru je in ostane Rab. Ne samo zato, ker sta tam živela Gabrijan in Šembilija, ampak zaradi svojih starinskih krasot in lepih gajev. Nekdo je sicer rekel, da je tam malarija, a to je včasih samo konkurenčna reklama, ki se slabo izplača in bi bilo mnogo boljše, da bi je ne porabljali. Rab je lep in zdrav otok — zeleni otok Rab. Za one, ki morajo računati, naj napravim račun. S Sušaka stane vožnja v tretjem razredu na parniku 35 Din. Vozite se šest ur, od 2. popoldne do 8. zvečer. Koliko vas stane do Sušaka, preračunajte sami-samo glejte, da imate na Sušaku takoj zvezo, kajti čakanje je tam dolgočasno, prenočevanje pa precej drago, čeprav »Savez kupališta« skrbi za potnike, da dobe privatne sobe, ako so hoteli polni. Parnik vozi s Sušaka mimo vseh naših glavnih primorskih letovišč: Kraljevica - Crikvenica - Selca - Novi - Senj - Baška - Rab. Tako vidite tekom enega popoldneva veliko lepega in zanimivega. Ko pada solnce v morje se bližate Rabu. In potem kroži ladja okoli zelenega otoka, dokler se ne dvignejo iz morja oni znani belistolpci. Čudno nad čudeži se pojavi pred vami, ko v tihem mraku priplovete v rabski pristan. Sprejme vas velika množica in vsi vam ponujajo sobe, vi pa storite najbolje, ako greste na kak znan naslov, n. pr. v hotelu Belia, stane soba 20 Din. Splošno Rab ni drag. Penzion stane 75 Din. Kopati se morete, kjerkoli hočete. Ako želite pesek, daste čolnarju 5 Din za sem in tja in prepelje vas v t. zv. tretjo Padovo. Tam grade Čehi moderno kopališče. Zdaj se kopljete svobodno in je v celem zalivu sama žametna sipa. To bo eno najprijetnejših kopališč poleg Baške. Vis a vis se vam nudi krasen pogled na Rab posebno zvečer, ko zapada solnce za njegovimi stolpi. Prijatelji dobrega vina se vozijo na Barat, kjer se dobe dobre ribe in vino po 3 Din liter. Sicer dobite v kleti tudi na Rabu za 3.50 Din izborno vino, ki bi stalo pri nas 15 Din. Grozdje in južno sadje je zelo poceni. Škoda, da je bilo tam tako malo naših gostov.

Letos so na otok Rab navalili Nemci. Znano je, da je »Arbo-Gesellschaft« imela pred vojno velike načrte. Rab bi bil postal popolnoma nemški. Vojna ga je rešila nam, dasi je trpel dve leti pod italijansko okupacijo. Lansko leto so ga napolnili Čehi, letos jih je bilo nekaj manj, zato so pritisnili Nemci. In naenkrat si slišal povsod nemščino, v kopališču, na sprehodih, v restavraciji. Če se ti je zdelo to neprijetno, si slišal odgovor domačinov: Ko pa drugih... Veliki hotel, ki so ga zidali pred vojno, je ostal nedozidan. Že ves čas po vojni stoji tako: nevarno je, da ga bo dogradil kdo drugi, če ga ne bomo dogradili sami... Rab je tako lep in tako naš, škoda, če bi ga obvladali tujci...

* * *

Seveda imamo tudi bližja in cenejša primorska letovišča, n. pr.: Omišalj. Tam stane pri Jedrliniću vse kar potrebuješ, dnevno 55 Din. To ni drago. Omišelj ima krasno lego na bregu otoka Krka, kjer je stal nekoč stari mogočni grad frankopanski. Kopališče je prosto. Z vrha od sv. Antona je zvečer krasen razgled na razsvetljeno Reko, Sušak in Opatijo. Omišalj je oddaljen od Sušaka eno uro s parnikom. Vožnja stane 10 Din za osebo in je zelo prijetna. Seveda Omišalj še ni moderno urejeno letovišče, pa je prijetno bivališče za prijatelje prirode. Narod na Omišlju je zelo ljubezniv in zanimiv. Imel sem priliko vidati domač plesa »tenec«, ki ga plešejo na pihala. Vse se je tu obranilo še iz davnih časov: noša, ples, godba, pesem. Domačine redi polje in morje; drugo bolj ko prvo. Ribe prodajajo na Sušak in drugam. Poleg Omišlja so na zapadni strani Krka še Nivice in Malinska, ki skušata nuditi gostom kaj več za 60 Din.

Ob lepih dneh smo gledali na Nanos in Snežnik, ki sta se pokazala nad bregovi za Kvarnerskim zalivom, a letos sta se vedno mračila... Dež, dež, dež...

Glede naših prvovrstnih kopališč se ne more nihče pritoževati: Crikvenica - Baška - Rab nudijo gostu vse, kar potrebuje. Oni, ki nočejo proč od obale, najdejo takoj na Sušaku, na Pečinah in v »Jadranu« prijetno bivališče. Prijeten je občutek, da je tu vse naše. Sčasoma se bo vse spopolnilo, morebiti celo kolodvor na Sušaku, vozni red in vse to, kar danes še odganja goste od našega lepega Jadrana. Za nas pa mora biti vsako leto geslo, ki ga je letos izdala »Jadranska straža«: »Na morje! Na naše morje.« In »Čuvajmo naše morje«, krasoto in bogastvo naše!

I. L.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par

Za „Dopisovanje" in „Ženitve" vsaka beseda 1 Din

Stane vsaka beseda 50 par. Za „Dopisovanje" in „Ženitve" se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujejo se le mali oglasi, ki pridejo v naprej. Plača se lahko tudi v znamkah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Obrt

Čevlje izdelujem
v novootvorjeni čevljarski delavnici po meri v vseh oblikah od najpriprostejših do najfinejših Avg. Škof, Pred Igriščem 1. 18007

Šivilja perila
se priporoča na dom. Gre tudi na deželo. Naslov pove uprava „Jutra". 17923

Pouk

English lessons
wanted. Please adresse to Jutro „Travel 9143". 18063

Pozor!
Krojna šola zopet otvorjena. Izdelovanje krojev damskih in moških natančno po modelih. Sprejemanje učenk in učencev v jesenski krojni tečaj. Posebni tečaji za nešivilje. — Krojaška šola za dame in gospode, Židovska ulica št. 5. 18087

Pouk
klavirja, nemščine in francoščine, daje učiteljica po uspešni metodi. Naslov pove uprava „Jutra". 18012

Najnovejši vzorci
so prispeli za preoblikovanje damskih klobukov. Tudi bolj se snažijo. Svileni se izdelujejo točno in po nizki ceni. Se vljudno priporoča J. Stemberger Komp., modistka, Dunajska cesta št. 9. 17257

V instrukcijo
sprejmem nižješolca - gimnazijca. — Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Akademik". 18017

Služba (dobe)

Zdravo dekle
dobro vzgojeno, staro 14 do 16 let, se sprejme za lahka hišna dela in k otrokom. — Naslov pove uprava „Jutra" 18005

Korespondentinja
spretna stenografinja, strojepiska, popolnoma vešča hrvatskega in nemškega jezika, dobi dobro plačano in stalno mesto takoj. Popolna oskrba v hiši. — Ponudbe z zahtevkom plače, prepisi izpričeval, po možnosti s sliko, priporočeno na lekarnarja Feller, Zagreb, Jurjevska 34-A. 17935

Služkinja
ki bi znala tudi kuhati in opravljati druga hišna dela, se sprejme. Plača po dogovoru. Ponudbe na naslov: Josip Škerl, trgovec, Sevnica ob Savi. 17939

Boljše dekle
ki zna tudi nekoliko šivati, se išče k 2 otrokoma (2 in 8 let). Naslov pove uprava „Jutra". 17921

Čevljarskega vajenca
sprejme takoj po dogovoru Ivan Premrl, Ljubljana, Dolenjska cesta 35. 17912

Dekle
pošteno in pametno, staro do 25 let, ki razume kuho in hišna dela, se sprejme takoj v boljšo hišo. Naslov v upravi „Jutra". 18003

Trgovski pomočnik
mlad in agilen, z dobrimi referencami, kateri se razume tudi na steklo, se takoj sprejme pri firmi: J. Sušlan v Kranju. 18079

Služkinjo
pridno in pošteno, se sprejme k 2 osebam za vsa dela. Naslov: M. Kupčič, Ruše pri Mariboru. 18098

Vzgojiteljica
se sprejme k 3 fantkom (2 obiskujeta ljudsko šolo). — Pogoj: znanje slov. in nemškega jezika. — Ponudbe z zahtevo plače je poslati pod šifro „Vzgojiteljica" na upr. „Jutra". 18120

Verzirano prodajalko
in blagajničarko za damsko konfekcijo, se išče. Lastnoročno pisane ponudbe s prepisi spričeval je predložiti osebno tvrdki „Elite", konfekcijska trgovina v Ljubljani, Prešernova ulica št. 9. 18021

Služba (iščejo)

Trgovec-uradnik
vešč vseh pisarniških del, išče službo proti nizki plači, event. kot skladiščnik. Ponudbe pod „Pridnost" na podružnico „Jutra" v Mariboru. 17773

Knjigovodkinja
z večletno prakso, želi mesta Cenjene ponudbe na upravo „Jutra' pod „Kranjsko 9106" 17990

Knjigovodja-bilancist
ki je velika trgovska podjetja že samostojno vodil, išče službe. — Ponudbe pod „Knjigovodja 9092" na upr. „Jutra". 17940

Trgovski pomočnik
špecerist, mlajša moč, ki je absolviral trg. tečaj, išče službo. Nastopi takoj in gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod „Vesten". 18075

Primerne službe
išče absolventinja dvorazredne trgovske šole z enoletno prakso v trgovini ter znanjem knjigovodstva, slov. in nemške korespondence, slov. stenografije ter strojepisja. Gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe na upravo „Jutra" pod „Marljiva in vestna" do 15. t. m. 18085

Perica išče službe
pri boljši družini. Naslov v upravi „Jutra". 18103

Stalno mesto
korespondenta, oskrbnika ali občinskega tajnika, išče poročen podčastnik z desetletno pisarniško prakso. Ponudbe pod „Marijiv 8223" na upr. „Jutra". 18033

Prodaja

Perje
kokošje, goseje in gosji puh ter račje, oddaja vsako množino po zmernih cenah tvrdka E. Vajda, Čakovec. 1883

Stroj za gumbe
prodam. — Naslov v upravi „Jutra". 17860

Pozor, krojači (ce)
Pod zelo ugodnimi pogoji in nizki ceni se proda sledeče: trije šivalni stroji „Singer", 2 stoječa salonska ogledala, 1 stoječ nikelnast obešalnik, 1 glinasta peč itd. Vpraša se v trgovini Dvorni trg 3. 17615

Salama, sir
trapistovski in polemendolski, šunka in vse delikatesne specijalitete. — Anton Verbič, Ljubljana, Stritarjeva ulica 2. 16622

Znižane cene
otroških vozičkov, dvokoles, malih pomožnih motorčkov ter raznih motocikljev, šivalnih strojev in pneumatike — Tribuna, F. B. L., Ljubljana, Karlovška c. 4. Sprejemajo se v popolno popravo za emajliranje z ognjem, poniklanje dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni drugi stroji. — Prodaja se tudi na obroke. Ceniki franko. 15770

Elektromotor
za ljubljansko napetost, 300 voltov, 1540 obratov, 14 in pol HP, se proda vsled preureditve obrata. Vpraša se: Ljubljana, Linhartova ulica št. 25. 17954

Starinska skrinja
z vdelanimi ornamenti, dve dekorativni patmi in 2 kubi, naprodaj. Naslov v upravi „Jutra". 17949

Modistka Horvat
Ljubljana, Stari trg, prodaja bele klobuke od 150 do 200 Din, dvobarvni 170, enobarvni 140 Din, različne baržunaste in druge novosti po najnižjih cenah .— Žalni klobuki v zalogi. 1908

Pozor!
3 pletilni stroji naprodaj po zelo ugodni ceni. — Naslov pove uprava „Jutra". 18076

Športni družinski brek
in kočija naprodaj. Naslov v upravi „Jutra". 18071

Šunko,
raznе salame, pristne kranjske klobase, več vrst sira in vse delikatesne špecijalitete. J. Prime, Ljubljana, Dunajska cesta št. 5. 17709

Motorno kolo
„Snollan" s priklopnim vozom, dobro ohranjeno, se ugodno proda. Naslov pove uprava „Jutra". 17627

Krasna gosposka soba
moderna, črna, se radi selitve poceni proda. Naslov v upravi „Jutra". 17449

Otroški voziček
dobro ohranjen, se poceni proda. Naslov pove uprava „Jutra". 18126

Biljar «Seifert»
v prav dobrem stanju, se poceni proda. Vpraša se v kavarni „Slon" v Ljubljani. 18113

Angleško sukno
moderne pleto, damske jope, ugodno prodam. Kladerna ul. št. 10. 18109

Gnoj se proda
v Vegovi ulici št. 12. 18020

Lahko kolo proda
Kadunc, Bohoričeva ulica 5. 18031

Moško kolo se proda
Ogleda se ga lahko vsak dan na dvorišču Delniške tiskarne od 12. do 2. 18049

Moško in damsko kolo
oba v prav dobrem stanju, prodam. Ogleda se jih lahko na Vodnikovem trgu štev. 5. 18045

Kolo
prodam za 1300 Din. Ogled predpoldan. — Naslov pove uprava „Jutra". 18062

Pletilke, pozor!
Proda se večjo množino fine volne po zelo nizki ceni. — Ponudbe pod „Fina volna 9141" na upravo „Jutra". 18048

Bukova drva
suha, cepana, 500 meterskih sežnjev, franko vagon, proda Albin Vodišek Comp., lesna trgovina in industrija, Maribor, Frankopanova št. 23. 18054

Motor
na sesalni plin, 6 k. s, München Sendling, se proda za 30.000 Din. — Bencin motor 6 k. s., Deutz „Otto" Din 10.000. — Tehnična pisarna Gorupova ulica 17. 18065

Dinamo
enakomeren tok, tip NMS, volt 115, amp. 21.7, učinek 2.5 kw, obratov 1600 v minuti, nadalje enostr. sklopni regulator, NV 1283, volt 115, učinek 2.2 kw — vse kompletno, se proda. — Ponudbe pod „Dinamo" na upravo „Jutra". 18066

Stabilen motor
2 cilindra, 8 HP, kompletna oprema, se proda pod ugodnimi pogoji. — Ponudbe pod „Motor" na upravo „Jutra" 18068

Motorno kolo
najmodernejše type, skoraj popolnoma novo, 3 HP, s 3 prestavami, prosti tek ter spojalo (Lamellen-Kupplung) prodam za 20.000 dinarjev. Naslov pove uprava „Jutra" 18053

Luksuzno usnje
od razstave ostali vzorci, damski čevlji, listnice, prima nemški izdelek, se prodaja najcenejše posamezno samo od 3.—7. ure do 11. septembra v hotelu „Tivoli", soba št. 21. 18060

Kupim

Veverične, polhove kože
in od vse druge divjačine, kupuje za inozemstvo v vsaki množini D. Zdravič, trg. usnja, Ljubljana, Sv. Florijana ulica št. 9. 1870

Hrast., smrekove blode
v normalnih dolžinah in v debelinah nad 30 cm, kupimo vsako množino, najraje na progi Zidani most—Brežice. Ponudbe z navedbo cene, množine in kraja, kjer se isti lahko ogledajo, prosimo na naslov: And. Jakil, Krmelj, Dolenjsko. 1017

Pisalna miza
dobro ohranjen pisarn. pult in pisalni pult (Stehschreibtisch), se kupi. Ponudbe na upravo „Jutra" pod značko „Dobro ohranjena oprema". 17735

Kmet. pridelki

Jabolka
vsako množino, tudi vagonske dobave, za prešanje in lepa namizna, nudim. — Vprašanja pod „Jabolka" na upravo „Jutra". — Pozneje tudi krompir in fižol. 17798

Ia namiznih jabolk
prodam 2 vagona. Ponudbe pod šifro „Štajersko sadje" na upravo „Jutra". 18019

Neprepisano

Pri prodaji posestva
dosežete priznano najboljši uspeh, če se poslužite posredovanja Realitetne pisarne «Posest», d. z o. z. v Ljubljani, Sv. Petra c. 24, pri kateri se stalno oglašajo kupci. I. 1887

Parcela naprodaj
pod Rožnikom. Vprašati je pri mesarju Kastrevc v Rožni dolini 136. 17440

Hišo v Trbovljah
2 sobi, 2 kuhinji, klet, 600 m njive, 90 m stavbišča pri cesti, pripravno za trgovino, proda Marija Bob, Trbovlje I. — Ogleda se lahko na licu mesta. 16837

Majhno posestvo
se zaradi preselitve proda. Hiša je zidana in z opeko krita, 2 sobi, kuhinja s štedilnikom, klet, listnica, dva svinjska hleva, preša, studenec, 1 njiva in sadonosnik, 10 minut od glavne ceste, pripravno za železniške vpokojence. Naslov pove podružnica „Jutra" v Mariboru. 18090

Hiša
sredi mesta je ugodno naprodaj. — Kupec dobi takoj lepo solnčno stanovanje, obstoječe iz 2 sob, kuhinje in pritiklin. Naslov pove upr. „Jutra". 18030

Stanovanja

Dve sobi
eno vporabno za pisarno, drugo za stanovanje, v Ljubljani, ako mogoče bolj v sredini mesta, iščem za takoj. Plačam dobro. Ponudbe pod šifro „Ugodna oddaja" na upravo „Jutra". 17905

Stanovanje
obstoječe iz 2—4 sob in kuhinje, v stari ali novi hiši, se išče za takoj ali pozneje. Plača se tudi najemnina naprej. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Jesen 8913". 17577

Stanovanje
obstoječe iz 2 sob in kuhinje na Ježici, se zamenja s stanovanjem z 1 sobo in kuhinjo v Ljubljani. — Ponudbe pod „Zamenjava 9092" na upravo „Jutra". 17940

Opremljeno sobo
s hrano ali brez nje, iščeta dve gospodični. Ponudbe na Lucijo Čviren, Rožna ul. 39. 17926

Opremljena soba
s posebnim vhodom, elektr. razsvetljavo, blizu pošte, se takoj odda. — Naslov pove uprava „Jutra". 18072

Na stanovanje in hrano
se sprejmeta takoj dva gospoda v sredini mesta. Kje, pove upr. „Jutra". 18073

Stanovanje s hrano
pri boljši rodbini v mestu, išče privatna uradnica. Naslov naj se pošlje na upravo „Jutra" pod „Gospodična". 18084

Opremljena soba
se odda 1—2 gospodoma. — Poizve se pri portirju hotela „Slon" v Ljubljani. 18117

Opremljeno stanovanje
spalnica in jedilnica, se proda, event. tudi prazno odda. Pismene ponudbe na upravo „Jutra' pod „Ugodnost 9168" 18121

Sobo
išče gospodična v bližini pošte, če mogoče z uporabo kopalnice. Ponudbe na upr. „Jutra" pod „Pošta 9138". 18018

Prazna mesečna soba
s posebnim vhodom, elektr. razsvetljavo, se odda s 1. oktobrom onemu, ki plača najemnino za 1 leto naprej. Event. souporaba kuhinje. — Ponudbe pod „Prazna soba 24/II" na upravo „Jutra". 18064

Velika mesečna soba
opremljena za 2 posteljama, se sredi septembra odda. — Vpraša se v dopoldanskih urah v hiši Mištečva cesta št. 23/I, levo. 18015

Opremljena soba
zračna, v pritličju v sredini mesta, z elektr. razsvetljavo in parketom, se odda. Pismene ponudbe pod „Takoj na razpolago" na Aloma Company, Ljubljana. 18016

Stanovanje v Mariboru
obstoječe iz 2 velikih sob s kuhinjo in drugimi pritiklinami, se zamenja z enakim ali boljšim v Ljubljani. — Ponudbe pod „Udobno stanovanje" na upr. „Jutra". 18029

Stariši in gospodinje!
Dijaška stanovanja se najlažje odda in najbolša dobi, ako se jih nudi in išče potom Malih oglasov v «Jutru».

Lepa soba
opremljena ali prazna, s posebnim vhodom, se išče. — Ponudbe na upravo „Jutra" pod „Soba 9167". 18125

Stanovanja (Dijaška)

Dva dijaka
sprejmem na stanovanje z zajtrkom v separirano sobo z električno razsvetljavo. — Naslov pove uprava „Jutra" 17982

Naslovi dijaških stanovanj
se dobe pri g. Likar, Poljanska cesta 87, vila Bergman. 17503

Dve dijakinji
se sprejmeta na dobro hrano in stanovanje. Naslov pove uprava „Jutra". 18077

Dijak
ljudske ali nižje srednje šole, se sprejme. Naslov v upravi „Jutra". 17993

Dva dijaka
se sprejmeta na hrano in stanovanje v sredini mesta. Naslov pove uprava „Jutra" 18069

V dobro oskrbo
se sprejme dijaka, starega do 14 let. Krusič, Erjavčeva cesta št. 4. 18083

3 dijakinje ali dijake
se sprejme na stanovanje in hrano v svetlo, zračno in suho sobo. Kje, pove uprava „Jutra". 17967

Dva dijaka
se sprejmeta pri boljši rodbini na stanovanje in hrano, samo proti predplačilu. Prijazna soba s posebnim vhodom, elektr. razsvetljava. — Naslov pove uprava „Jutra" 18106

Lokali

Gostilna
z opravo ali brez nje, se išče v najem. Naslov naj se pusti v upravi „Jutra" pod šifro „Gostilna Ž. J. 9155". 18074

Kapital

Posodim
proti visokim obrestim in na prvo vknjižbo 75.000 Din lahko za več let. Ponudbe pod 143 na Aloma Company, Trst, 20. Settembre 65. 17881

Dopisovanje

Mladi gospodični
sna blondinka 18, druga brinetka, stara 20 let, želita živahne korespondence z gospodi, ki bi korespondirali z blondinko v hrv., nemščini, francoščini, z brinetko v ital. francoščini, hrvaščini ali nemščini. Ponudbe s sliko, katera se takoj vrne, prosiva pod „Blondinka", „Brinetka" na upravo „Jutra". 18086

Prijateljstvo
samostojne dame, išče osamljeni gospod Zagrebčan. — Samo resni, neanonimni dopisi do 1. sept. na upravo „Jutra" pod „Srečno življenje". 16765

Ženitve

V svrho ženitve
se želi seznaniti 23letno dekle, ki je trgovsko naobraženo, z dobrim mladeničem. Resne ponudbe pod „Sreča 9150" na upravo „Jutra". 18081

Glasba

Nov klavir
(Stutzflügel) z angleško mehaniko, se proda. Vpraša se pri tvrdki Pellejeva vdova, Celje. 17807

Živali

Psica dobermanka
srednje velikosti, sliši na ime „Diana" ter ima štev. 197, se je izgubila. Odda ali sporoči naj se na naslov: J. Jereb, Gosposvetska cesta 13/66. 18080

Čistokrvni psi
volčje pasme (rodovnik), 8 tednov stari, naprodaj. Justa Kramar, učiteljica, Želimlje, železniška postaja Škofljica. 18082

Lovski pes
se proda za 3600 kron v Zgornji Šiški št. 60. 18022

Srno
2 in pol meseca staro, močno razvito in čisto udomačeno, prodam. — Ogleda se lahko pri Josipu Krobelj, Tomišelj, pošta Studenec-Iz. 18057

Izgubljeno

V vlaku št. 616
iz Zid. mosta, se je 27. t. m. pozabila temnorjava torbica (Aktentasche). Pošten sopotnik, ki jo je vzel, naj jo odda v upravi „Jutra". 17960

Razno

Gledališki abonmá
v loži, skupno z dvema mladima gospodičnama, se oddasta še 2 prosta sedeža 2 gospodoma. — Ponudbe takoj na upravo „Jutra" pod šifro „Ložni abonmá 9131". 18032

Gornje dele čevljev
po meri in naročilu izdeluje novootvorjena čevljarska delavnica Avg. Škof, Pred Igriščem 1. 18009

Trboveljski premog
in drva dobavlja najceneje in dostavlja na dom v vsaki množini Vinko Krže, Trnovski pristan štev. 12. 18462

Najfin. ročno vezenje
na žensko perilo, kakor ženitvene opreme, vzakovrstne monograme, izvršuje in gre tudi v hišo. Naslov v upravi „Jutra". 18078

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

24

Izgubljen bi bil, da ni posegla zopet energična Micika po edino še možni rešitvi: zavila ga je v kmetiški kožuh in ga odpeljala v ljubljansko bolnico. Dolgo je ležal med smrtjo in življenjem. Končno je premagal bolezen. A ostati je moral še tedne in tedne. Naposled se je vračal, še slaboten in prepadel, zopet v Prelovo.

A bil je vendarle srečen; izpolnilo se mu je hrepenenje po domu, po delu in po očetu.

Spomlad je zakraljevala v naravi. Skozi okno vlaka tretjega razreda je užival pogled na velike bele šopke cvetočih črešenj, na živo zeleneče travnike, na gomazenje po poljih, kjer so kmetje in kmetice hitele obdelovati zemljo.

Potem je moral prestopiti na lokalni vlak, ki je vozil v njegovo gorsko zakotje. Šlo je više in više; pečine na obeh straneh železniškega tira so postajale mogočne, bukovi gozdovi so bili že košati, a kmalu so se pojavili hrasti, bori in temne jelke. Hudourniki so drli s hribov navzdol in po tratah so stale luže, iz katerih so poganjali zlatorumeni cvetovi kalužnic. Vedno redkejše in vedno manjše so bile vasi. Že je stalo le še po dvoje, troje hiš in gospodarskih poslopij skupaj, nato posamezne hišice in koče.

Le še par kratkih postaj je imel do Prelovega. Tedaj je vstopil v voz postaren kmetiški fant. Zagledal je duhovnika, urno segel po zelenem svojem klobučku s kozjo bradico, ga jedva premaknil s čela in vzkliknil:

«Pozdravljeni, gospod! — Tak se vendarle vračate zopet k nam... Hudo smo se že bali za vas.»

In nagnil se je k Svetlinovi desnici, da bi jo poljubil. Janko pa jo je umaknil in odgovoril:

«Prisedi, Juro! Tudi ti si zopet zdrav. Veseli me... samo pozna se ti še.»

«Eh, poznalo se mi bo do smrti. Kaj za to! Ampak spominjalo me bo tudi zmerom na vas. Rešili ste mi življenje. Pa bi bili kmalu sami zato umrli.»

Od čela preko vsega obraza se je vlekla Masletovemu Jurju široka, še močno rdeča, komaj zaceljena brazgotina.

«Ne, ne, tvoja nezgoda ni bila sama kriva, da sem zbolel,» se je branil Svetlin. «Nabralo se je bilo v meni — večkrat sem se bil prehladil — nazadnje je pač moralo počiti.»

«Da, preveč ste trpeli. Cele dneve, cele tedne ste morali gazili sneg po hribih, vedno premočeni, zmerom upehani. Saj niste včasih utegnili niti jesti, niti spati, niti preobleči se... O, vemo, vemo, kako je bilo... Pomenkovali smo se včasih, potem ko ste se morali odpeljati v bolnico. Kako vam je bilo — vest nas je pekla... Posebno pa mene.»

«No, no, čemu vest? Nihče me ni nikamor silil... sam sem hodil rad in sem bil srečen, ako sem mogel komu pomagati.»

«Meni ste pomagali nazaj v življenje. Že sem stal z eno nogo v grobu. Pa ste prišli v burji in snegu k meni, tako visoko, in ste me potegnili iz jame. Nikoli ne pozabim, kako me je kuhalo in treslo — zdaj pekel, zdaj ledenica. Eh, glavo počeno imeti, ves obraz razklan, ni šala... Križ so že naredili čezme in samo o pokori in smrti so govorili okoli mene. In tudi jaz sem mislil le na svoje grehe in ali se še izpovem, da jo odnesem hudiču, ali pa pridete prepozno, ko bo moja duša že na onem svetu.»

In obširno je pravil o svojem strahu in obupu v neznosnih bolečinah.

V gozdu je bil posekal rogovilast borovec, ki ga je podrl podse in ga malone ubil z debelo vejo. Svetlin pa mu je pozno ponoči, okoli polnoči, najprej izpral rane in zavezal, mu polagal na čelo ledene obkladke in ga nato šele izpovedal in obhajal. Potem je poučil Jurjevo mater, kako naj sinu streže. In prihajal je k njemu, ga tolažil, bodril in zdravil.

Toda ozdravljenja ni dočakal, ker je poprej sam omagal.

«Dovolj o meni, Juro!» ga je ustavil. «Vsak duhovnik dela istotako, kakor sem storil jaz. Vem, da je tudi gospod Smolé...»

«Gospod Smolé pa že ne. Tega še videl nisem na svojem domu... Ej, Smolé ni bil Svetlin. To je bil gospodek, zmerom nobel, zmerom čmeren in hud. Z nikomer ni rad govoril. Samo v krčmi pri Lipovcu je imel vsak večer svoje politične pridige. Tam je zmerjal in zabavljal na vse... na ženske, na kmete, celo na vas.»

«Nikar! Čemu bi zabavljal gospod Smolé na vse in še name?»

«Čemu? Eh, Smolé je pač duhoven tiste nove sorte, ki hočejo vse komandirati, in ki vtikajo svoje nosove najrajši v reči, ki jim niso prav nič mar, in ki jih ne razumejo.»

«V občinske zadeve se je mešal, fante je preganjal ponoči, ako so prepevali po vaseh in jih podil izpod oken, po hišah je lazil in šuntal žene proti možem, a može proti ženam, neke časopise je razširjal, na prižnici pa je govoril zmerom le o liberalcih socialistih in drugih brezvercih... Farški škric— Ne zamerite, a tako smo mu rekli. Prav nič ga nismo marali... Pred dobrim mesecem jo je zato pri Lipovcu skoraj skupil. Le malo je manjkalo, pa bi ga bili s pestmi nagnali.»

«Za božjo voljo!» se je prestrašil Svetlin. «Kaj se je zgodilo?»

«Že spet je zabavljal, kako zanikarna, nemarna fara da je prelovška. Pa ga je zavrnil župan — Rakovčev Martin; saj veste, da je bil že v Ameriki in ima zdaj najlepši grunt tam v Bokavcih. Povedal mu je, da ste vi čisto drugačen mož, kakor on: miroljuben in dobrosrčen, da se s politiko sploh ne pečate, nego le dobrote izkazujete in sv. pismo ter sv. evangelije razlagate, za življenje koristne nauke dajete, a da vas imajo prav zato vsi ljudje radi in da komaj čakajo, kdaj se spet vrnete... Tedaj se je razjezil gospod Smolé in je kričal, da je Martin pač strašno neumen, ker ne ve, da je bil gospod Svetlin kot prav slab duhoven za kazen že na Krvavi peči...»

«To je pravil v krčmi?»

„Jutrovi" oglasi v Mariboru

Inserente v Mariboru in okolici opozarjamo, da sprejema podružnica «Jutra» v Mariboru, Barvarska ulica 1 (tel. 22) vse oglase po izvirnih cenah. Posreduje tudi brezplačno ponudbe, ki se lahko naslavljajo na podružnico. «Jutro» je v Mariborski oblasti nazbolj razširjen dnevnik, uspeh oglasov je siguren. Prepričajte se!

Poslovodju

traži «Društvo za prodaju Singer šivaćih mašina» u Ljubljani. — Od istoga sahtjeva se trgovačka naobrazba, praksa i dobre reference. Usmene ponude primaju se u dućanu Šelenburgova ulica br. 3. 4644—a

Lesni trgovci!

Želim pristopiti k lesnemu podjetju kot družabnik s 250.000 Din. Ponudbe pod »Uspeh zagotovljen« na upravo »Jutra« 4625a

Specijalna mehanična delavnica

za popravo pisalnih in računskih strojev 34 2

L. BARAGA, LJUBLJANA, Šelenburgova ul. 6/I.

Ledenico

zidano ali amerikansko, ki v resnici led drži, Vam napravi po načrtu ter isto izvrši kakor tudi ostrešja do 40 metrov v svetlobi brez podpor specijalna trvrdka 1889 a

Franc Pust, tesarski mojster

LJUBLJANA, Streliška ulica.

Zahtevajte načrte! Zahtevajte načrte!

MERAKL

boje, mastila, lakove, štuk, emajle, kistove i jamačno čisti firnis najbolje kakvoće nude

MEDIĆ-ZANKL

družba z o. z.

MARIBOR, podružnica. LJUBLJANA, centrala. NOVI SAD, skladište.

Tvornice: 679/a

LJUBLJANA-MEDVODE.

Modistka J. Gorjanc & Co.

Ljubljana, Sv. Petra c. 27 poleg hotela Tratnik

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih najmodernejših damskih klobukov.

Sprejema klobučevino (filce) v prekrojevanje ter vsa popravila.

Zaloga Spaterie-oblik

Postrežba točna.

1892a Cene najnižje.

Naročajte, čitajte in razširjajte „JUTRO"!

Šentjanški premog

vseh vrst in vsako množino, v čisto opranem stanju nudi, za takojšnjo dobavo

Prodajni urad šentjanškega premogovnika

AND. JAKIL

Ljubljana, Krekov trg 10 1018-a

ZAHVALA.

Za mnogobrojno izraženo sožalje ob bridki izgubi, ki nas je zadela s prezgodnjo smrtjo našega dobrega, nepozabnega soproga in očeta, oziroma brata, strica, zeta in svaka, gospoda

Janko Počeka

trgovca

se najprisrčneje zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so dragega nam pokojnika spremili v tako velikem številu k večnemu počitku.

Posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini, trboveljskemu in zagorskemu Sokolu za častno spremstvo, nadalje nosilcem vencev, pevskemu društvu Zvon v Trbovljah in pevskemu zboru Glasbenega društva v Zagorju za v srce segajoče žalostinke.

Bevško-Trbovlje, dne 29. avgusta 1924.

4681a Žalujoči ostali.

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica

IVAN BRICELJ

Dunajska cesta 16 se priporoča. 18

Izvršitev točna. Cene zmerne.

ZAHVALA.

Vsem, ki so nam ob nenadni izgubi našega

Vladimirja

izrekli svoje sožalje ter pohiteli v planine, da tam ob blagoslovljenju njegovega novega doma počastijo njegov spomin, vsem naša najiskrenejša zahvala. Dolžnost nam je, da se še posebej zahvalimo preč. g. duhov. svetniku, župniku J. Aljažu za tolažbe polno izvršenje svetega opravila in za bodrilne besede; T. K. Skala za ves napor, trud in brezmejno požrtvovalnost, s katero so se borili za dostop do trupla; J. N. A. D. Jadran in Fer. Savezu Ljubljana za neumorno skrb in delo ter za spominsko ploščo. Enako izrekamo svojo zahvalo g. Rabiču kot zastopniku Mojstrančanov, zastopnikom S. P. D., g. Rotterju kot zastopniku mariborskih planincev, g. centr. nadz. Gostišu kot častnemu zastopniku železničarjev, ter Esperantskemu klubu Ljubljana in Split. Iskreno zahvaljeni dalje gg. pevci, govorniki in darovalci cvetja ter vencev, gg. Starin, Kham in člani in članice Skale. Prav posebno pa dolgujemo svojo zahvalo ožjim plezalnim tovarišem preminulega, spremljevalcu na njegovi poslednji poti g. de Reggiju, gg. Skoku, Prevcu in Hudniku za njih izredni trud in gg. Pfeiferju in Kušarju za njiju neumorno skrb in delo v vsem tem času.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1924.

4678/a Rodbina Topolovec.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ul. 50 (v lastnem poslopju).

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.

Brzojavke: Kredit Ljubljana - Telefon 40, 457 in 548

411/a

Zadružna hranilnica

registrovana posojilna in gospodarska zadruga z o. z.

v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 19

sprejema vloge na **hranilne knjižice** in **tekoči račun** ter jih obrestuje najugodneje.

Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru.

Daje posojila proti vknjižbi, poroštvu in zastavitvi. 1853a

ŠOLSKE KNJIGE

ZA VSE ŠOLE

V NAJNOVEJŠIH IZDAJAH

IMA VEDNO V ZALOGI

KNJIGARNA TISKOVNE ZADRUGE

V LJUBLJANI, PREŠERNOVA ULICA ŠT. 54

NASPROTI GLAVNE POŠTE